

KÉZIKÖNYV

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának nemzeti szinten történő alkalmazása a jogalkotásban és a döntéshozatalban

Útmutató

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségéről rendkívül sok információ elérhető az interneten. Ezekhez az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének weboldalán lehet hozzáférni: fra.europa.eu

Ez a dokumentum semmiképpen sem tekintendő az idézett jogszabályok értelmezésének, csupán referenciadokumentumként szolgál, amelynek célja a használat megkönnyítése. A dokumentum egésze vagy annak részei nem feltétlenül tükrözik az Európai Bizottság álláspontját.

A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos kérdéseire segít Önnek választ találni.

**Ingyenesen hívható telefonszám (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) A legtöbb hívás és a megadott információk ingyenesek (noha egyes mobiltelefon-szolgáltatókon keresztül, telefonülkekből és hotelekből a számot csak díjfizetés ellenében lehet hívni).

Borítókép: © FRA

Az Európai Unióról további információkat talál az interneten (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2020

Print	ISBN 978-92-9474-874-4	doi:10.2811/86374	TK-04-18-616-HU-C
PDF	ISBN 978-92-9474-871-3	doi:10.2811/465305	TK-04-18-616-HU-N

© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2020

Azokat a fényképeket és más anyagokat, amelyek szerzői jogait az FRA nem védi, közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától származó előzetes hozzájárulás birtokában lehet csak felhasználni vagy többszörözni.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának nemzeti szinten történő alkalmazása a jogalkotásban és a döntéshozatalban

Útmutató

Előszó

Az Európai Unió 2000 óta rendelkezik jogi chartával – ez az Európai Unió Alapjogi Chartája. 2009-ben emelkedett jogilag kötelező erőre, és jogilag egyenértékű az Unió Szerződéseivel.

Rendkívül korszerű emberi jogi jegyzékként számos olyan jogot foglal magában, amelyek más elfogadott alapjogi okmányokban nem szerepelnek, így a Charta papíron valóban jól mutat. Akik jól ismerik az uniós jog főbb elveit, rendszerint gyorsan fel tudják mondani, hogy a Charta az EU-ra nézve mindig kötelező, a tagállamokra nézve viszont csak akkor, amikor „az uniós jogot hajtják végre”. De tulajdonképpen mit jelent a Chartának ez a sokat idézett 51. cikke?

A valóság az, hogy gyakran még a jogalkalmazók sem biztosak abban, hogy a Charta alkalmazandó-e egy adott helyzetben, és hogyan nyújt hozzáadott értéket. Még szakértői körökben sem értik mindig jól, hogy mi esik a Charta alkalmazási körébe, és mi nem. Nem meglepő tehát, hogy egy évtizeddel a Charta hatálybalépése után a működésének gyakorlati felülvizsgálata vegyes képet mutat. A gyakorló jogászok – legyenek azok bírák, köztisztviselők vagy jogalkotók és politikai döntéshozók – ritkán hivatkoznak a Chartára. Amikor igen, hivatkozásaik akkor is elég felületesek. Egyfajta tétovázás érezhető.

Emiatt az Európai Unió Tanácsa arra ösztönözte a tagállamokat, hogy cseréljék ki és térképezzék fel a Chartával kapcsolatos bevált gyakorlataikat, és dolgozzanak ki közös eszközöket a Charta ismertségének növelésére. A Tanács arra is felhívta a figyelmet, hogy az Alapjogi Ügynökség segítséget tud nyújtani a nemzeti köztisztviselők képzésében, és kifejezetten felkérte az Ügynökséget, hogy dolgozzon ki kézikönyvet a Charta belföldi alkalmazásáról, amely egyaránt szól a gyakorló jogászoknak és azoknak is, akik nem szakemberek.

E kézikönyv célja a Charta jobb megértésének előmozdítása, beleértve azt is, hogy mikor kell azt alkalmazni a jogalkotásban és a politikai döntéshozatalban. Mindig érdemes részletesen megvizsgálni a Charta alkalmazhatóságát. Még ha azt a következtetést is vonják le, hogy nem alkalmazandó, a „Charta-teszt” rávilágít az emberi jogok fontosságára a jogalkotás és a politikai döntéshozatal során. Ez önmagában is eredmény, mivel elősegíti a figyelemfelhívást.

Az előzetes szövegtervezetet Dr. Mirjam de Mol, a Maastricht Centre for European Law munkatársa készítette el az Ügynökség iránymutatása mellett, miután konzultált a nemzeti parlamentekben dolgozó szakértők egy csoportjával. A tervezetet az Alapjogi Ügynökség lektorálta, amely konzultált az FRA 28 nemzeti összekötő tisztviselőjével, a nemzeti közigazgatási szerveknél dolgozó szakértők hálózatával. A kézikönyvet

a tudományos bizottságunk észrevételeinek figyelembevételével véglegesítettük.
Szeretnék minden közreműködőnek köszönetet mondani értékes munkájáért.

Michael O'Flaherty

Igazgató

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ.....	3
MOZAIKSZÓK ÉS RÖVIDÍTÉSEK.....	7
BEVEZETÉS.....	9
I. RÉSZ: ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÁS.....	15
1. Az Európai Unió alapjogi rendszere.....	15
Az alapvető jogok két forrása.....	15
Az Európai Unió általános jogelvei.....	16
Az Európai Unió Alapjogi Chartája.....	17
Alkalmazási kör.....	18
Mi a logikája a Charta 51. cikkének?.....	19
Kedvezményezettek.....	20
A Charta alapelvei és a Chartában foglalt jogok.....	20
2. Hogyan viszonyul a Charta a nemzeti és nemzetközi emberi jogi okmányokhoz?.....	22
Az emberi jogok európai egyezménye.....	22
Egyéb nemzetközi emberi jogi okmányok.....	24
Nemzeti alapvető jogok.....	25
3. Miért kell ellenőrizni, hogy alkalmazandó-e a Charta?.....	26
A Charta tiszteletben tartásának, betartásának és előmozdításának kötelezettsége.....	26
A Charta által kínált több jog és/vagy erősebb jogok.....	26
A nemzeti bíróságok alkalmazhatják a Chartát.....	32
Az Európai Unió Bírósága értelmezheti a Chartát.....	35
A Chartában foglalt jogok megsértése kötelezettségszegési eljáráshoz vezethet.....	38
4. Hogyan kell ellenőrizni, hogy alkalmazandó-e a Charta?.....	39
Hol kell kezdeni az értékelést?.....	39
Mely követelmény teljesülése szükséges a Charta alkalmazásához?.....	40

Az Európai Unió jogához fűződő kapcsolat fennállása mint minimumkövetelmény	40
5. Milyen helyzetekben alkalmazandó a Charta?.....	42
Amikor a tagállamok az Európai Unió képviselőiként járnak el.....	42
Amikor a tagállamoknak az uniós jog alapján engedélyre van szükségük.....	44
6. Hogyan kell alkalmazni a Chartát?	46
Melyek az értelmezés releváns eszközei?.....	46
Milyen körülmények között korlátozható a jogok gyakorlása?	47
II. RÉSZ:.....	
GYAKORLATI ESZKÖZÖK.....	49
7. A Charta alkalmazhatóságára vonatkozó ellenőrző lista.....	49
Válassza ki azt az útvonalat, amelyik tükrözi az Ön kiindulópontját.....	49
A. útvonal: A nemzeti jogalkotási fellépés oka egy uniós aktus.....	50
B. útvonal: Az uniós jogi aktusok nemzeti jogba való átültetésére vonatkozó eljáráson kívül eső jogalkotási javaslatok	61
8. A Chartának való megfelelés ellenőrzése.....	71
I. szakasz: Az alapvető jogokra vonatkozó korlátozások azonosítása	72
II. szakasz: Annak értékelése, hogy a korlátozások egyáltalán megengedettek-e	73
III. szakasz: Annak értékelése, hogy a korlátozások indokolhatók-e vagy sem	77
MELLÉKLET: A CHARTÁBAN FOGLALT JOGOK ÁTTEKINTÉSE.....	84
INDEX.....	101

Mozaikszók és rövidítések

CAT	Egyezmény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok ellen
CEDAW	Egyezmény a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről
Charta	Az Európai Unió Alapjogi Chartája
CRC	Egyezmény a gyermek jogairól
CRPD	A fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény
ECPT	Európai egyezmény a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről
EJEB	Az Emberi Jogok Európai Bírósága
EJEE	Az emberi jogok európai egyezménye
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
ENSZ-közügyülés	Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése
ESC	Európai Szociális Charta
ESC 96	Európai Szociális Charta (1996-os felülvizsgálat)
EU	Európai Unió
EUB	Az Európai Unió Bírósága
EUMSZ	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
EUSZ	Az Európai Unióról szóló szerződés
FRA	Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége
ICCPR	Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya
ICCPR – OP2	A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának a halálbüntetés eltörlésére irányuló Második Fakultatív Jegyzőkönyve
ICERD	Nemzetközi egyezmény a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről

ICESCR	Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya
ILO	Nemzetközi Munkaügyi Szervezet
OPCRC – SC	A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a gyermek jogairól szóló egyezményhez csatolt fakultatív jegyzőkönyv
P	(Az emberi jogok európai egyezményéhez csatolt) jegyzőkönyv

Bevezetés

Ez a kézikönyv iránymutatást ad az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a Charta) nemzeti szintű alkalmazásáról. A Charta 51. cikke szerint – szemben a nemzetközi és nemzeti emberi jogi okmányokkal – a Charta „alkalmazási köre” az uniós jog hatálya alá tartozó területekre korlátozódik. Nem célja, hogy kibővítse az uniós jog alkalmazási körét. Ugyanakkor, ahogy azt az Európai Unió Bíróságának (EUB) ítélezési gyakorlata is szemlélteti, a Charta rendkívül releváns eszköz a gyakorló jogászok számára, beleértve mindazokat is, akik a jogalkotásban és a politikai döntéshozatalban dolgoznak.

Ez a kézikönyv gyakorlati útmutatást nyújt a Charta alkalmazási körét illetően. Nem célja, hogy minden részlettel foglalkozzon, vagy hogy teljes körű legyen. Bár az EUB ítélezési gyakorlatát veszi alapul, nem helyettesítheti az adott ügy eseti értékelését és adott esetben a jogi szolgálatok megkérdezését.

A Charta „defenzív” jellege

Miközben a Chartát „kompetenciasemleges” nyelvezettel fogalmazták meg, nem alkalmazandó azokon a területeken, amelyekbe az Uniónak nincs beleszólása. Ráadásul az elsődleges uniós jog rendelkezései hangsúlyozzák, hogy a Chartának nem célja, hogy a tagállamok kárára eltolja a hatásköröket:

„Az Unió hatásköreinek a tagállamok terhére történő kiterjesztését kizárandó az Alapjogi Charta 51. cikkének (1) bekezdése különösen a következőket írja elő:

- *az Alapjogi Charta alkalmazása nem korlátozza a szubszidiaritás elvét (az 51. cikk (1) bekezdésének első mondata);*

- *a tagállamok annyiban kötelesek alkalmazni a Chartát, amennyiben az uniós jogot hajtják végre (az 51. cikk (1) bekezdésének első mondata);*
- *a Charta tiszteletben tartására és alkalmazására a Szerződésekben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül kerül sor (az 51. cikk (1) bekezdésének második mondata).¹*

Az Alapjogi Charta 51. cikke – Alkalmazási kör

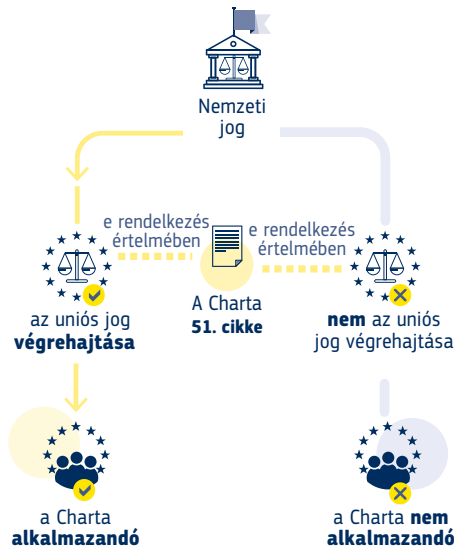
1. E Charta rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevételével – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Ennek megfelelően saját hatáskörükben és a Szerződésekben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül tiszteletben tartják az ebben a Chartában foglalt jogokat, és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását.
2. Ez a Charta az uniós jog alkalmazási körét nem terjeszti ki az Unió hatáskörein túl, továbbá nem hoz létre új hatásköröket vagy feladatokat az Unió számára, és nem módosítja a Szerződésekben meghatározott hatásköröket és feladatokat.

Kinek szól ez a kézikönyv?

A kézikönyv elsődlegesen azoknak készült, akik nemzeti szinten részt vesznek a jogalkotási és politikai döntéshozatali eljárásokban. Ezeknek az eljárásoknak létfontosságú szerepük van az alapvető jogok tiszteletben tartása és előmozdítása terén az Európai Unióban. Az elsődleges célcsoportba így mindazok beletartoznak, akik részt vesznek a nemzeti jogalkotó és közigazgatási hatóságok, például a kormányok, a parlamentek, valamint a regionális és helyi önkormányzatok munkájában. Ugyanakkor ez a kézikönyv releváns lehet az uniós tagállamok bíróságain és emberi jogi intézményeiben dolgozó személyek számára is.

1 Trstenjak főtanácsnok 2011. szeptember 22-i indítványának 72. pontja, EUB, C-411/10. és C-493/10. sz. egyesített ügyek, *N. S. (C-411/10) kontra Secretary of State for the Home Department és M. E. és társai (C-493/10) kontra Refugee Applications Commissioner és Minister for Justice, Equality and Law Reform* [nagytanács], 2011. december 21.

1. ábra: A Charta alkalmazási köre (az emberi jogok európai egyezményéhez képest korlátozott)

Forrás: FRA, 2018

Mi a szerepe Önnek abban, hogy a Chartában nyújtott garanciák a valóságban is érvényesüljenek?

Az emberi jogok mindenekelőtt nemzeti és helyi szinten érvényesülnek. Ez az a szint, ahol a jogok valóban számítanak. Az uniós jogot jellemzően nemzeti szinten hajtják végre. Az Európai Unió Alapjogi Chartája szerinti kötelezettségek így különösen nagy jelentőséggel bírnak a nemzeti politikai döntéshozók számára. Az uniós jogszabály jellemzően hagy némi mérlegelési jogkört a nemzeti jogalkotónak az uniós jog nemzeti jogba való átültetése és végrehajtása során, és ezt a mozgásteret úgy kell kihasználni, hogy az összeegyeztethető legyen a Chartával. Ez a kötelezettség jelentős felelősséget hárít a nemzeti politikai döntéshozókra és jogalkotókra.

A nemzeti parlamenteknek és/vagy közigazgatási szerveknek dolgozó jogi szakemberek az Európai Unió Alapjogi Chartája értelmében kulcsszerepet játszanak

a jogszabályok és/vagy politikák kidolgozása során, mivel három alapvető feladatot kell ellátniuk. Meg kell állapítaniuk, hogy:

- egy adott (jogalkotási) javaslatban a Charta alkalmazandó-e vagy sem;
- a Charta megsértésének elkerülése érdekében milyen negatív és pozitív kötelezettségekkel jár a Charta a nemzeti jogalkotó/nemzeti közigazgatás számára;
- van-e lehetőség arra, hogy a jogalkotás és/vagy politikai döntéshozatal egy adott szintjén ne csak tiszteletben tartsák a Chartát, hanem kezdeményező módon elő is mozdítsák azt, a Charta 51. cikkében megköveteltek szerint.

A nemzeti szereplők mint a „Charta képviselői”

Az EU elismeri, hogy a nemzeti szereplők rendkívül fontos szerepet játszanak a Charta végrehajtásában. Az Európai Parlament például hangsúlyozta, hogy „a nemzeti hatóságok (bírói kar, büntetőszervek és a tisztviselői kar) az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogok és szabadságok konkrét érvényesülésének kulcsszereplői”.*

Az Európai Unió Tanácsa kiemelte annak fontosságát, hogy a Chartát az alapvető jogokkal kapcsolatos, nemzeti szinten alkalmazandó jogforrások tágabb keretének részeként kell alkalmazni. Hangsúlyozta, hogy „meg kell határozni, hogy a Charta mely egyedi helyzetekben alkalmazandó”, valamint hogy „a nemzeti hatóságoknak külön figyelmet kell fordítaniuk a Charta azon rendelkezéseire, amelyek tartalmát és terjedelmét nem határozzák meg az EJE megfelelő rendelkezései”.**

A Tanács ugyanakkor „üdvözli a Charta politikai döntéshozók [és] gyakorló jogászok körében történő ismeretének és gyakorlati alkalmazásának javítására irányuló kezdeményezéseket”***. Ez a kézikönyv egy ilyen kezdeményezés. Remélhetőleg hozzájárul majd a „Charta életre keltésének” útjában álló egyik „fő kihívás” kezeléséhez, azaz az alkalmazási körének tisztázásához.****

Források: * Európai Parlament (2015): Állásfoglalás az alapvető jogok Európai Unión belüli helyzetéről (2013–2014) (2014/2254(INI)), Strasbourg, 2015. szeptember 8., 20. bekezdés.

** Az Európai Unió Tanácsa (2016): A Tanács következtetései az Alapjogi Charta 2015. évi alkalmazásáról, a 2016. június 9-i 10005/16. sz. tanácsi dokumentum melléklete, 6. bekezdés.

*** Az Európai Unió Tanácsa (2017): A Tanács következtetései az Alapjogi Charta 2016. évi alkalmazásáról, a 2017. július 28-i 11546/17. sz. tanácsi dokumentum melléklete, 5. bekezdés.

**** FRA (2012): *Bringing the Charter to life – opportunities and challenges of putting the EU Charter of Fundamental Rights into practice [A Charta életre keltése – Az Európai Unió Alapjogi Chartája gyakorlatba való átültetésének lehetőségei és kihívása]*; lásd még: FRA (2018): *Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental Rights [Az Alapjogi Charta végrehajtásának kihívásai és lehetőségei]*, az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének véleménye, Bécs, 04/2018.

Hogyan használhatja ezt a kézikönyvet?

- A kézikönyv kétféle szöveget tartalmaz. A fő szöveg normál fekete betűvel van szedve, célja pedig az, hogy gyors áttekintést adva megkönnyítse az olvasó számára a szöveg megértését. A példákat és a további részleteket a szürkével szedett szövegek ismertetik.
- A kézikönyv két részből és egy mellékletből áll.
- Az **I. rész** egy „Általános útmutatás”, amely minden célcsoport számára bevezetést nyújt a Chartához, a következőkre összpontosítva:
  - az alapvető jogok védelmének uniós rendszere (1. fejezet);
  - a Charta és a többi alapjogi okmány viszonya (2. fejezet);
  - a Charta alkalmazásának indokai (3. fejezet);
  - a Charta alkalmazási köre (4. fejezet);
  - azok a helyzetek, amikor a Chartát alkalmazni lehet (5. fejezet);
  - a Chartában foglalt jogok értelmezése és korlátai (6. fejezet).
- Az uniós jogban még kevésbé jártas olvasók hasznosnak találják majd az 1–4. fejezetet, míg a többiek rögtön átugorhatnak az 5. és 6. fejezetre, valamint a gyakorlati eszközökre.
- A **II. rész**, a „Gyakorlati eszközök”, két ellenőrző listát bocsát rendelkezésre, amelyek a nemzeti szintű jogalkotási és politikai döntéshozatali eljárásban részt vevő személyeknek szólnak:
  - egy ellenőrző listát annak értékelésére, hogy a Charta mennyire alkalmazható a nemzeti jogalkotással és politikai döntéshozattal kapcsolatban (7. fejezet): ez az ellenőrző lista elsődlegesen a nemzeti jogalkotási és politikai eljárásokra összpontosít. Különböző helyzeteken keresztül közelíti meg a Charta alkalmazhatóságát, hogy gyakorlatiasabb iránymutatást adjon;
  - egy ellenőrző listát annak első megértéséhez, hogy valamely adott nemzeti aktus (tervezet) összhangban van-e a Chartával (8. fejezet).
- A **melléklet** gyors összefoglalást ad a Chartában foglalt jogokról és arról, hogy ezek milyen kapcsolatban vannak más különböző emberi jogi jegyzékekkel, bemutatva ezzel a Charta hozzáadott értékét.

A kézikönyvben használt terminológia

- A kézikönyv gyakran utal a nemzeti „jogalkotási javaslatokra” vagy „jogszabályokra”, de ugyanúgy érvényes mindenfajta nemzeti intézkedésre.
- A kézikönyv leginkább csak a Chartára hivatkozik, de ugyanúgy érvényes az uniós alapjogokra, mint az uniós jog általános elveire (lásd az [1. fejezetet](#)).
- Amikor a kézikönyv a Charta rendelkezéseire hivatkozik, nem feltétlenül tesz különbséget a Chartában foglalt jogok és a Charta alapelvei között. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy bár a Charta rendelkezéseinek mindkét fajtája kötelező erejű, joghatásuk eltér (részletesebben lásd a Charta 51. cikkének (5) bekezdését és e kézikönyv 1. fejezetének [a Chartában foglalt jogokról és a Charta alapelveiről](#) szóló szakaszát).

Ez a kézikönyv „az uniós jog általános elvei” kifejezést használja a bíróságok jogállamiságból fakadó, íratlan általános elveire, amelyekre a jogi felülvizsgálat indokaként a bíróságok előtt hivatkozni lehet. Ez a jogforrás az alapvető jogoktól eltérő alapelveket is magában foglal, mint amilyen a jogbiztonság elve, a bizalomvédelem elve és az arányosság elve. Az „uniós jog általános elvei” kifejezés az ebben a kézikönyvben használt formájában nem foglalja magában az olyan intézményi elveket, mint a szubszidiaritás elve és az intézményi egyensúly elve.

I. rész: Általános útmutatás

1. Az Európai Unió alapjogi rendszere

Az alapvető jogok két forrása

- Az alapvető jogoknak két fő forrása van az uniós jogban: i. az (íratlan) általános jogelvek és ii. a Charta.² Mind az általános elvek, mind pedig a Charta rendelkezési részét képezik az Unió elsődleges jogának, és átfedésben vannak egymással. Mindkettő csak az uniós jog hatálya alá tartozó esetekben alkalmazandó, és így ugyanaz az alkalmazási körük.³
- Az uniós alapvető jogok megtalálhatók a Szerződések rendelkezéseiben⁴ és az EU másodlagos jogában⁵ is. Ez a kézikönyv csak az uniós jog általános elveinek részeként és a Charta keretében foglalkozik az alapvető jogokkal.

2 Európai Közösségek (2012): Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. október 26.), 6. cikk.

3 A Charta 51. cikkének (1) bekezdéséhez („Alkalmazási kör”) fűzött magyarázatok tisztázzák, hogy ez a rendelkezés az EUB általános alapelvek alkalmazási körével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának kodifikálása. Jelenleg az EUB analógia útján a Charta 51. cikkének (1) bekezdését alkalmazza az általános jogelvekkel kapcsolatban. Lásd például: EUB, C-406/15. sz. ügy, *Petya Milkova kontra Izpalnitelen direktor na Agentsiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol*, 2017. március 9., 50. és 54. pont.

4 Lásd például: Európai Közösségek (2012): Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. október 26.), 157. cikk.

5 Lásd például: a Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000. december 2., 16–22. o.).

2. ábra: Az alapvető jogok két forrása

Forrás: FRA, 2018

Az Európai Unió általános jogelvei

- Ezek az EUB által meghatározott íratlan elvek.
- Az 1960-es évek vége óta léteznek,⁶ és az Unió elsődleges jogának más forrásaihoz hasonlóan „egy másodlagos jogi aktus érvényességét vagy egy nemzeti jogszabály alkalmazhatóságát határozzák meg”.⁷
- Az alkalmazandó szerződéses rendelkezés az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 6. cikkének (3) bekezdése.

6 EUB, 29-69. sz. ügy, *Erich Stauder kontra City of Ulm – Sozialamt*, 1969. november 12.; EUB, 11-70. sz. ügy, *Internationale Handelsgesellschaft mbH kontra Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*, 1970. december 17.; EUB, 4-73. sz. ügy, *J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung kontra Európai Közösségek Bizottsága*, 1974. május 14.

7 Colomer főtanácsnok 2008. január 24-i indítványának 19. pontja, EUB, C-55/07. és C-56/07. sz. egyesített ügyek, *Othmar Michaeler (C-55/07 és C-56/07)*, *Subito GmbH (C-55/07 és C-56/07)* és *Ruth Volgger (C-56/07) kontra Amt für sozialen Arbeitsschutz és Autonome Provinz Bozen*, 2008. április 24.

Az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (3) bekezdése

Az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományyaiból következnek, az uniós jog általános elveit képezik.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája

- A Charta egy 50 alapvető jogot és elvet tartalmazó modern jegyzék. A Charta többi négy cikke ennek az 50 rendelkezésnek az értelmezésével és alkalmazásával foglalkozik. A Chartában foglalt összes jog áttekintése a **mellékletben** található.
- A Charta hét fejezetből áll: Méltóság (5 cikk), Szabadságok (14 cikk), Egyenlőség (7 cikk), Szolidaritás (12 cikk), A polgárok jogai (8 cikk), Igazságszolgáltatás (4 cikk) és Általános rendelkezések (4 cikk).
- A Chartát a parlamentek (a nemzeti parlamentek és az Európai Parlament) és a kormányok képviselőiből álló Európai Konvent dolgozta ki, figyelembe véve a civil társadalom hozzászólásait is.⁸
- A Chartát 2000-ben hirdették ki, és 2009. december 1-je, a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta bír jogi kötőerővel.⁹
- Az alkalmazandó szerződéses rendelkezés az EUSZ 6. cikkének (1) bekezdése.

Az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (1) bekezdése

Az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának [...] szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket; e Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések.

8 A Konvent az akkor 15 uniós tagállam állam- és kormányfőinek 15 képviselőjéből, a nemzeti parlamentek 30 képviselőjéből, az Európai Parlament 16 képviselőjéből és az Európai Bizottság egy képviselőjéből állt.

9 Lásd az *Európai Unió Hivatalos Lapját* (HL C 83., 2010. március 30., 389–403. o.).

Alkalmazási kör

Az Alapjogi Charta 51. cikke – Alkalmazási kör

1. E Charta rendelkezéseinek címzettjei [...] az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.

- Az uniós alapvető jogok nemzeti szinten csak akkor alkalmazandók, amikor a tagállamok „uniós jogot hajtanak végre”. Ez azonban egy elég tág fogalom. „A Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredően egyértelműen következik, hogy” ez a követelmény „abban az esetben kötelező a tagállamokra nézve, amennyiben azok az uniós jog alkalmazási körében járnak el”.¹⁰ Ezt részletesebben tárgyalja az 5. fejezet.
- Ezért az uniós alapvető jogok sokféle területen bírhatnak jelentőséggel, beleértve az elsődlegesen a nemzeti jog alkalmazási körébe tartozó területeket is.¹¹

A Charta sokféle területen lehet alkalmazandó. Idetartozik például a jogi segítségnyújtás,¹² a vámbűncselekményekre kiszabott büntetések,¹³ a kartellek,¹⁴ a helyi rendőrtisztek felvétele,¹⁵ a veradás,¹⁶ a szerencsejáték-automaták üzemeltetése,¹⁷ a vidékfejlesztés támogatása,¹⁸ a televíziós műsorszolgáltatók hirdetései,¹⁹ a számviteli dokumentumok közzététele,²⁰ a kötelező ujjnyomatadás az útlevélhez²¹ és a nyugdíjkorhatár.²²

10 Magyarázatok az 51. cikkhez; lásd Európai Unió (EU) (2007): Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL C 303., 2007. december 14., 17–37. o.).

11 Lásd például: EUB, C-276/12. sz. ügy, *Jiří Sabou kontra Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu* [nagytanács], 2013. október 22.

12 EUB, C-279/09. sz. ügy, *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH kontra Bundesrepublik Deutschland*, 2010. december 22.

13 EUB, C-546/09. sz. ügy, *Aurubis Bulgaria AD kontra Nachalnik na Mitnitsa Stolichna*, 2011. március 31.

14 EUB, C-17/10. sz. ügy, *Toshiba Corporation és társai kontra Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* [nagytanács], 2012. február 14.

15 EUB, C-416/13. sz. ügy, *Mario Vital Pérez kontra Ayuntamiento de Oviedo*, 2014. november 13.

16 EUB, C-528/13. sz. ügy, *Geoffrey Léger kontra Ministre des Affaires sociales, de la Santé et des Droits des femmes és Etablissement français du sang*, 2015. április 29.

17 EUB, C-390/12. sz. ügy, *Robert Pflieger és társai*, 2014. április 30.

18 EUB, C-401/11. sz. ügy, *Blanka Soukupová kontra Ministerstvo zemědělství*, 2013. április 11.

19 EUB, C-234/12. sz. ügy, *Sky Italia Srl kontra Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni*, 2013. július 18.

20 EUB, C-418/11. sz. ügy, *Texdata Software GmbH*, 2013. szeptember 26.

21 EUB, C-291/12. sz. ügy, *Michael Schwarz kontra Stadt Bochum*, 2013. október 17.

22 EUB, C-401/11. sz. ügy, *Blanka Soukupová kontra Ministerstvo zemědělství*, 2013. április 11.

- A Charta EUB általi alkalmazása arra utal, hogy bizonyos szakpolitikai területeken különösen gyakran vetnek fel a Chartán alapuló érveket.²³

Az EUB előtt a következő területeken hivatkoznak gyakran a Chartára: szociálpolitika (pl. foglalkoztatás és munkafeltételek, fizetéseképtelenség, vállalkozások átruházása, szülői szabadság); menedékjog és migráció, fogyasztóvédelem, polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés (pl. joghatóság és a határozatok elismerése házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban); adózás (hozzáadottérték-adó); szellemi tulajdon; mezőgazdaság; környezet; adatvédelem; és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés (európai elfogatóparancs).

Bár nemzeti szinten nincs teljes körű mutató azokról a bírósági határozatokról, amelyek a Chartára hivatkoznak, az Ügynökség az elmúlt években tagállamonként évente akár három olyan bírósági határozatot is elemzett, amely a Chartát alkalmazta. A legtöbb ilyen határozatot a határforgalom-ellenőrzés, a menekültügy és migráció, valamint a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén találták, de a foglalkoztatás, a megkülönböztetésmentesség és az adatvédelem területén is előfordult néhány.²⁴

Mi a logikája a Charta 51. cikkének?

- Az alapvető jogok védelmére szolgáló uniós rendszer kiindulási pontja az, hogy az Unió az EUSZ 6. cikkében foglaltak szerint köteles tiszteletben tartani az alapvető jogokat.
- Mivel az uniós jog végrehajtása és alkalmazása nagymértékben a nemzeti szinten történik, az Unió kötelessége szükségszerűen kiterjed a nemzeti hatóságok által elfogadott aktusokra is, ha ezekről az aktusokról elmondható, hogy hozzájárulnak az uniós jog végrehajtásához. Ha ez nem így lenne, akkor a Charta nem lenne alkalmazandó az uniós jog alkalmazási körébe tartozó számos helyzetre, és így az alapvető jogok uniós jogban biztosított védelme hiányos lenne.
- A tagállamok Charta tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettsége ezért szükségszerű velejárója az EU alapjogi kötelezettségeinek. Kiegészíti a tagállamoknak a saját alkotmányaik és a nemzetközi emberi jogi egyezmények alapján fennálló emberi jogi kötelezettségeit.

²³ A 2014. január 1. és 2017. szeptember 1. közötti időszak során.

²⁴ Lásd a Charta használatáról szóló fejezeteket az Ügynökség elmúlt öt évben készült alapjogi jelentéseiben.

„Következésképpen, mivel ha valamely nemzeti szabályozás az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, a Charta által biztosított alapvető jogokat tiszteletben kell tartani, nem állhat fenn olyan tényállás, amelyre anélkül vonatkozna az uniós jog, hogy az említett alapvető jogokat alkalmazni kellene. Az uniós jog alkalmazhatósága magában foglalja a Charta által biztosított alapvető jogok alkalmazhatóságát.” EUB, C-617/10. sz. ügy, Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson [nagytanács], 2013. február 26., 21. pont.

„Emellett figyelembe kell venni az uniós jogban az alapvető jogok védelmének célkitűzését, amely annak biztosítására irányul, hogy ezeket a jogokat – akár az Unió fellépése, akár az uniós jog tagállamok általi végrehajtása okán – ne sértsék meg az uniós tevékenységi területeken.” EUB, C-206/13. sz. ügy, Cruciano Siragusa kontra Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo, 2014. március 6., 31. pont.

Kedvezményezettek

- Ahol a Charta alkalmazható, ott az egyének támaszkodhatnak a rendelkezéseire. A szóban forgó jogoktól és körülményektől függően ez érvényes a magán jogi személyekre, például a vállalatokra és más hasonló jogi személyekre is.²⁵
- Az egyének az Unióhoz és/vagy a tagállam(ok)hoz fűződő viszonyaikban alapozhatnak a Chartára. A Charta magánszemélyek közötti korlátozott alkalmazhatóságát („horizontális hatás”) lásd a 34. oldalon.
- Úgy tűnik, hogy bizonyos feltételek mellett közigazgatási szervek is támaszkodhatnak a Chartára.²⁶

A Charta alapelvei és a Chartában foglalt jogok

- A Charta az 52. cikk (5) bekezdésében különbséget tesz a „jogok” és az „elvek” között. A Chartában kétfajta rendelkezés van (nem tévesztendő össze az uniós alapjogok két forrásával, nevezetesen a Chartával és az uniós jog általános elveivel).

²⁵ Lásd például: EUB, C-279/09. sz. ügy, *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH kontra Bundesrepublik Deutschland*, 2010. december 22., 52. pont.

²⁶ EUB, C-610/10. sz. ügy, *Európai Bizottság kontra Spanyol Királyság* [nagytanács], 2012. december 11., 48–52. pont; EUB, C-176/13 P. sz. ügy, *Az Európai Unió Tanácsa kontra Bank Mellat*, 2016. február 18., 49. és 52. pont; EUB, C-200/13 P. sz. ügy, *Az Európai Unió Tanácsa kontra Bank Saderat Iran*, 2016. április 21., 47. pont; Sharpston főtanácsnok 2015. február 26-i indítványának 43. pontja, EUB, C-176/13 P. sz. ügy, *Az Európai Unió Tanácsa kontra Bank Mellat*, 2016. február 18., Sharpston főtanácsnok 2015. február 20-i indítványának 34–47. pontja, EUB, C-200/13 P. sz. ügy, *Az Európai Unió Tanácsa kontra Bank Saderat Iran*, 2016. április 21.

- A Charta mindkét típusú rendelkezése kötelező erejű. Azonban a Chartában foglalt jogokat „tisztetben kell tartani”, míg a Charta elveit „be kell tartani”.²⁷ Míg az egyének a nemzeti bíróságok előtt közvetlenül hivatkozhatnak a jogokra, az elvek esetében ez nem áll fenn.
- Az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatok (egy értelmező dokumentum, amelyet eredetileg a Chartát megszövegező Konvent elnökségének felügyelete alatt készítettek el)²⁸ bizonyos rendelkezéseket kifejezetten a Charta alapelveinek minősítenek. A Charta más rendelkezései esetében még mindig nem világos, hogy azok a Charta 52. cikkének (2) bekezdése értelmében jogok vagy elvek. Az EUB további ítélkezési gyakorlata egyre jobban tisztázza fogja ezt a kérdést. Mindenesetre helytelen lenne azt vélelmezni, hogy például a IV. fejezetben (Szolidaritás) felsorolt rendelkezések mind alapelvnek minősülnek.

Példa: A Charta alapelvei

A Chartához fűzött magyarázatok néhány rendelkezést kifejezetten a Charta alapelveiként azonosítanak: 25. cikk (az idők jogai), 26. cikk (a fogyatékkal élő személyek beilleszkedése) és 37. cikk (környezetvédelem). A magyarázatok néhány rendelkezést úgy említ meg, mint amelyek „egy jogra és egy elvre vonatkozó elemet egyaránt” tartalmaznak: 23. cikk (A nők és férfiak közötti egyenlőség), 33. cikk (A család és a munka) és 34. cikk (A szociális biztonság és a szociális segítségnyújtás).

Az Alapjogi Charta 52. cikkének (5) bekezdése

Az ebben a Chartában foglalt, alapelveket megállapító rendelkezések a saját hatásköreik gyakorlása során az Unió intézményei, szervei és hivatalai által elfogadott jogalkotási és végrehajtási aktusok, illetve a tagállamok által elfogadott, az uniós jog végrehajtására irányuló jogi aktusok útján hajthatók végre. E rendelkezésekre bíróság előtt kizárólag az ilyen jogi aktusok értelmezése, illetve jogszerűségének megítélése tekintetében lehet hivatkozni.

- A Chartában foglalt elveket uniós jogalkotási és végrehajtási aktusokkal, valamint tagállami aktusokkal lehet végrehajtani, amennyiben azok az uniós jogot hajtják végre.²⁹ A Charta elveire csak a végrehajtási aktus értelmezése, illetve a Charta követelményeivel szembeni érvényességük értékelése céljából „lehet

27 Európai Unió (EU) (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 51. cikk (1) bekezdés.

28 EU (2007): Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL C 303., 2007. december 14., 17–37. o.).

29 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (5) bekezdés.

hivatkozni a bíróság előtt”, azaz a nemzeti bíróságok csak ilyen esetekben ismerik el azokat.³⁰ Másképpen megfogalmazva a Charta elvei nem alapoznak meg semmilyen, az uniós intézmények vagy a tagállami hatóságok pozitív intézkedésére vonatkozó közvetlen igényt: csak az EU vagy a nemzeti hatóságok által elfogadott végrehajtási aktszal összefüggésben lehet hivatkozni rájuk.³¹

2. Hogyan viszonyul a Charta a nemzeti és nemzetközi emberi jogi okmányokhoz?

Az emberi jogok európai egyezménye

Az Alapjogi Charta 52. cikkének (3) bekezdése

Amennyiben e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az említett egyezményben szerepelnek. Ez a rendelkezés nem akadályozza meg azt, hogy az Unió joga kiterjedtebb védelmet nyújtson.

- Az emberi jogok európai egyezménye (EJEE) megállapítja a védelem minimális szintjét. Az uniós jog átfogóbb védelmet írhat elő.
- Amíg az Európai Unió nem csatlakozott az EJEE-hez, addig az egyezmény nem minősült az uniós jogba formálisan beépült jogi eszköznek.³²
- Az EUSZ 6. cikkének (2) bekezdése szerint az Unió csatlakozik az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez. Azonban a 2/13. sz. véleményében az EUB azt a következtetést vonta le, hogy a javasolt csatlakozási megállapodás alapján történő csatlakozás nem lenne összhangban

³⁰ Uo.

³¹ Cruz Villalón főtanácsnok 2013. július 18-i indítványának 49. és 50. pontja, EUB, C-176/12. sz. ügy, *Association de médiation sociale kontra Union locale des syndicats CGT és társai* [nagytanács], 2014. január 15.

³² EUB, C-203/15. és C-698/15. sz. egyesített ügyek, *Tele2 Sverige AB kontra Post- och telestyrelsen és Secretary of State for the Home Department kontra Tom Watson és társai* [nagytanács], 2016. december 21., 127. pont; EUB, C-601/15 PPU. sz. ügy, *J. N. kontra Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* [nagytanács], 2016. február 15., 45. pont; EUB, C-501/11 P. sz. ügy, *Schindler Holding Ltd és társai kontra Európai Bizottság*, 2013. július 18., 32. pont; EUB, C-571/10. sz. ügy, *Servet Kamberaj kontra Istituto per l'Edilizia Sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) és társai* [nagytanács], 2012. április 24., 59–62. pont.

az Unió elsődleges jogával. Így maga az EJEE nem jogforrása az uniós jognak, és az EUB az uniós jogot önállóan értelmezi.

- Azonban az EJEE-ben elismert alapvető jogok az uniós jog általános elveit képezik, és ezért döntő szerepük van az uniós jogrendben.³³
- Az uniós jog és az uniós jog alkalmazási körébe tartozó nemzeti intézkedések értékelése során az elsődleges alapjogi eszközök a Charta és az uniós jog általános elvei.³⁴
- A Chartában foglalt jogok megfelelnek az EJEE által garantált jogoknak (az egymásnak megfelelő jogok áttekintését lásd a [2. ábrán](#) és a [mellékletben](#)). A Chartában foglalt megfelelő jogok értelme és hatóköre (valamint az, hogy ezek milyen mértékben korlátozhatók) ugyanaz, mint az EJEE-ben meghatározott jogoké.³⁵
- Az EJEE-re történő hivatkozás mind az egyezményre magára, mind pedig az ahhoz csatolt jegyzőkönyvekre vonatkozik. A biztosított jogok tartalmát és terjedelmét nemcsak ezen okmányok szövege határozza meg, hanem az Emberi Jogok Európai Bíróságának és az EUB-nek az ítélkezési gyakorlata is.³⁶
- A Charta hozzáadott értékét az EJEE-hez képest – különös tekintettel a szociális és gazdasági jogokra – a [3. ábra](#) szemlélteti. Megjegyzendő azonban, hogy az EJEE tényleges alkalmazási köre túlmutat az EJEE szövegezésén, mivel az egyezmény egy „élő okmány”, rendelkezéseit pedig az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata keretében értelmezik.

33 Vö. Európai Közösségek (2012): Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. október 26.), 6. cikk (3) bekezdés.

34 EUB, C-203/15 és C-698/15 sz. egyesített ügyek, *Tele2 Sverige AB kontra Post- och telestyrelsen és Secretary of State for the Home Department kontra Tom Watson és társai* [nagytanács], 2016. december 21., 128. pont.

35 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (3) bekezdés.

36 EU (2007): Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL C 303., 2007. december 14., 17–37. o.), 33. o.

Egyéb nemzetközi emberi jogi okmányok

Az Alapjogi Charta 53. cikke – A védelem szintje

E Charta egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, mint amely szűkíti vagy hátrányosan érinti azokat az emberi jogokat és alapvető szabadságokat, amelyeket – saját alkalmazási területükön – az Unió joga, a nemzetközi jog, a tagállamok alkotmányai, illetve az Unió vagy a tagállamok mindegyikének részességével kötött nemzetközi megállapodások, így különösen az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény elismernek.

- Más nemzetközi jogi eszközök is minimális normaként szolgálhatnak, és mindenképpen értelmezési forrásnak tekintendők. Fenn kell tartani az olyan egyéb emberi jogi okmányok által biztosított védelemnek a szintjét, amelyeknek „az Unió vagy az összes tagállam a részes felei”.³⁷ Az EUB figyelembe veszi ezeket az okmányokat, amikor az uniós alapjogokat alkalmazza.
- A kiemelkedő fontosságú nemzetközi egyezmények közé tartozik a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (ICCPR),³⁸ a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (ICESCR),³⁹ a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (CEDAW),⁴⁰ a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény (ICERD),⁴¹ a kínzás elleni egyezmény (CAT)⁴² és a gyermek jogairól szóló egyezmény (CRC),⁴³ valamint ezen okmányok fakultatív jegyzőkönyvei.⁴⁴ A fogyatékossgal élő személyek

37 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 53. cikk.

38 Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése (ENSZ-közgyűlés) (1966), *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya*, 1966. december 16.

39 ENSZ-közgyűlés (1966), *Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya*, 1966. december 16.

40 ENSZ-közgyűlés (1979), *Egyezmény a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről*, 1979. december 18.

41 ENSZ-közgyűlés (1965), *Nemzetközi egyezmény a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről*, 1965. december 21.

42 ENSZ-közgyűlés (1984), *Egyezmény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok ellen*, 1984. december 10.

43 ENSZ-közgyűlés (1989), *Egyezmény a gyermek jogairól*, 1989. november 20.; lásd még EUB, C-540/03. sz. ügy, *Európai Parlament kontra Európai Unió Tanácsa* [nagytanács], 2006. június 27., 37. pont.

44 Az ENSZ valamennyi emberi jogi okmányát és azok fakultatív jegyzőkönyveit lásd az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala weboldalán; a tagállamokban a ratifikáció helyzetének áttekintését lásd az FRA online adatfeltérképezésében (Az uniós tagállamok és a nemzetközi kötelezettségek – Egyesült Nemzetek).

jogairól szóló egyezmény (CRPD)⁴⁵ különös jelentőségű, mivel maga az EU is felelnek az ENSZ-egyezménynek.

- A Charta több cikkében is visszaköszönnek a nemzetközi emberi jogi okmányokban foglalt rendelkezések, amelyeknek ennél fogva jelentőségük van a Charta bizonyos rendelkezéseinek értelmezésekor. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 78. cikke kifejezetten megemlíti a Genfi Egyezményt (a menedékjogra, a kiegészítő védelemre és az ideiglenes védelemre vonatkozó közös politikával kapcsolatban), ahogy az Európai Szociális Chartára (ESC) is hivatkozik az EUMSZ 151. cikke (Szociálpolitika). A hasonló jogok áttekintését lásd a [mellékletben](#). Az európai okmányok szintjén az Európai Unió is aláírta az Európa Tanács nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezményét (isztambuli egyezmény).⁴⁶

Nemzeti alapvető jogok

Az Alapjogi Charta 52. cikkének (4) bekezdése

Amennyiben e Charta a tagállamok közös alkotmányos hagyományából eredő alapvető jogokat ismer el, akkor ezeket a jogokat e hagyományokkal összhangban kell értelmezni.

- A nemzeti hatóságok és bíróságok továbbra is szabadon alkalmazhatják az alapvető jogok védelmére vonatkozó nemzeti előírásokat. A Charta által biztosított védelem szintje mindig minimális normaként érvényes az uniós jogot végrehajtó nemzeti intézkedésekre.⁴⁷ Ezért ha egy uniós jogi aktus nemzeti végrehajtási intézkedéseket követel meg, a nemzeti hatóságok és a bíróságok szigorúbb nemzeti előírásokat alkalmazhatnak az alapvető jogok védelmére.
- Azonban az EUB ítélkezési gyakorlata értelmében ez csak azon feltevés mellett érvényes, hogy ez „nem sodorja veszélybe a Charta által meghatározott és a Bíróság által értelmezett védelmi szintet, sem pedig az uniós jog elsőbbségét, egységességét és hatékonyságát”.⁴⁸ Az EUB az uniós jog elsőbbségének elvéből

45 ENSZ-közgyűlés (2006), *Egyezmény a fogyatékossgal élő személyek jogairól*, 2006. december 13.

46 Európa Tanács (2011), *Az Európa Tanács egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról*, CETS 210., Iisztambul, 2011. május 11. A tagállamokban a ratifikáció helyzetének áttekintését lásd az FRA online adatfeltérképezésében (*Az uniós tagállamok és a nemzetközi kötelezettségek – Európa Tanács*).

47 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 53. cikk.

48 EUB, C-399/11. sz. ügy, *Stefano Melloni kontra Ministerio Fiscal* [nagytanács], 2013. február 26., 60. pont.

vezeti le ezt a következtetést, amelynek értelmében az, hogy egy tagállam nemzeti jogi – akár alkotmányi szintű – rendelkezésekre hivatkozik, nem befolyásolhatja az uniós jog által ezen tagállam területére kifejtett hatást.

- A nemzeti alapvető jogok a Charta értelmezésében is segíthetnek: amennyiben a Charta a tagállamok közös alkotmányos hagyományából eredő alapvető jogokat ismer el, akkor ezeket a jogokat e hagyományokkal összhangban kell értelmezni.⁴⁹

3. Miért kell ellenőrizni, hogy alkalmazandó-e a Charta?

A Charta tiszteletben tartásának, betartásának és előmozdításának kötelezettsége

- A Charta 51. cikkének (1) bekezdése szerint a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a Chartában foglalt jogokat és betartani az abban foglalt elveket, valamint előmozdítani azok alkalmazását.
- Ezért az uniós jog végrehajtása során a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a Chartát és előmozdítani annak alkalmazását. Ez a tagállamok minden szervének kötelessége, beleértve a nemzeti jogalkotókat, közigazgatási szerveket, bírákat stb.
- Ha a jogalkotási eljárásban alkalmazzák a Chartát, az nemcsak azt biztosítja, hogy a nemzeti jogszabály megfeleljen a Chartának, hanem egyben hozzájárul a Charta előmozdításához is. A további kifejtést lásd a [4. fejezetben](#).

A Charta által kínált több jog és/vagy erősebb jogok

- A Charta hozzáadott értéket képvisel más okmányokhoz képest, ugyanis láthatóbbá teszi a jogokat, kiegészíti néhány joggal a meglévő jegyzékeket, és kihasználja az uniós jog erejét.

---

49 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (4) bekezdés.

- A Chartában megfogalmazott pótlólagos jogosultságok már megtalálhatók az EJEB vagy a nemzeti bíróságok ítélkezési gyakorlatában. Viszont a Charta láthatóbbá teszi ezeket a jogokat és elveket, mivel egy új, korszerű okmány, amely egyetlen dokumentumban foglalja össze az uniós jogrendben már elismert sokféle politikai, polgári, gazdasági és szociális jogot és elvet.
- Emellett magában foglalja az uniós jogra jellemző jogokat is, például az uniós polgároknak az Unió Szerződéseiben biztosított számos jogot (az áttekintést lásd a mellékletben).

Példa: a Chartában elismert jogok, amelyek viszont ritkán fordulnak elő a nemzeti alkotmányok vagy emberi jogi okmányok szövegében

A munkavállalók joga a vállalkozásnál a tájékoztatáshoz és konzultációhoz (a Charta 27. cikke); az indokolatlan elbocsátással szembeni védelem (a Charta 30. cikke); a gyermekmunka tilalma és a fiatalok munkahelyi védelme (a Charta 32. cikke); az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés (a Charta 36. cikke); fogyasztóvédelem (a Charta 38. cikke).

3. ábra: A Charta és az EJE szövegének összehasonlítása

A Charta cikkei és az EJE szövege: tartalmi különbségek és egyenértékűségek

■ Nincs egyenértékű megfelelője az EJE-ben

■ Tágabb, mint az EJE

   Az EJE-vel azonos mértékű védelem

   EU-kontextus-specifikus

1–5. cikk

Méltóság

6–19. cikk

Szabadságok

20–26. cikk

Egyenlőség

27–38. cikk

Szolidaritás

39–46. cikk

A polgárok jogai

47–50. cikk

Igazságszolgáltatás

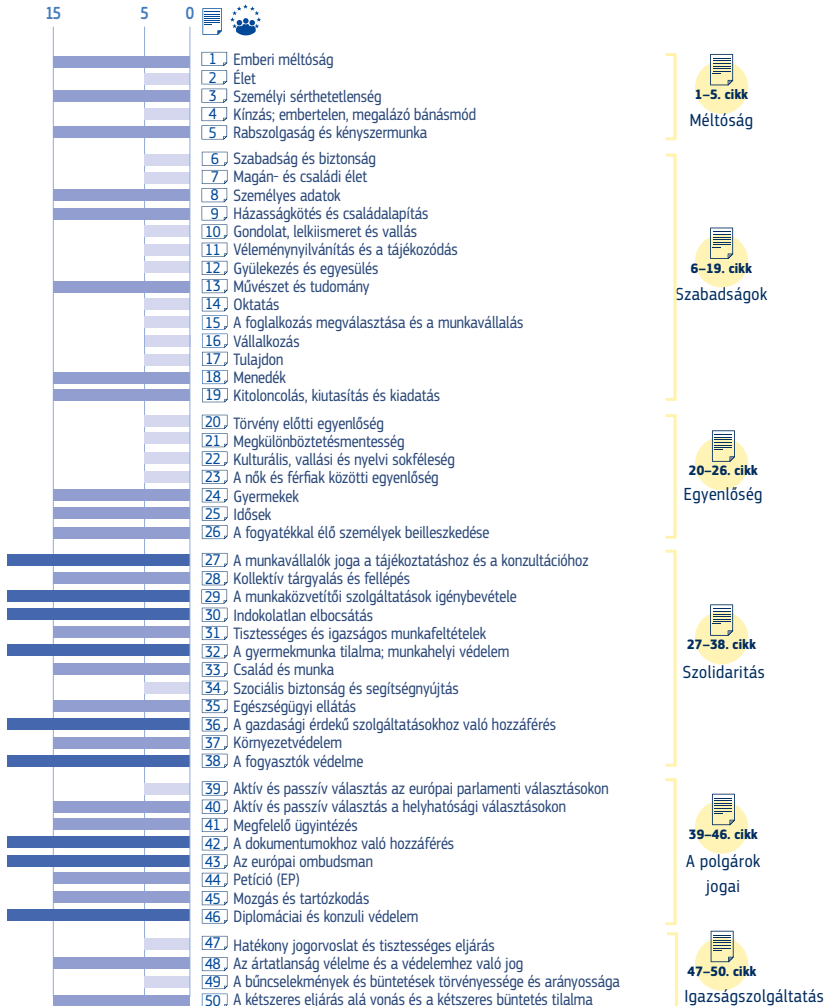
1	Emberi méltóság
2	Élet
3	Személyi sérthetlenség
4	Kínzás; embertelen, megalázó bánásmód
5	Rabszolgaság és kényszermunka
6	Szabadság és biztonság
7	Magán- és családi élet
8	Személyes adatok
9	Házasságkötés és családalapítás
10	Gondolat, lelkiismeret és vallás
11	Véleménynyilvánítás és a tájékozódás
12	Gyülekezés és egyesülés
13	Művészet és tudomány
14	Oktatás
15	A foglalkozás megválasztása és a munkavállalás
16	Vállalkozás
17	Tulajdon
18	Menedék
19	Kitoloncolás, kiutasítás és kiadatás
20	Törvény előtti egyenlőség
21	Megkülönböztetésmentesség
22	Kulturális, vallási és nyelvi sokféleség
23	A nők és férfiak közötti egyenlőség
24	Gyermekek
25	Idősek
26	A fogyatékkal élő személyek beilleszkedése
27	A munkavállalók joga a tájékoztatáshoz és a konzultációhoz
28	Kollektív tárgyalás és fellépés
29	A munkaközvetítői szolgáltatások igénybevétele
30	Indokolatlan elbocsátás
31	Tisztes és igazságos munkafeltételek
32	A gyermekmunka tilalma; munkahelyi védelem
33	Család és munka
34	Szociális biztonság és segítségnyújtás
35	Egészségügyi ellátás
36	A gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés
37	Környezetvédelem
38	A fogyasztók védelme
39	Aktív és passzív választás az európai parlamenti választásokon
40	Aktív és passzív választás a helyhatósági választásokon
41	Megfelelő ügyintézés
42	A dokumentumokhoz való hozzáférés
43	Az európai ombudsman
44	Petíció (EP)
45	Mozgás és tartózkodás
46	Diplomáciai és konzuli védelem
47	Hatékony jogorvoslat és tisztességes eljárás
48	Az ártatlanság védelme és a védelemhez való jog
49	A bűncselekmények és büntetések törvényessége és arányossága
50	A kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma

Megjegyzés: Az ábra a Chartához fűzött magyarázatokon és a két dokumentum szöveges összehasonlításán alapul annak bemutatása érdekében, hogy a Charta hogyan növeli a jogosultságok láthatóságát (az EJE-ben nem kifejezetten szereplő jogok egy része az ítélkezési gyakorlat hatálya alá tartozik, amely gyakorlat kevésbé látható egy nem szakértő számára).

Forrás: FRA, 2018

4. ábra: A Chartában foglalt azon jogok, amelyeket a nemzeti alkotmányokban kifejezetten nem szabályoznak

Azon uniós tagállamok száma, amelyek alkotmányos szövegeiben nincs olyan kifejezett rendelkezés, amely egyenértékű a Charta adott cikkével

Megjegyzés: Az ábra a Charta és az uniós tagállamok írott alkotmányjogának szöveges összehasonlításán alapul annak bemutatása érdekében, hogy a Charta mely rendelkezései növelik leginkább a jogosultságok láthatóságát. Akkor ítélték meg úgy, hogy a nemzeti alkotmányok tükrözik az EU-ra jellemző jogosultságokat (a Charta azon rendelkezései, amelyek a 3. ábrán sárga színnel vannak jelölve), ha azonosítani tudtak egy hasonló rendelkezést (például egy nemzeti ombudsmanra vonatkozó alkotmányos rendelkezést).

Forrás: FRA, 2018

- Amikor a Charta nemzetközi vagy más uniós okmány, például az EJEE által sugalmazott jogokat tartalmaz, olykor kiszélesíti ezeket a jogokat.

Példák: A Chartában foglalt azon jogok, amelyek hatóköre szélesebb, mint az EJEE szerinti hasonló jogoknak

- Az EJEE 6. cikke garantálja a bírósághoz fordulás jogát és a védelemhez való jogot a polgári keresetekben és a büntetőeljárásokban. A Charta 47. cikke továbblép ezen: az uniós jog alkalmazási körében minden területen garantálja a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogot, ideértve a közigazgatási eljárásokat is, például a menekültügyi és migrációs ügyeket és az adójogot is.
- A Charta 20. cikke rögzíti a törvény előtti egyenlőséget. Ezen túlmenően a Charta 21. cikke részletesen, szélesebb körben és kifejezetten felsorolja azokat az okokat, amelyek alapján tilos a megkülönböztetés, ideértve az életkort, a fogyatékosságot vagy a szexuális irányultságot. Ezeket a tradicionálisabb emberi jogi okmányok korábbi generációja nem sorolta fel. (Ezek az okmányok jellemzően a megkülönböztetés tiltott okainak nem teljes körű felsorolását tartalmazzák, ilyen például az EJEE 14. cikke). Ezt a megkülönböztetést tiltó normát egyedi rendelkezések egészítik ki, például a Charta 23. cikkében meghatározott rendelkezések, amelyek szerint a nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén is biztosítani kell (megjegyzendő, hogy a 23. cikk „egy jogra és egy elvre vonatkozó elemet egyaránt” tartalmaz).⁵⁰ A Charta 24. cikke a gyermek jogairól szóló egyezményben rögzített gyermekjogok lényegét kodifikálja. A 25. cikk az „idősek jogait”, a 26. cikk pedig „a fogyatékkal élő személyek beilleszkedését” határozza meg.
- A Charta 14. cikke (oktatáshoz való jog), amely a tagállamok közös alkotmányos hagyományain és az EJEE-hez csatolt jegyzőkönyv 2. cikkén alapul, szélesebb alkalmazási körű, mint az EJEE megfelelő rendelkezései. Tartalmazza a szakképzéshez és továbbképzéshez való hozzáférést, az ingyenes kötelező oktatást és a magán oktatási intézmények alapításának szabadságát.

---

⁵⁰ EU (2007): Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL C 303., 2007. december 14., 17–35. o.), a 35. oldalon.

- Amikor az EUB az uniós jogrend sajátos összefüggéseiben értelmez bizonyos alapvető jogokat, az olykor eltérő eredményekhez vezethet, mint ha más rendszerekben értelmezték volna azokat, ami egy újabb indok annak megvizsgálására, hogy az uniós jog alkalmazandó-e egy adott emberi jogi kérdésre.

Példa: eltérő eredmény

A *Soukupová* ügyben az EUB a cseh nyugdíjbiztosítási törvényt vizsgálta, amely a mezőgazdasági tevékenységet végzők korengedményes nyugdíjazásának egy uniós rendeleten alapuló támogatásával összefüggésben meghatározza a nyugdíjkorhatárt.⁵¹ Ez a cseh nyugdíjtörvény a kérelmező nemétől, nők esetében pedig a felnevelt gyermekek számától függően eltérő nyugdíjkorhatárt határozott meg. Az EUB úgy ítélkezett, hogy a korengedményes nyugdíjazásra nyújtott uniós támogatással összefüggésben nem egyeztethető össze a megkülönböztetést tiltó általános uniós elvvel az, hogy a „rendes nyugdíjkorhatárt” a kérelmező nemétől, nők esetében pedig a kérelmező által felnevelt gyermekek számától függően eltérően határozták meg.

Egy korábbi ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy ítélkezett, hogy az időskori nyugdíjra vonatkozó cseh törvény – az EJEE 1. sz. jegyzőkönyvének 1. cikkében garantált, tulajdonhoz való joggal összefüggésben – összeegyeztethető a 14. cikkkel.⁵² A *Soukupová* ügy azt szemlélteti, hogy a nemzeti jog összeegyeztethető lehet az EJEE-ben rögzített jogok gyakorlása során garantált megkülönböztetésmentességgel (a 14. cikk az EJEE 1. sz. jegyzőkönyvének 1. cikkével összefüggésben), azonban egy sajátos kontextusban mégsem egyeztethető össze az egyenlőség és megkülönböztetésmentesség uniós jogrendben garantált elveivel.

- Az 52. cikk (3) bekezdése – a Chartára vonatkozó magyarázatokkal együtt értelmezve – megállapítja, hogy az EJEE jegyzőkönyvei (azok is, amelyeket az adott tagállam még nem ratifikált) értelmezési segítséget nyújthatnak.⁵³

51 EUB, C-401/11. sz. ügy, *Blanka Soukupová kontra Ministerstvo zemědělství*, 2013. április 11.

52 EJEB, *Andrle kontra Cseh Köztársaság*, 6268/08. sz. ügy, 2011. június 20.

53 A Charta 52. cikkének (3) bekezdése szerint amennyiben „e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az [EJEE-ben] biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az [EJEE-ben] szerepelnek.” Az 52. cikkhez fűzött magyarázatok e tekintetben megállapítják, hogy az „EJEE-re történő hivatkozás mind az egyezményre magára, mind pedig az ahhoz csatolt kiegészítő jegyzőkönyvekre vonatkozik”.

A nemzeti bíróságok alkalmazhatják a Chartát

- A Charta nemzeti jogon belüli érvényesülése nem függ a tagállamok alkotmányos jogától (pl. attól, hogyan viszonyul a nemzetközi joghoz, illetve attól, hogy hol helyezkedik el a monizmus és a dualizmus közötti spektrumon), hanem az uniós jogból következik, és ezért a közvetlen hatály és elsőbbség elvein alapul.
- A nemzeti bíróságok kötelesek a Chartával összhangban értelmezni a nemzeti intézkedéseket, ha azok (az EUB értelmezésének megfelelően) az uniós jog alkalmazási körébe tartoznak.⁵⁴
- Az uniós jog alkalmazási körébe tartozó nemzeti intézkedéseket felül lehet vizsgálni a Charta fényében. Ha a Charta rendelkezései kellően pontosak és nincsenek feltételekhez kötve, közvetlen hatályúak lehetnek.⁵⁵ Ez azt vonja maga után, hogy a Chartával ütköző nemzeti normák nem alkalmazhatóak.
- A közvetlen hatály lehetővé teszi, hogy az egyének a nemzeti bíróságok előtti eljárásokban a Chartára hivatkozzanak. Emellett a Charta közvetlen hatálya olyan jogok keletkeztetését is eredményezheti, amelyek a nemzeti jogban nem állnak rendelkezésre.

Példa: a felfüggesztő hatály kötelező biztosítása

Az *Abdida* ügy a belgiumi menedékjogot érintette, és példa arra, amikor a Charta 47. cikke (a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog) bizonyos körülmények között feljogosít a felfüggesztő hatályú, bíróság előtti jogorvoslatra.⁵⁶ Az EUB úgy döntött, hogy a kiutasítási határozat elleni fellebbezésnek ideiglenes védelmet kell biztosítania, mivel a kiutasítás foganatosítása a halálbüntetés, a kínzás vagy más embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés súlyos veszélyének tehetne volna ki az érintett harmadik országbeli állampolgárt.

- Ha megállapították az uniós jogba ütköző megkülönböztetést, és nem fogadtak el az egyenlő bánásmódot helyreállító intézkedéseket, a nemzeti bíróságnak

54 EUB, C-426/11. sz. ügy, *Mark Alemo-Herron és társai kontra Parkwood Leisure Ltd*, 2013. július 18., 30. és 36. pont; EUB, C-169/14. sz. ügy, *Juan Carlos Sánchez Morcillo és María del Carmen Abril García kontra Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA*, 2014. július 17., 50. és 51. pont.

55 EUB, 26-62. sz. ügy, *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos kontra Netherlands Inland Revenue Administration*, 1963. február 5.

56 EUB, C-562/13. sz. ügy, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve kontra Moussa Abdida* [nagytanács], 2014. december 18., 52. és 53. pont; EUB, C-239/14. sz. ügy, *Abdoulaye Amadou Tall kontra Centre public d'action sociale de Huy (CPAS de Huy)*, 2015. december 17., 58. pont.

hatályon kívül kell helyeznie a nemzeti jog megkülönböztető rendelkezését. Nem kell kérelmeznie vagy kívánnia, hogy a jogalkotó megszüntesse a rendelkezést, és ugyanazokat a rendelkezéseket kell alkalmaznia a hátrányos helyzetbe került csoport tagjaira, mint amelyeket a kedvezményezett csoportba tartozó személyek élveznek.⁵⁷

Példa: a hátrányos helyzetű csoportoknak kötelezően nyújtandó kedvezmények

A *Milkova* ügyben a bulgáriai Munka Törvénykönyvét vizsgálták. Ez a jogszabály olyan jogi keretet biztosít, amely különleges előzetes védelmet biztosít a fogyatékossgal élő munkavállalók elbocsátása esetén, de ez a garancia nem terjed ki az ugyanilyen fogyatékossgal élő köztisztviselőkre. Az EUB úgy ítélte meg, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az egyenlő bánásmód elvét nem tartották be, akkor ez a bíróság helyreállíthatja az egyenlő bánásmódot azzal, hogy megadja ugyanazokat a kedvezményeket a jelenlegi rendszer által hátrányba hozott fogyatékossgal élő köztisztviselőknek, mint amelyeket a rendszer által előnyben részesített fogyatékossgal élő munkavállalók élveznek. Ennek eredményeként az uniós jog betartására vonatkozó kötelezettség megköveteli az egy bizonyos fogyatékossgal élő munkavállalókat védő nemzeti szabályok hatályának kiterjesztését, hogy ezeket a védelmet biztosító szabályokat az ugyanilyen fogyatékossgal élő köztisztviselők is igénybe vehessék.

- Bizonyos esetekben a Chartában foglalt jogok horizontális hatályúak is lehetnek, azaz magánfelek közötti is kötelezettségeket keletkeztethetnek. Az uniós alapjogok közvetlen horizontális hatályának fennállását az EUB a *Mangold* és *Kücükdeveci* irányadó ügyekben mondta ki.⁵⁸ Ezekben az ügyekben az EUB úgy döntött, hogy a nemzeti bíróságoknak hatályon kívül kell helyezniük a nemzeti jogszabályok minden olyan rendelkezését, amely ellentétes az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvével. Amennyiben a Chartában foglalt elvek közvetlenül alkalmazandók, a Charta alkalmazható lehet a magánfelek közötti perekben (horizontális közvetlen hatály).

57 EUB, C-442/00. sz. ügy, *Ángel Rodríguez Caballero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2002. december 12., 42. és 43. pont; EUB, C-399/09. sz. ügy, *Marie Landtová kontra Česká správa sociálního zabezpečení*, 2011. június 22., 51. pont; EUB, C-482/16. sz. ügy, *Georg Stollwitzer kontra ÖBB Personenverkehr AG*, 2018. március 14., 30. és 45. pont.

58 EUB, C-144/04. sz. ügy, *Werner Mangold kontra Rüdiger Helm* [nagytanács], 2005. november 22.; EUB, C-555/07. sz. ügy, *Seda Küçükdeveci kontra Swedex GmbH & Co. KG* [nagytanács], 2010. január 19.

Példa: az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának horizontális közvetlen hatálya

A németországi *Kücükeveci* ügy egy munkavállaló és egy magánfél munkáltató között az elbocsátás esetén alkalmazandó felmondási idővel kapcsolatban felmerült jogvitával foglalkozott. Ezt az időszakot a munkavállaló szolgálati ideje alapján számították ki. Viszont a német joggal összhangban nem vették figyelembe a munkavállaló 25. életévének betöltése előtti foglalkoztatási időszakokat. Az EUB szerint ez a kivétel ellentétes az életkoron alapuló megkülönböztetés tilalmának elvével. Ezért a nemzeti bíróságnak hatályon kívül kellett helyeznie ezt a kivételt.

- Az *Egenberger* ügyben az EUB úgy ítélte meg, hogy a Charta 21. cikke, az általa kifejtett kötelező joghatásokra tekintettel főszabály szerint nem különbözik az alapító Szerződések különböző indokok alapján hátrányos megkülönböztetést tiltó rendelkezéseitől, még akkor sem, amikor a hátrányos megkülönböztetés ezen esetei magánszemélyek között létrejött szerződésekből erednek.⁵⁹ Következésképpen a magánfelek közötti jogvitákban a nemzeti bíróság köteles a hatásköreinek keretén belül biztosítani a jogalanyok számára a Charta 21. cikkéből (megkülönböztetésmentesség⁶⁰) és 47. cikkéből (a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog) eredő jogvédelmet és garantálni e cikkek teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazását.
- Az *AMS*-ügyben az EUB tisztázta, hogy – a megkülönböztetés tilalmán túl – más alapvető jogok is alkalmasak arra, hogy hasonló horizontális közvetlen hatállyal bírjanak; továbbá hogy a *Mangold/Kücükeveci* ügyben használt megközelítés főszabályként mind az uniós jog általános elveire, mint pedig a Charta szerinti alapvető jogokra érvényes.⁶¹

59 EUB, C-414/16. sz. ügy, *Vera Egenberger kontra Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V* [nagytanács], 2018. április 17., 76., 77. és 79. pont. Az EUB párhuzamot von a *Defrenne* ügygel (EUB, 43-75. sz. ügy, 1976. április 8., 39. pont), az *Angonese* ügygel (EUB, C-281/98. sz. ügy, 2000. június 6., 33-36. pont), az *Angelo Ferlini* ügygel (EUB, C-411/98. sz. ügy, 2000. október 3., 50. pont) és az *International Transport Workers' Federation és Finnish Seamen's Union* ügygel (EUB, C-438/05. sz. ügy, 2007. december 11., 57-61. o.). Lásd még: EUB, C-68/17. sz. ügy, *IR kontra JQ* [nagytanács], 2018. szeptember 11., 69-71. pont.

60 „Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.”

61 EUB, C-176/12. sz. ügy, *Association de médiation sociale kontra Union locale des syndicats CGT és társai* [nagytanács], 2014. január 15., 47. pont.

- A tagállamok felelősségre is vonhatók a magánszemélyeknek a Charta megsértéséből kifolyólag okozott károkért. A tagállam így köteles megtéríteni az okozott kárt, ha:
  - a megsértett jogi norma a magánszemélyeket jogokkal ruházta volna fel;
  - a jogsértés kellően súlyos (az érintett tagállam nyilvánvalóan és súlyosan túllépte a mérlegelési jogkörének határait);
  - okozati összefüggés van a kötelezettség állam általi megsértése és a jogsérelmet szenvedett személyek kára között.⁶²

Az állami felelősség a nemzeti jog alapján kevésbé szigorú feltételek mellett is megállapítható.⁶³

Az Európai Unió Bírósága értelmezheti a Chartát

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke

Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

- a) a Szerződések értelmezése;
- b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése.

Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

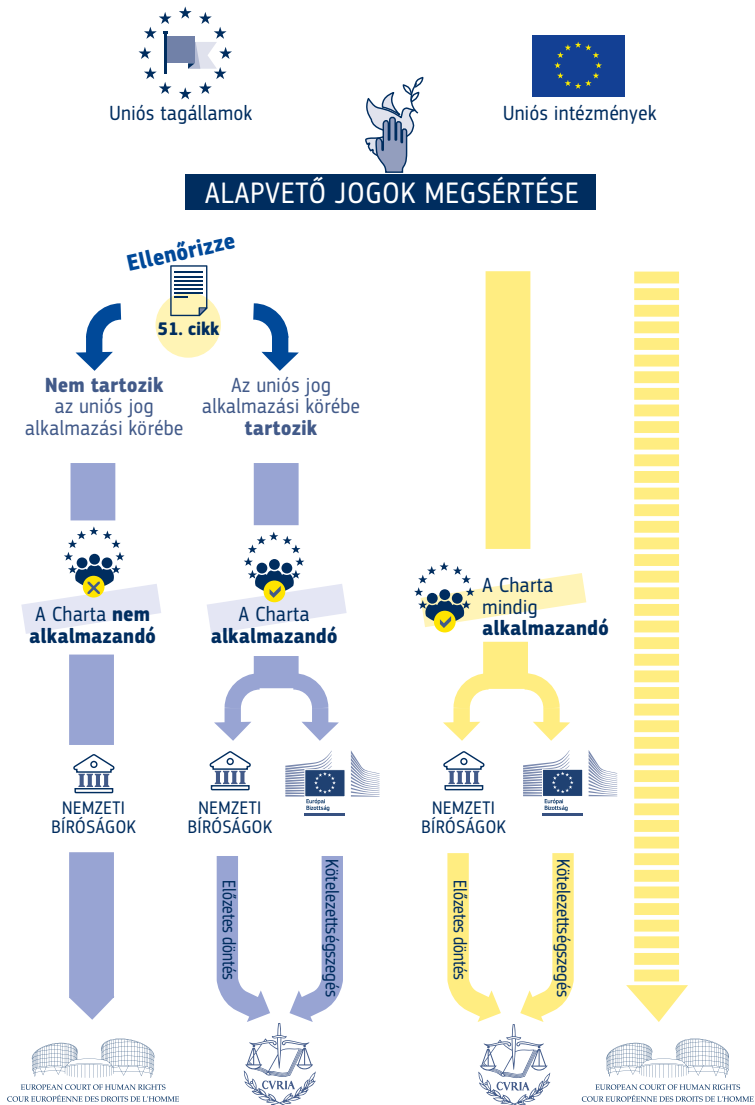
Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

Ha egy tagállami bíróság előtt folyamatban lévő ügyben olyan kérdés merül fel, amely valamely fogva tartott személyt érint, az Európai Unió Bírósága a lehető legrövidebb időn belül határoz.

62 Lásd EUB, C-6/90. és C-9/90. sz. egyesített ügyek, *Andrea Francovich és Danila Bonifaci és társai kontra Olasz Köztársaság*, 1991. november 19. Konkrétan az alapvető jogok megsértésével kapcsolatban lásd: EUB, C-300/04. sz. ügy, *M. G. Eman és O. B. Sevinger kontra College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [nagytanács], 2006. szeptember 12., 69. pont.

63 EUB, C-46/93. és C-48/93. sz. egyesített ügyek, *Brasserie du Pêcheur SA kontra Bundesrepublik Deutschland és The Queen kontra Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd és társai*, 1996. március 5., 66. pont.

5. ábra: A Charta és az Európai Unió Bíróságának hozzáférhetősége

Forrás: FRA, 2018

- A nemzeti bíróságok előzetes döntéshozatal céljából az EUB-hez fordulhatnak.⁶⁴ Az a lehetőség vagy kötelezettség, hogy egy ügyet a Bíróság elé terjesszenek, az uniós jog – és ezen belül is az Alapjogi Charta – megfelelő alkalmazásának és egységes értelmezésének biztosítása céljából létrehozott együttműködésen alapul.
- A nemzeti bíróság dönt arról, hogy egy ügyet az EUB elé terjeszt-e. Az előzetes döntéshozatalra utalás gyakran gyorsabb és nagyobb jogvédelmet nyújt, mint az Emberi Jogok Európai Bíróságához benyújtott panasz. Az EUB-nek kizárólagos joghatósága, hogy érvénytelennek nyilvánítson uniós aktusokat. Ezért ha a tagállami bíróságnak kétségei merülnek fel az ilyen jogi aktus érvényességét illetően, a Bírósághoz kell fordulnia, megjelölve azokat az okokat, amelyek alapján úgy ítéli meg, hogy az adott jogi aktus nem érvényes. Emellett azok a bíróságok, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, kötelesek az uniós jogi kérdést az EUB elé terjeszteni. Nem áll fenn ez az eset, ha a bíróság megállapítja, hogy a „kérdés irreleváns”, vagy a rendelkezést „a Bíróság már értelmezte”, illetve a rendelkezés helyes alkalmazása „annyira nyilvánvaló, hogy nem merül fel semmilyen észszerű kétség”. Amikor azt vizsgálja, hogy nem merül-e fel ilyen kétség, a bíróságnak figyelembe kell vennie az uniós jog „sajátos jellemzőit”, beleértve „az értelmezésével kapcsolatos különleges nehézségeket és az Unión belüli eltérő ítélkezési gyakorlat veszélyét” is.⁶⁵

Példa: egy nemzeti bíró eltérő helyzete az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt

Miközben az uniós jog szerinti előzetes döntéshozatal lehetővé teszi a nemzeti bíróságok számára, hogy közvetlenül az EUB-hez forduljanak, az Emberi Jogok Európai Bírósága esetében (jelenleg) eltérő a helyzet. Az EJEB-hez akkor lehet keresetet benyújtani, ha már a nemzeti bíróságokon rendelkezésre álló összes jogorvoslati lehetőséget kimerítették, és teljesülnek az elfogadhatóság egyéb feltételei. Ezek az akadályok az EUB előtti előzetes döntéshozatali eljárásban nem állnak fenn. Az EUB sokkal gyorsabb bírósági tárgyalást is kínál. Az eljárások átlagos időtartama 16,3 hónap.⁶⁶

Megjegyzendő azonban, hogy 2018. október 1-jén hatályba lépett az EJE 16. sz. jegyzőkönyve. Ez lehetővé teszi a legmagasabb szintű nemzeti bíróságok

64 Lásd EUB, Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan (HL C 257., 2018. július 20.). Lásd még a Bíróság szakpolitikai tájékoztatóját: *Az Európai Unió Alapjogi Chartájának alkalmazási köre*, 2017. december.

65 EUB, 283/81. sz. ügy, *Srl CILFIT és Lanificio di Gavardo SpA kontra Ministero della sanità*, 1982. október 6., 21. pont.

66 EUB (2018), Éves jelentés, 2017, Luxembourg, 2018, 14. o.

számára, hogy az előttük folyamatban lévő ügyekben tanácsadó véleményt kérjenek az EJEB-től „az Egyezményben vagy az ahhoz fűzött jegyzőkönyvekben meghatározott jogok és szabadságok értelmezését vagy alkalmazását érintő elvi kérdésekről”. Az új eljárás bizonyos mértékben az EUB előzetes döntéshozatali eljárására emlékeztet.⁶⁷

A Chartában foglalt jogok megsértése kötelezettségszegési eljáráshoz vezethet

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 258. cikke

Ha a Bizottság megítélése szerint egy tagállam a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét nem teljesítette, az ügyről indokolással ellátott véleményt ad, miután az érintett államnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére.

Ha az érintett állam a Bizottság által meghatározott határidőn belül nem tesz eleget a véleményben foglaltaknak, a Bizottság az Európai Unió Bíróságához fordulhat.

- Az Európai Bizottság felügyeli a Szerződések alkalmazását. Amikor a Bizottság úgy ítéli meg, hogy „egy tagállam a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét nem teljesítette”, kötelezettségszegési eljárást kezdeményezhet (felszólító levél, indokolt vélemény és Bírósághoz fordulás).⁶⁸
- A Charta része az EU elsődleges jogának, és az Európai Bizottság kötelezettségszegési eljárást indíthat, ha egy tagállam megsérti a Chartát, feltéve, hogy a Charta alkalmazható (azaz az emberi jogokat az állítások szerint az uniós jog alkalmazási körében sértették meg; lásd a [4. fejezetet](#)).⁶⁹

Példa: a Charta és a kötelezettségszegési eljárások

A Bizottság ilyen jellegű beavatkozásának egyik aktuális példája az egyik nemzeti menedékjogi törvény ellen indított kötelezettségszegési eljárás, amelyben

67 Augusztus 1-jén csak öt uniós tagállam ratifikálta az okmányt (Észtország, Finnország, Franciaország, Litvánia és Szlovénia).

68 Európai Közösségek (2012): Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. október 26.), 258. cikk.

69 A kötelezettségszegési eljárással, valamint azokkal a módszerekkel kapcsolatban, hogy az alapvető jogokkal összefüggésben hogyan lehet optimalizálni az alkalmazását, lásd de Schutter, O. (2017), *Infringement proceedings as a tool for the enforcement of fundamental rights in the European Union*, Open Society Institute, 2017. október.

a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a nemzeti törvény nem felel meg az uniós jogszabályoknak (a menekültügyi eljárásokról szóló 2013/32/EU irányelv, a 2008/115/EK visszatérési irányelv, a befogadási feltételekről szóló 2013/33/EU irányelv) és a Charta számos rendelkezésének.⁷⁰ Egy másik példa (e dokumentum írásakor még szintén folyamatban van) a bíróságok reformjáról szóló egyik törvényt érinti, amely azzal járna, hogy a legfelsőbb bíróság jelentős része kénytelen lenne nyugdíjba vonulni. A Bizottság azon a véleményen van, hogy a reform egyes szempontjai aláássák a bíróságok függetlenségének elvét, ideértve a bírák elmozdíthatatlanságát is, és így ellentétes az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikkének (1) bekezdésével, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben értelmezve.⁷¹

4. Hogyan kell ellenőrizni, hogy alkalmazandó-e a Charta?

Hol kell kezdeni az értékelést?

- Annak vizsgálatakor, hogy a Charta alkalmazandó-e, mindig az 51. cikkből kell kiindulni. Ez a rendelkezés kodifikálja az EUB által az uniós jog általános elveinek alkalmazásával kapcsolatban kialakított ítélkezési gyakorlatot.⁷² Lásd az 1. fejezet [Alkalmazási kör és Mi a logikája a Charta 51. cikkének?](#) című szakaszait.
- Az uniós jog megsértésének elkerülése érdekében a nemzeti szintű döntéshozatali eljárásokban (beleértve különösen a jogalkotási eljárásokat) szisztematikusan meg kell vizsgálni, hogy alkalmazandó-e az Európai Unió Alapjogi Chartája. Ezt az értékelést a tervezett jogalkotási vagy szakpolitikai kezdeményezésnek a nagyon korai előkészítő szakaszában kell elvégezni. Ha bizonyos jogalkotási vagy politikai döntéshozatali kategóriák már kezdettől fogva mentesülnek a Chartával összefüggő vizsgálat alól, akkor fennáll a kockázata, hogy a javaslat esetleges későbbi hatásvizsgálata vagy jogi ellenőrzése nem veszi majd figyelembe a Charta rendelkezéseit, még akkor sem, ha – szemben azzal a túl általános vélelemmel, hogy az uniós jog nem alkalmazható – alkalmazni kell a Chartát.

70 20152201. sz. kötelezettségzegés.

71 20172121. sz. kötelezettségzegés.

72 Lásd a Charta 51. cikkének (1) bekezdéséhez fűzött magyarázatokat (HL C 303., 2007. december 14., 17–37. o.). Lásd még: Cruz Villalón főtanácsnok 2012. június 12-i indítványának 25. pontja, EUB, C-617/10. sz. ügy, *Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson* [nagytanács], 2013. február 26. Az általános jogelvekkel és a Charta 51. cikkével kapcsolatban lásd a 8. megjegyzést.

- Annak szisztematikus ellenőrzése, hogy az 51. cikkben foglalt feltételek teljesülnek-e, fontos eszköz annak biztosításához, hogy előmozdítsák a Charta alkalmazását. A rendszeres „51. cikk szerinti átvilágítás” láthatóvá teszi a Charta alkalmazhatóságát, felhívja arra a figyelmet, és növeli annak ismertségét.

Mely követelmény teljesülése szükséges a Charta alkalmazásához?

- A Charta mindig köti az Unió szerveit, akkor is, „amikor [...] az uniós jog keretein kívül járnak el”,⁷³ viszont a tagállamokat csak akkor, amikor „az uniós jogot hajtják végre”.
- Az EUB ítélkezési gyakorlata szerint „az uniós jog végrehajtását” széleskörűen kell értelmezni, ami kiterjed az uniós jog tagállamok általi minden végrehajtására (*mise en œuvre*) és alkalmazására.⁷⁴ Ez ugyanazt jelenti, mint az „uniós jog alkalmazási körében eljárva”, és magában foglalja az uniós jog alá tartozó összes helyzetet.
- Ezért ahhoz, hogy a Charta alkalmazható legyen egy nemzeti aktusra, a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében (potenciálisan) az uniós jogot végrehajtó aktusnak kell minősülnie, ami azt jelenti, hogy az uniós jog alkalmazási körébe tartozik.

Az Európai Unió jogához fűződő kapcsolat fennállása mint minimumkövetelmény

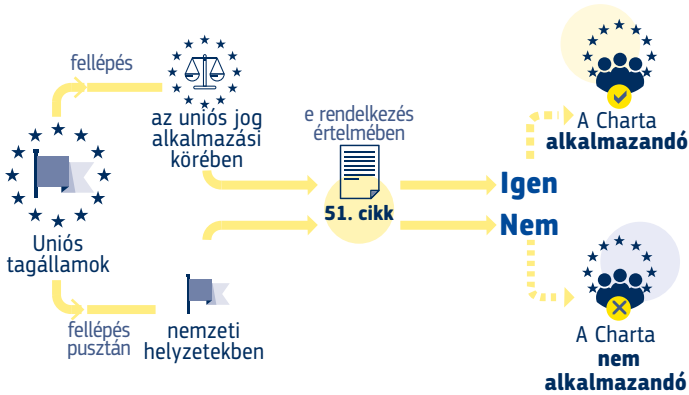
- Ahol nem lehet semmilyen kapcsolatot sem találni az uniós joggal, az uniós tagállamoknak semmilyen uniós alapjogi kötelezettsége sincs – a Charta nem alkalmazandó.

---

73 Lásd EUB, C-8/15 P–C-10/15 P. sz. egyesített ügyek, *Ledra Advertising Ltd és társai kontra Európai Bizottság és Európai Központi Bank (EKB)* [nagytanács], 2016. szeptember 20., 67. pont.

74 EUB, C-419/14. sz. ügy, *WebMindLicenses Kft. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó- és Vám Főigazgatóság*, 2015. december 17., 66. pont; EUB, C-650/13. sz. ügy, *Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde* [nagytanács], 2015. október 6., 25-27. pont; EUB, C-418/11. sz. ügy, *Texdata Software GmbH*, 2013. szeptember 26., 73. pont; EUB, C-265/13. sz. ügy, *Emiliano Torralbo Marcos kontra Korota SA és Fondo de Garantía Salarial*, 2014. március 27., 29. és 30. pont; EUB, C-617/10. sz. ügy, *Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson* [nagytanács], 2013. február 26., 19. pont.

6. ábra: A Charta alkalmazhatóságának ellenőrzése

Forrás: FRA, 2018

- Az uniós alapvető jogok csak az uniós jog rendelkezéseivel együtt, „kéz a kézben” alkalmazandók. Az uniós alapvető jogok alkalmazásának minimumkövetelménye, hogy a Chartán kívül elégséges kapcsolatnak kell lennie az uniós joggal.⁷⁵
- Az uniós joggal való kapcsolat bármilyen fennállása nem szükségszerűen jelenti azt, hogy az uniós alapvető jogok alkalmazandók; nem minden uniós jogi vonatkozás elégséges az uniós alapvető jogok alkalmazhatóságához.⁷⁶

Példák: „nem elégséges” kapcsolat az uniós joggal

- A (nemzeti jog és az uniós jog rendelkezése által érintett) ügyek „közelsége, illetve az egyik terület által a másikra gyakorolt közvetett hatások”⁷⁷ (lásd a 7. fejezet B.1. szituációját).

75 Lásd például: EUB, C-92/14. sz. ügy, *Liliana Tudoran és társai kontra SC Suport Colect SRL*, 2014. július 3., 43–48. pont; EUB, C-483/12. sz. ügy, *Pelckmans Turnhout NV kontra Walter Van Gestel Balen NV és társai*, 2014. május 8., 20. pont; EUB, C-457/09. sz. ügy, *Claude Chartry kontra belga állam*, 2011. március 1., 22–25. o.

76 Lásd például: EUB, C-20/10. sz. ügy, *Vino Cosimo Damiano kontra Poste Italiane SpA*, 2010. november 11., 53., 54., 56., 57. és 64. pont; EUB, C-161/11. sz. ügy, *Vino Cosimo Damiano kontra Poste Italiane SpA*, 2011. június 22., 38. és 39. pont.

77 EUB, C-198/13. sz. ügy, *Victor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai*, 2014. július 10., 34–36. pont. Lásd még: EUB, C-483/09. és C-1/10. sz. egyesített ügyek, *Magatte Gueye (C-483/09) és Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10) elleni büntetőeljárások*, 2011. szeptember 15.

- Annak pusztá ténye, hogy a nemzeti intézkedés olyan területbe tartozik, ahol az Uniónak van hatásköre⁷⁸ (lásd a 7. fejezet B.6. szituációját).
- A nemzeti aktus „szigorúbb nemzeti védintézkedéseknek” minősül (amely meghaladja az Unió által meghatározott minimumkövetelményeket)⁷⁹ (lásd a 7. fejezet A.3. szituációját).
- A nemzeti jogban vannak önkéntes hivatkozások az uniós jogra⁸⁰ (lásd a 7. fejezet B.5. szituációját).
- Az uniós joggal fennálló kapcsolatnak elég konkrétnek kell lennie ahhoz, hogy az intézkedés „az uniós jogot hajtsa végre”. A kapcsolat akkor kellően konkrét, ha a tagállamok az EU képviselőiként járnak el, vagy ha valamilyen fajta engedélyre van szükségük az uniós jog alapján (lásd az 5. fejezetet).

5. Milyen helyzetekben alkalmazandó a Charta?

Amikor a tagállamok az Európai Unió képviselőiként járnak el

- Egy tagállam akkor az EU „megbízottja” vagy „képviselője”, ha az Unió nevében jár el. A tagállamok minden hatósága és bírósága eljárhat ilyen minőségben.
- A „képviselői helyzet” magában foglalja az Európai Unió intézményei, szervei, hivatalai vagy ügynökségei által elfogadott jogi aktusok mindenfajta végrehajtását vagy átültetését.⁸¹ Vonatkozhat olyan aktusokra, mint a rendeletek,⁸²

---

78 EUB, C-206/13. sz. ügy, *Cruciano Siragusa kontra Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo*, 2014. március 6.; EUB, C-198/13. sz. ügy, *Victor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai*, 2014. július 10., 24., 27., 34–36. és 46. pont. Lásd még: EUB, C-309/96. sz. ügy, *Daniele Annibaldi kontra Sindaco del Comune di Guidonia és Presidente Regione Lazio*, 1997. december 18.

79 EUB, C-6/03. sz. ügy, *Deponiezweckverband Eiterköpfe kontra Land Rheinland-Pfalz*, 2005. április 14., 58–64. pont; EUB, C-2/97., *Società italiana petroli SpA (IP) kontra Borsana Srl*, 1998. december 17.

80 EUB, C-482/10. sz. ügy, *Teresa Cicala kontra Regione Siciliana*, 2011. december 21.

81 EUB, C-587/15. sz. ügy, *Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras kontra Gintaras Dockeyvičius és Jurgita Dockeyvičienė*, 2017. június 15., 36. és 44. pont; EUB, C-258/14. sz. ügy, *Eugenia Florescu és társai kontra Casa Județeană de Pensii Sibiu és társai [nagytanács]*, 2017. június 13., 35. pont.

82 Lásd például: EUB, C-384/05. sz. ügy, *Johan Piek kontra Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 2007. január 11., 32. pont.

irányelvek,⁸³ külső megállapodások (az EU által megkötött nemzetközi megállapodások)⁸⁴ vagy a Szerződések egyes rendelkezései.⁸⁵ Az uniós jog képviselői minőségben történő végrehajtása különböző szituációkban merülhet fel, ahol a nemzeti aktusok (tervezetei) szerepet játszanak. Az EUB által az uniós alapjogok alkalmazhatóságával kapcsolatban kialakított széles körű ítélkezési gyakorlat alapján különböző képviselői szituációk azonosíthatók.⁸⁶

- o Az uniós jogi aktusok nemzeti jogba való átültetése:⁸⁷ ebben a gyakori esetben a nemzeti aktusok célja az uniós jogi aktusokon alapuló konkrét kötelező követelmények átültetése – például egy irányelv végrehajtásán keresztül. A további kifejtést lásd a 7. fejezet **A.1. szituációjában** és **A.2. szituációjában**.
- o Az uniós jog által átruházott hatáskörök alapján elfogadott nemzeti aktusok:⁸⁸ itt a tagállamok az uniós jog alapján mérlegelési jogkört gyakorolnak. Példaként említhetők erre a tagállamok által hozott olyan döntések, amelyek egy uniós jogi aktus által biztosított mérlegelési jogkörön vagy kivételen alapulnak. A további információkat lásd a 7. fejezet **A.3. szituációjában**.
- o Egy uniós jogi aktussal vagy a Szerződések egy rendelkezésével összefüggésben alkalmazott jogorvoslati, szankciós vagy végrehajtási intézkedéssel

83 Lásd például: EUB, C-20/00. és C-64/00. sz. egyesített ügyek, *Booker Aquacultur Ltd (C-20/00.) és Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00.) kontra The Scottish Ministers*, 2003. július 10., 88. pont.

84 EUB, C-7/98. sz. ügy, *Dieter Krombach kontra André Bamberski*, 2000. március 28., 18–28. pont; EUB, C-7/10. és C-9/10. sz. egyesített ügyek, *Staatssecretaris van Justitie kontra Tayfun Kahveci és Osman Inan*, 2012. március 29., 23. pont. Lásd még: EUB, C-370/12. sz. ügy, *Thomas Pringle kontra Government of Ireland és társai*, 2012. november 27., 178–181. pont.

85 Lásd például: EUB, C-300/04. sz. ügy, *M. G. Eman és O. B. Sevinger kontra College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [nagytanács], 2006. szeptember 12., 56–61. pont. EUB, C-650/13. sz. ügy, *Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde* [nagytanács], 2015. október 6., 33. pont.

86 Ezek a szituációk részben a következő munkán alapulnak: De Mol, M. (2014), *De directie werking van de grondrechten van de Europese Unie*, Dissertation, Maastricht University, Oisterwijk Wolf Legal Publishers. A Bíróság ítélkezési gyakorlata nyilvánvalóan fejlődik, így a felsorolás nem tekinthető teljes körűnek vagy egyéb módon köbe vésettnek.

87 Lásd például EUB, C-20/00. és C-64/00. sz. egyesített ügyek, *Booker Aquacultur Ltd (C-20/00.) és Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00.) kontra The Scottish Ministers*, 2003. július 10.; EUB, C-300/04, *M. G. Eman és O. B. Sevinger kontra College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [nagytanács], 2006. szeptember 12.

88 Lásd például: EUB, C-356/11. és C-357/1. sz. egyesített ügyek, *O és S kontra Maahanmuuttovirasto és Maahanmuuttovirasto kontra L*, 2012. december 6.; EUB, C-276/12. sz. ügy, *Jiří Sabou kontra Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu* [nagytanács], 2013. október 22.

együtt járó nemzeti aktusok:⁸⁹ az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdésében foglalt lojális együttműködés elvével összhangban és az idevágó uniós eljárási szabályok hiányában a tagállamok kötelesek biztosítani az uniós jogok és az uniós jogból eredő kötelezettségek érvényesülését. Bár a tagállamok eljárási autonómiát élveznek, az uniós anyagi jogok megfelelő végrehajtásának biztosítása céljából kell alkalmazniuk az eljárásaikat (7. fejezet, **A.4. szituáció**).

- o Uniós jogi aktusban említett jogi fogalmakat érintő nemzeti aktusok:⁹⁰ az uniós jogi aktusok néha hivatkoznak a nemzeti jog fogalmaira. Ezekről a nemzeti fogalmakról kijelenthető, hogy hozzájárulnak „az uniós jog végrehajtásához”, amikor a szóban forgó uniós rendelkezéssel összefüggésben használják őket (7. fejezet, **A.5. szituáció**).
- o Az uniós jogszabályok (egzakt) alkalmazási körébe tartozó nemzeti aktusok, ha nem léteznek kifejezett végrehajtási jogszabályok:⁹¹ ez alapvetően az a helyzet, amikor elmulasztják a végrehajtást (7. fejezet, **B.1. szituáció**).

Amikor a tagállamoknak az uniós jog alapján engedélyre van szükségük

- Az „uniós jog végrehajtásának” ez a formája az uniós tilalom alá eső nemzeti aktusokat érinti. Az ilyen nemzeti aktusok indokolásához a tagállamoknak az uniós jog alapján biztosított kivételeket kell használniuk. Ezekben a helyzetekben az uniós jog engedélyezi ezeket a nemzeti aktusokat, amelyek azonban nem sérthetik az uniós alapjogokat. Emiatt a Charta annak biztosítása érdekében alkalmazandó, hogy az uniós jog ne engedélyezze a tagállamoknak olyan intézkedések meghozatalát, amelyek sértik az alapvető jogokat.⁹²

---

89 Lásd például: EUB, C-682/15. sz. ügy, *Berlioz Investment Fund SA kontra Directeur de l'administration des contributions directes* [nagytanács], 2017. május 16., 40–42. pont és 49–52. pont; EUB, C-405/10. sz. ügy, *QB*, 2011. november 10.; EUB, C-617/10. sz. ügy, *Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson* [nagytanács], 2013. február 26.; EUB, C-418/11. sz. ügy, *Texdata Software GmbH*, 2013. szeptember 26.

90 Lásd például: EUB, C-442/00. sz. ügy, *Ángel Rodríguez Caballero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2002. december 12., 29–32. pont; EUB, C-520/03. sz. ügy, *José Vicente Olaso Valero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2004. december 16., 34. pont; EUB, C-177/05. sz. ügy, *María Cristina Guerrero Pecino kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2005. december 13., 25. és 26. pont.

91 Lásd például: EUB, C-555/07. sz. ügy, *Seda Küçükdeveci kontra Swedex GmbH & Co. KG* [nagytanács], 2010. január 19.

92 EUB, C-260/89. sz. ügy, *Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE és Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou kontra Dimotiki Etairia Pliroforissis és Sotirios Kouvelas és Nicolaos Avdellas és társai*, 1991. június 18., 41–43. pont. Lásd még: EUB, C-390/12. sz. ügy, *Robert Pflieger és társai*, 2014. április 30., 30–37. pont; EUB, C-145/09., *Land Baden-Württemberg kontra Panagiotis Tsakouridis* [nagytanács], 2010. november 23., 52. pont.

Példa: a szabad mozgás korlátozásának minősülő (és ezért indokolást igénylő) nemzeti intézkedés

Erre példa az a nemzeti szabályozás, amely tiltja a pénznyerő automaták játékaszínón kívüli üzemeltetését. Ez a jogszabály korlátozza az EUMSZ 56. cikkében garantált szolgáltatásnyújtás szabadságát, és ezért az uniós jog alapján csak akkor engedélyezhető, ha közérdeken alapuló nyomós okokkal igazolható. Annak vizsgálatakor, hogy igazolható-e ez az intézkedés, jelentőséget kap a Charta. A szóban forgó nemzeti intézkedések csak akkor tekinthetők indokoltnak, ha összeegyeztethetők a Chartával.⁹³

- Az EUB által az uniós alapjogok alkalmazhatóságával kapcsolatban kialakított ítélkezési gyakorlat alapján az uniós engedélyt érintő szituációnak két alkategóriája különböztethető meg.⁹⁴ E kategóriák további magyarázatát lásd a 7. fejezet B.2. szituációjában.
  - A személyek, szolgáltatások, áruk és tőke szabad mozgása vagy a letelepedés szabadsága korlátozásának minősülő nemzeti aktusok:⁹⁵ ez a helyzet az EUB ítélkezési gyakorlatának klasszikus megközelítését képviseli.
  - Az EUMSZ 20. cikke szerinti uniós polgárságtól való megfosztásnak minősülő nemzeti aktusok⁹⁶: ez a helyzet az EUB ítélkezési gyakorlatának egy közelmúltbeli fejleményét érinti.

Egyedi útmutatás a nemzeti jogalkotási és politikai döntéshozatali eljárásokhoz: olvassa el az ellenőrző listánkat!

E kézikönyv 7. fejezetében talál egy ellenőrző listát, amelyet fel lehet használni a nemzeti jogalkotási és politikai döntéshozatali eljárásokban annak értékelésére, hogy egy nemzeti aktus (tervezete) „az uniós jog végrehajtásának” minősül-e a Charta 51. cikke (1) bekezdésének értelmében.

93 EUB, C-98/14. sz. ügy, *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató Kft. és társai kontra Magyar Állam*, 2015. június 11.

94 Természetesen a jövőbeli ítélkezési gyakorlatban más esetek is felmerülhetnek.

95 EUB, C-390/12. sz. ügy, *Robert Pflieger és társai*, 2014. április 30., 30–37. pont.

96 EUB, C-98/14. sz. ügy, *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató Kft. és társai kontra Magyar Állam*, 2015. június 11., 74. pont.

6. Hogyan kell alkalmazni a Chartát?

Amennyiben a nemzeti törvények vagy politikák kidolgozása során azt a következtetést vonják le, hogy a Charta alkalmazandó, akkor ezeket a nemzeti törvényeket és politikákat a Chartával összhangban kell értelmezni, illetve szükség esetén a Charta alapján kell felülvizsgálni. Ehhez a nemzeti szereplőknek tudniuk kell, hogyan kell értelmezni a Chartát, és meg kell érteniük, hogy korlátozható-e a Chartában foglalt jogok gyakorlása, és ha igen, milyen mértékben.

Melyek az értelmezés releváns eszközei?

Különböző eszközök nyújthatnak tájékoztatást a Chartában foglalt jogok értelmezéséhez:

- A Chartához fűzött magyarázatok.⁹⁷ A magyarázatok hasznos kiindulási pontot jelentenek, és iránymutatást adnak a Charta értelmezéséhez; a Charta rendelkezéseinek értelmezésekor figyelembe kell venni a magyarázatokat.⁹⁸
- Az EUB ítélkezési gyakorlata.⁹⁹
- Az EJEE és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata.¹⁰⁰
- A tagállamok közös alkotmányos hagyományai.¹⁰¹
- A nemzetközi jog idevágó forrásai (az EJEE-n kívül), különösen az Európai Szociális Charta, amely az Alapjogi Charta számos rendelkezésének megfogalmazását inspirálta. Mind a Charta, mind pedig az ahhoz fűzött magyarázatok megemlítenek bizonyos nemzetközi jogi okmányokat, amelyek jelentőséggel bírnak a Charta értelmezése szempontjából.¹⁰²
- Az idevágó nemzeti törvények. A Charta néhány rendelkezése hivatkozik a nemzeti jogra. Például a 9. cikk (a házasságkötéshez és a családalapításhoz való jog) megállapítja, hogy „[a] házasságkötéshez és a családalapításhoz való jogot az e jogok gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint biztosítani kell”.

97 *Az Európai Unió Hivatalos Lapja* (HL C 303., 2007. december 14., 17-35. o.).

98 Európai Közösségek (2012): Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012. október 26.), 6. cikk (1) bekezdés, valamint EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (7) bekezdés.

99 Elérhető a *Curia* vagy az *EUR-Lex* oldalon.

100 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (3) bekezdés.

101 EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (4) bekezdés.

102 Lásd e kézikönyv mellékletét.

AZ FRA TEVÉKENYSÉGE

Az FRA által nyújtott támogatás: Charterpedia és kézikönyvek

Az FRA weboldalán több tematikus kézikönyv érhető el, amelyeket az FRA és az Európa Tanács, illetve az Emberi Jogok Európai Bírósága közösen készített. Ezek minden uniós nyelven áttekintést adnak az EUB és az Emberi Jogok Európai Bíróságának legfontosabb ítéleteiről, amelyek a Charta és az EJE megfelelő szakpolitikai területeken történő alkalmazását illetően születtek:

- *Európai adatvédelmi jogi kézikönyv – 2018-as kiadás, 2018*
- *Kézikönyv a megkülönböztetést tiltó európai jogról – 2018-as kiadás, 2018*
- *Kézikönyv az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre vonatkozó európai jogról, 2016*
- *Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, 2015*
- *Kézikönyv a menekültügyre, határokról és bevándorlásra vonatkozó európai jogról, 2014*

Az FRA Charterpedia alkalmazása integrált online felület, amely cikkenként hozzáférést biztosít a Chartával kapcsolatos európai és nemzeti ítélkezési gyakorlathoz. Emellett a Charterpedia a Charta minden rendelkezéséhez kapcsolódóan megadja a nemzeti alkotmányjog, valamint a nemzetközi és európai emberi jogi normák megfelelő rendelkezéseit. A Charterpedia egyszerűen elérhető országspecifikus információkat is ad a Chartáról (pl. országtájékoztatók).

A Charterpedia az FRA weboldalán keresztül érhető el.

Milyen körülmények között korlátozható a jogok gyakorlása?

Az Alapjogi Charta 52. cikke – A jogok és elvek hatálya és értelmezése

1. Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásukra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

- A Charta 52. cikke általános rendelkezést tartalmaz a jogok korlátozásáról.
- A Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása a következő feltételek mellett korlátozható:
  - törvénynek kell előírnia;
  - tiszteletben kell tartania e jogok lényeges tartalmát;
  - az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét kell szolgálnia (jogos cél);
  - az arányosság elvével összhangban szükségesnek kell lennie, és ténylegesen a célkitűzéseket kell szolgálnia (az arányosság elve).
- Emellett ha a korlátozás olyan, Chartában foglalt jogot érint, amely megfelel egy EJE-ben garantált jognak, akkor a korlátozásnak meg kell felelnie az EJE szerinti követelményeknek is.¹⁰³

Egyedi útmutatás: olvassa el az ellenőrző listánkat!

E kézikönyv 8. fejezetében talál egy ellenőrző listát, amelynek segítségével ellenőrizheti, hogy a jogalkotási javaslatok megfelelnek-e az Alapjogi Chartának.

---

¹⁰³ EU (2012): Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012. október 26.), 52. cikk (3) bekezdés.

II. rész: Gyakorlati eszközök

7. A Charta alkalmazhatóságára vonatkozó ellenőrző lista

- Ez az ellenőrző lista annak értékeléséhez kínál eszközt, hogy az uniós alapjogok alkalmazhatók-e a nemzeti jogalkotási és politikai döntéshozatali eljárásokban, és ha igen, milyen mértékben. A lista az EUB Charta előtti és utáni ítélkezési gyakorlatán alapul.¹⁰⁴
- Ebben az 51. cikk szerinti átvilágításban a fő kérdés az, hogy a szóban forgó nemzeti aktus (tervezete) „az uniós jog végrehajtásának” minősül-e a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében (a továbbiakban: „az uniós jog végrehajtása” vagy „az uniós jogot hajtja végre”). A bevezető magyarázatokat lásd az 1. fejezetben, a 4. fejezetben és az 5. fejezetben.

Válassza ki azt az útvonalat, amelyik tükrözi az Ön kiindulópontját

- Ez az ellenőrző lista két különböző „útvonalra” épül, attól függően, hogy a nemzeti jogalkotási vagy politikai döntéshozatali eljárás egy adott uniós aktusra reagál-e vagy sem (pl. egy rendeletre, egy irányelvre, egy külső megállapodásra vagy a Szerződések egy konkrét rendelkezésére). A kiindulási pontjától függően az Ön helyzete is eltérő jellegű lesz (lásd az 5. fejezetet).

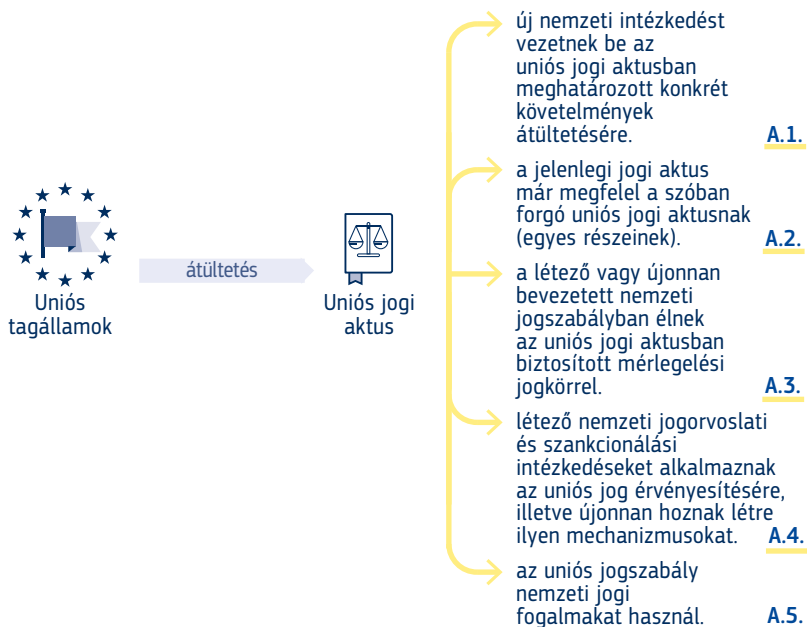
¹⁰⁴ Ez az ellenőrző lista jórészt a következő publikáción alapul: de Mol, M.: Article 51 of the EU Charter in the legislative processes of the Member States, in: *Maastricht Journal of European and Comparative Law (MJ)*, 23(4), 2016, 640–666. o.

- Válassza az A. útvonalat, ha a nemzeti jogalkotási vagy politikai döntéshozatali eljárás célja egy uniós jogi aktus nemzeti jogba való átültetése, illetve a nemzeti jogrendben történő alkalmazása vagy végrehajtása.
- Válassza a B. útvonalat, ha a nemzeti jogalkotási vagy politikai döntéshozatali eljárás nem egy uniós jogi aktusra irányul.

A. útvonal: A nemzeti jogalkotási fellépés oka egy uniós aktus

- Az „uniós jog végrehajtásának” legnyilvánvalóbb példája az a forgatókönyv, amikor a tagállam egy uniós jogi aktust ültet át vagy hajt végre. Ebben a forgatókönyvben a tagállamok az EU „megbízottjaként” vagy „képviselőjeként” járnak el („képviselői helyzet”, lásd a 4. fejezetet). Ebben a forgatókönyvben egyértelmű, hogy főszabályként érvényesülnek az uniós alapvető jogok.

7. ábra: Olyan helyzetek, amikor a Chartát egy uniós jogi aktusra reagálva alkalmazzák

Forrás: FRA, 2018

- Az uniós jogi aktusok többféle módon befolyásolhatják a nemzeti jogalkotási aktusokat, így az „uniós jog végrehajtása” – a Charta 51. cikke szerinti értelemben – különböző formákban valósul meg. Az alábbi szituációk részletesebb példákat szolgáltatnak arról, hogy ebben az összefüggésben mi tekinthető az „uniós jog végrehajtásának”.

Új nemzeti intézkedést vezetnek be az uniós jogi aktusban meghatározott konkrét anyagi jogi és/vagy eljárési követelmények átültetésére (A.1. szituáció)

A szóban forgó uniós jogi aktus új nemzeti intézkedések bevezetését követelheti meg, amelyek konkrét anyagi jogi és/vagy eljárési követelményeket ültetnek át a nemzeti jogba. Ezek a nemzeti intézkedések „az uniós jog végrehajtásának” minősülnek.¹⁰⁵ Elvben érvényesülnek az uniós alapjogok.

A kötelező uniós jogi aktusok különböző típusai

- 51. cikk: a végrehajtás az EU intézményei, szervei, hivatalai vagy ügynökségei által elfogadott jogi aktusok átültetését vagy alkalmazását érinti.¹⁰⁶
- Ezek a kötelező erejű uniós jogi aktusok lehetnek például rendeletek,¹⁰⁷ irányelvek,¹⁰⁸ (az EU által megkötött) külső megállapodások¹⁰⁹ vagy a Szerződések egyedi rendelkezései.¹¹⁰

¹⁰⁵ EUB, 5/88. sz. ügy, *Hubert Wachauf kontra Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft*, 1989. július 13.

¹⁰⁶ EUB, C-587/15. sz. ügy, *Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras kontra Gintaras Dockevičius és Jurgita Dockevičienė*, 2017. június 15., 36. és 44. pont; EUB, C-258/14. sz. ügy, *Eugenia Florescu és társai kontra Casa Județeană de Pensii Sibiu és társai* [nagytanács], 2017. június 13., 35. pont.

¹⁰⁷ Lásd például: EUB, C-384/05. sz. ügy, *Johan Piek kontra Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 2007. január 11., 32. pont.

¹⁰⁸ Lásd például: EUB, C-20/00. és C-64/00. sz. egyesített ügyek, *Booker Aquacultur Ltd (C-20/00.) és Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00.) kontra The Scottish Ministers*, 2003. július 10., 88. pont.

¹⁰⁹ EUB, C-7/98. sz. ügy, *Dieter Krombach kontra André Bamberški*, 2000. március 28., 18–28. pont; EUB, C-7/10. és C-9/10. sz. egyesített ügyek, *Staatssecretaris van Justitie kontra Tayfun Kahveci és Osman Inan*, 2012. március 29., 23. pont. Lásd még: EUB, C-370/12. sz. ügy, *Thomas Pringle kontra Government of Ireland és társai*, 2012. november 27., 178–181. pont.

¹¹⁰ Lásd: EUB, C-300/04. sz. ügy, *M. G. Eman és O. B. Sevinger kontra College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [nagytanács], 2006. szeptember 12., 56–61. pont.; EUB, C-650/13. sz. ügy, *Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde* [nagytanács], 2015. október 6., 33. pont.

Átültetés új nemzeti intézkedésekkel

- Az „uniós jogot hajtják végre” azok az új nemzeti szabályozási vagy jogalkotási intézkedések, amelyeket annak érdekében kell elfogadni, hogy beépítsék az uniós aktusok kötelező követelményeit a nemzeti jogrendbe.
- „Az uniós jog végrehajtása” kiterjed valamennyi tagállami hatóság mindenfajta nemzeti intézkedésére: idetartoznak a központi és decentralizált szervek, magasabb vagy alacsonyabb szintű jogalkotó szervek, közigazgatási szervek stb. nemzeti jogalkotási vagy politikai aktusai. Minden olyan nemzeti intézkedés az „uniós jog végrehajtásának” minősül, amely visszavezethető uniós jogi aktusokra. Azoknál a forgatókönyveknél, ahol az uniós jogi aktust nemzeti jogszabály ülteti át, a további (e nemzeti jogszabályon alapuló) végrehajtás pedig másfajta jogalkotási vagy közigazgatási intézkedések útján történik, a nemzeti intézkedések minden szintje „az uniós jogot hajtja végre”.

Mérlegelési jogkör

- Az uniós jogi aktusok nagyon gyakran mérlegelési jogkört biztosítanak a tagállamoknak. A legeggyértelműbb a helyzet az irányelvek esetében, amelyek úgy követelik meg a tagállamoktól egy adott eredmény elérését, hogy nem írják elő, milyen módon ériék el ezeket az eredményeket. Viszont más uniós jogi aktusok, például a rendeletek is gyakran biztosítanak némi mozgásteret a tagállamoknak a végrehajtásban.
- Az uniós jogalkotó által biztosított mérlegelési jogkörrel élő nemzeti intézkedések „az uniós jogot végrehajtó” intézkedésnek minősülnek.¹¹¹

Példa: éves fizetett szabadság

A munkaidő-szervezésről szóló egyik uniós irányelv előírja, hogy a tagállamoknak meg kell hozniuk a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy minden munkavállalót legalább négy hét éves szabadság illessen meg a nemzeti jogszabályok és/vagy gyakorlat által megállapított ilyen szabadságra való jogosultság és a szabadság biztosítása feltételeinek megfelelően. Ebben a példában a négyhetes éves fizetett szabadsághoz való jog nemzeti jogba való átültetése „az uniós jog végrehajtásának minősül”. Emellett az ilyen szabadságra való jogosultság és a szabadság biztosításának feltételei „végrehajtják az uniós jogot”, még akkor is, ha az uniós irányelv ezeket a feltételeket a tagállamok mérlegelésére bízta.

¹¹¹ EUB, C-384/05. sz. ügy, *Johan Piek kontra Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 2007. január 11., 32. pont.

E mérlegelési jogkör gyakorlása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az uniós alapjogokat.¹¹²

A jelenlegi nemzeti jog úgy hajtja végre az uniós jogot, hogy már (részben) tükrözi a szóban forgó uniós jogi aktus tartalmát (A.2. szituáció)

Az aktuális nemzeti jog talán már előírja a szóban forgó uniós jogi aktusból eredő konkrét anyagi jogi és/vagy eljárási követelmények némelyikét. Ebben az esetben a szóban forgó uniós jogi aktusból eredő konkrét anyagi jogi és/vagy eljárási követelményeknek (már) megfelelő létező nemzeti szabályok „az uniós jogot hajtják végre”.¹¹³ Elvben érvényesülnek az uniós alapjogok.

Átültetés a meglévő nemzeti jogszabályokkal

- Néha meglévő nemzeti rendelkezésekkel is biztosítani lehet, hogy a nemzeti jog összeegyeztethető legyen a szóban forgó uniós jogi aktussal. Ebben az esetben nincs szükség arra, hogy kifejezetten az uniós jogi aktus végrehajtására szolgáló, új nemzeti rendelkezéseket vezessenek be.
- Az ilyen fajta meglévő nemzeti rendelkezések, amelyek alkalmasak a nemzeti jog és a szóban forgó uniós jogi aktus közötti összhang biztosítására, „az uniós jogot végrehajtó” intézkedéseknek minősülnek, és az adott uniós jogszabály hatálybalépésével egy pusztán nemzeti intézkedésből „uniós jogot végrehajtó” intézkedéssé válnak.
- Ha a meglévő nemzeti intézkedések biztosítják, hogy a nemzeti jog összeegyeztethető legyen az új uniós jogi aktusokkal, akkor ellenőrizni kell, hogy ezek a rendelkezések teljes mértékben megfelelnek-e a szóban forgó uniós jogi aktusnak, és újra meg kell vizsgálni, hogy megfelelnek-e a Chartának.

A létező vagy újonnan bevezetett nemzeti jogszabályban élnek az uniós jogi aktusban biztosított mérlegelési jogkörrel (A.3. szituáció)

Az uniós jogi aktus által biztosított mérlegelési jogkör gyakorlása elvileg az „uniós jog végrehajtásának” minősül. Elvileg érvényesülnek az uniós alapjogok, de vannak kivételek e szabály alól.

112 Az Európai Parlament és a Tanács 2003/88/EK irányelve (2003. november 4.) a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól (HL L 299., 2003. november 18., 9–19. o.), 7. cikk.

113 EUB, 5/88. sz. ügy, *Hubert Wachauf kontra Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft*, 1989. július 13.

Mérlegelési jogkör

- Az uniós jogi aktusok nagyon gyakran hagynak mérlegelési jogkört a tagállamoknak, ami az irányelvek esetében a leginkább látható.
- Amikor a tagállamok ezt a mérlegelési jogkört gyakorolják, az elvileg „az uniós jog végrehajtásának” minősül, függetlenül attól, hogy kötelezően vagy opcionálisan gyakorolják a mérlegelési jogköreiket.¹¹⁴ Vannak azonban kivételek, amikor a mérlegelési jogkör igénybevétele nem tekintendő az uniós jog végrehajtásának.

Kivétel: kedvezőbb vagy szigorúbb nemzeti rendelkezés (túlszabályozás)

- Az uniós jogi aktusok lehetővé tehetik a tagállamoknak, hogy túllépjenek az uniós minimumkövetelményeken azzal, hogy kedvezőbb vagy szigorúbb nemzeti rendelkezéseket fogadnak el. E hatáskör tagállamok általi gyakorlása nem minősül az „uniós jog végrehajtásának”, ha a kedvezőbb jogszabály választásának lehetősége a tagállamokat a nemzeti jog alapján (már) megillető hatáskörök pusztá elismerését jelenti. Az uniós rendelkezés csupán megerősíti, hogy a tagállamok megtartják a szóban forgó hatáskört. Nem vonja maga után azt, hogy az ilyen rendelkezés keretében történő tagállami fellépés az uniós jog alkalmazási körébe tartozik.¹¹⁵
- Azt, hogy pusztán elismerik a kedvezőbb nemzeti rendelkezés elfogadására már meglévő hatáskört, az jelzi, hogy az általános és záró rendelkezésekről szóló fejezet tartalmaz egy záradékot a „kedvezőbb nemzeti rendelkezésekről”. Egy másik jelzés, hogy a kedvezőbb nemzeti rendelkezés elfogadásával kapcsolatos hatáskör a Szerződések rendelkezésein alapul, például az EUMSZ 153. cikkének (4) bekezdésén (szociálpolitika), 169. cikkének (4) bekezdésén (fogyasztóvédelem) vagy 193. cikkén (környezet).

---

114 EUB, C-276/12. sz. ügy, *Jiří Sabou kontra Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu* [nagytanács], 2013. október 22., 41–43. pont; EUB, C-406/15. sz. ügy, *Petya Milkova kontra IZpalnitelen direktor na Agencsiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol*, 2017. március 9., 52. és 53. pont; EUB, C-411/10. és C-493/10. sz. egyesített ügyek, *N. S. (C-411/10) kontra Secretary of State for the Home Department és M. E. és társai (C-493/10) kontra Refugee Applications Commissioner és Minister for Justice, Equality and Law Reform* [nagytanács], 2011. december 21., 64–69. és 77. pont.

115 EUB, C-2/97. sz. ügy, *Società italiana petroli SpA (IP) kontra Borsana Srl*, 1998. december 17., 40. pont; EUB, C-6/03. sz. ügy, *Deponiezweckverband Eiterköpfe kontra Land Rheinland-Pfalz*, 2005. április 14., 62. és 63. pont; EUB, C-282/10. sz. ügy, *Maribel Dominguez kontra Centre informatique du Centre Ouest Atlantique és Préfet de la région Centre* [nagytanács], 2012. január 24., 45–50. pont (implicit módon); EUB, C-198/13. sz. ügy, *Victor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai*, 2014. július 10., 44. és 45. pont.

Példa: a kedvezőbb nemzeti rendelkezések nem minősülnek az „uniós jog végrehajtásának”

A munkaidő-szervezésről szóló irányelv értelmében a tagállamoknak meg kell hozniuk a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy minden munkavállalót legalább négy hét éves szabadság illessen meg. Emellett az irányelv egyik vegyes rendelkezése előírja, hogy „[e]z az irányelv nem sérti a tagállamoknak azt a jogát, hogy olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be, amelyek a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme szempontjából kedvezőbbek”.

Ha egy tagállam úgy dönt, hogy öt hét éves szabadságot biztosít, az uniós alapvető jogok csak a négyhetes uniós minimum nemzeti végrehajtására alkalmazandók, a nemzeti jogalkotó által biztosított további egy hétre nem. Ez például akkor bírhat jelentőséggel, ha a fizetett éves szabadság ötödik hetét csak az 50 év feletti munkavállalóknak adják meg. Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának uniós elve vélhetően nem lenne alkalmazandó erre az életkoron alapuló eltérő bánásmódra, mivel az ötödik hét nem minősül „az uniós jogot végrehajtó” intézkedésnek.

Azonban a szóban forgó uniós jogi aktus kifejezetten előírhatná, hogy a nemzeti túlszabályozás az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, és ezért meg kell felelnie a Chartának. Ebben a forgatókönyvben egyértelmű lenne, hogy alkalmazni kell az uniós jogot, ezen belül az uniós alapvető jogokat.

Példa: a túlszabályozás „az uniós jogot végrehajtó” intézkedésnek minősül

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 4. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a „tagállamoknak továbbra is jogukban áll előírni, hogy a joghatóságuk alá tartozó médiaszolgáltatók az ezen irányelv által összehangolt területeken részletesebb vagy szigorúbb szabályoknak feleljenek meg, *feltéve, hogy e szabályok megfelelnek az uniós jognak*” (kiemelés tőlünk).¹¹⁶ Ebben az esetben magából az irányelvből következik, hogy a nemzeti jog szerinti szigorúbb védintézkedések az uniós jog alkalmazási körébe tartoznak. Következésképpen

¹¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (HL L 95., 2010. április 15., 1. o.) és annak helyesbítése (HL L 263., 2010. október 6., 15. o.).

a Charta nemcsak az irányelv minimumkövetelményeire alkalmazandó, hanem a nemzeti túlszabályozásra is.¹¹⁷

- Előfordulhat, hogy a nemzeti jog szigorúbb védintézkedései valamilyen uniós tilalom körébe tartoznak. Ebben az esetben a Charta nem alkalmazandó a nemzeti túlszabályozásra, mivel ezekhez az intézkedésekhez az Unió lehetséges indokokon alapuló engedélye szükséges. A további részleteket lásd a [B.2. szituációban](#).

Kivétel: felfüggesztési záradékok

- Néha az uniós jogi aktusok engedélyezik a tagállamoknak a korábbi nemzeti jogszabályaik bizonyos rendelkezéseinek megtartását, amelyek engedély nélkül nem lennének összeegyeztethetők az uniós jogi aktsussal.
- A tagállam a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében nem az uniós jogot hajtja végre annyiban, amennyiben fenntartja ezeket a rendelkezéseket. Mint ahogyan a túlszabályozás esetén is, ez a kivétel inkább a tagállamokat a nemzeti jog alapján (már) megillető hatáskör elismerését jelenti.

Példa: felfüggesztési záradék az adójog területén

A tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK tanácsi irányelv nem írt elő teljes körű harmonizációt. Ez azért van így, mert ez az úgynevezett hatodik irányelv – a 28. cikk (3) bekezdésének b) pontja alapján – fenntartások nélkül engedélyezi a tagállamoknak a nemzeti jogszabályaik bizonyos, a hatodik irányelvet megelőző rendelkezéseinek fenntartását, amelyek engedély nélkül nem lennének összeegyeztethetők ezzel az irányelvvel. Következésképpen az EUB megállapította, hogy „annyiban, amennyiben a tagállam fenntartja ezeket a rendelkezéseket, nem ülteti át a hatodik irányelvet, és így nem sérti meg sem az irányelvet, sem pedig az általános közösségi elveket, amelyeket a tagállamoknak a *Klensch*-ítélet értelmében a közösségi jogszabályok végrehajtása során be kell tartaniuk”.¹¹⁸

117 EUB, C-234/12. sz. ügy, *Sky Italia Srl kontra Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni*, 2013. július 18., 14. pont.

118 EUB, C-36/99. sz. ügy, *Idéal tourisme SA kontra belga állam*, 2000. július 13., 37. és 38. pont.

A szóban forgó uniós jogi aktus vagy az ezt az uniós jogi aktust átültető nemzeti jogszabály tekintetében alkalmazandó jogorvoslati, szankciós vagy végrehajtási intézkedéssel kapcsolatos nemzeti rendelkezések bevezetése vagy alkalmazása (A.4. szituáció)

Az uniós jog (szankciók, jogorvoslat és végrehajtás) alkalmazásának és érvényesülésének garantálására használt nemzeti intézkedések „az uniós jog végrehajtásának” minősülnek az 51. cikk (1) bekezdése értelmében. Az uniós alapvető jogokat alkalmazni kell ezekre a nemzeti intézkedésekre, ha azokat ebben az összefüggésben használják. Rendes esetben ezt a szabályt attól függetlenül alkalmazni kell, hogy a szóban forgó uniós jogi aktus tartalmaz-e konkrét rendelkezéseket (kötelezettségeket) az uniós jog érvényesülésével kapcsolatban (szankcionálás, jogorvoslat és végrehajtás).

Az Európai Unióról szóló szerződés 4. cikkének (3) bekezdése

Az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.

A tagállamok a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket.

A tagállamok segítik az Uniót feladatainak teljesítésében, és tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását.

Kötelezettség minden olyan intézkedés meghozatalára, amely szükséges az uniós jogi aktusok érvényesülésének biztosításához

- Az uniós jogi aktusok konkrét (anyagilag jogi és eljárási) kötelezettségeinek végrehajtására vonatkozó tagállami kötelezettséget kiegészíti az a kötelezettség, hogy a tagállamoknak minden szükséges intézkedést meg kell hozniuk, hogy biztosítsák az uniós jogi aktusok érvényesülését a nemzeti jogrendjükben.
- Kötelező úgy végrehajtani az uniós jogot, hogy az egyes felek hivatkozni tudjanak az uniós jogszabályok által nekik biztosított jogokra. Ez a kötelezettség mindig fennáll, még akkor is, ha az uniós jogi aktus nem tartalmaz konkrét

rendelkezéseket a szankciókról, jogorvoslati és végrehajtási intézkedésekről.¹¹⁹ Az uniós jog érvényesülésével kapcsolatos általános kötelezettség az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdésében foglalt lojális együttműködés elvéből vezethető le. Az EUB ítélkezési gyakorlatából következően ez maga után vonja az uniós jog érvényesülésének biztosítására vonatkozó kötelezettséget is.¹²⁰ Ez az elv konkrétan kifejezésre jut az EUMSZ 19. cikkének (1) bekezdésében és 325. cikkében, valamint az Unió másodlagos jogában.

- Az uniós jog alkalmazásának és érvényesülésének garantálására szolgáló nemzeti intézkedések „az uniós jog végrehajtásának” minősülnek az 51. cikk (1) bekezdése értelmében.¹²¹ Ezen intézkedések közé tartoznak az uniós jog megsértése miatt kiszabott (büntetőjogi és adminisztratív) szankciók, az uniós jog alapján garantált, személyhez fűződő jogok bírói jogvédelmének biztosítása, az ilyen intézkedésekre irányadó eljárási szabályok, az uniós jog megsértésével kivetett adók visszafizetésével kapcsolatos intézkedések és az Unió pénzügyi érdekeit károsító magatartást büntető intézkedések.
- Ezek az intézkedések „az uniós jogot végrehajtó” intézkedéseknek minősülnek, függetlenül attól, hogy azokat az uniós jog nemzeti jogba való átültetése céljából fogadták-e el vagy sem.¹²² Ezek általános büntetőjogi vagy eljárásjogi intézkedé-

---

119 Lásd például: a *Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról* (HL L 303., 2000. december 2., 16–22. o.), 9. cikk. Példák az EUB ítélkezési gyakorlatából, amikor a Chartát vagy az uniós jog általános elveit annak ellenére alkalmazták, hogy a másodlagos jog nem írta elő kifejezetten az uniós jog érvényesítését (pl. a meg nem felelés szankcionálásával): EUB, C-262/99. sz. ügy, *Paraskevas Louloudakis kontra Elliniko Dimosio*, 2001. július 12., 67. pont; EUB, C-430/05. sz. ügy, *Ntíonik Anonymi Etaireia Emporias H/Y, Logismikou kai Paroxis Ypiresion Michanografisis és Ioannis Michail Pikoulas kontra Epitropi Kefalaiahoras*, 2007. július 5., 50., 52. és 53. pont; EUB, C-546/09. sz. ügy, *Aurubis Bulgaria AD kontra Nachalnik na Mitnitsa Stoliczna*, 2011. március 31., 41. pont; EUB, C-405/10. sz. ügy, *QB*, 2011. november 10., 48. pont; EUB, C-682/15. sz. ügy, *Berlioz Investment Fund SA kontra Directeur de l'administration des contributions directes* [nagytanács], 2017. május 16., 41. pont.

120 EUB, C-177/95. sz. ügy, *Ebony Maritime SA és Loten Navigation Co. Ltd kontra Prefetto della Provincia di Brindisi és társai*, 1997. február 27., 35. pont; EUB, C-186/98. sz. ügy, *Maria Amélia Nunes és Evangelina de Matos elleni büntetőeljárások*, 1999. július 8., 14. pont; EUB, C-432/05. sz. ügy, *Unibet (London) Ltd és Unibet (International) Ltd kontra Justitiekanslern* [nagytanács], 2007. március 13., 38. pont; EUB, C-268/06. sz. ügy, *Impact kontra Minister for Agriculture and Food és társai* [nagytanács], 2008. április 15., 44. pont.

121 EUB, C-617/10. sz. ügy, *Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson* [nagytanács], 2013. február 26., 26. és 27. pont.

122 EUB, C-218/15. sz. ügy, *Gianpaolo Paoletti és társai elleni büntetőeljárás*, 2016. október 6., 18. pont.

sek is lehetnek, amelyek a tagállamok szuverén hatáskörébe tartoznak, de csak annyiban, amennyiben az uniós joggal összefüggésben alkalmazzák őket.

Példa: közigazgatási szankció az uniós jog be nem tartása miatt

Az értékpapírok hivatalos tőzsdei jegyzésre történő bevezetéséről és az ilyen értékpapírokról közzéteendő információkról szóló 2001/34/EK irányelv nem ír elő kifejezetten szankciórendszert arra az esetre, amikor a tájékoztatóban szereplő információk pontatlannak vagy megtévesztőnek bizonyulnak. Ennek megfelelően a tagállamok saját hatáskörükben választják meg a számukra megfelelőnek tűnő szankciókat. A *Ntinionik és Pikoulas* ügyben az EUB kijelentette, hogy ezt a hatáskört az általános jogelvekkel összhangban kell gyakorolni.¹²³

Példa: büntetőjogi szankciók az uniós jog be nem tartása miatt

Egy másik példa a hulladékszállításról szóló 1013/2006/EK rendelet.¹²⁴ Az 51. cikk értelmében vett végrehajtásnak minősülnek azok a nemzeti büntetőjogi intézkedések, amelyek az e rendeletben foglalt rendelkezések betartásának elmulasztását szankcionálják. A *Garenfeld* ügyben az EUB azt a következtetést vonta le, hogy a Német Büntető Törvénykönyv a rendelettel összefüggésben az uniós jog végrehajtásának minősül, és alkalmazni kell a Charta 49. cikkének (1) bekezdését (a bűncselekmények és büntetések törvényességének elve).¹²⁵

Az EUB kimondta: „Ezen elv [a bűncselekmények és büntetések törvényességének elve], amelynek tiszteletben tartására többek között a tagállamok is kötelesek, amikor az uniós jog rendelkezéseinek megsértését szankcionáló büntetést határoznak meg, azt jelenti, hogy a törvénynek világosan meg kell határoznia a jogsértéseket és a hozzájuk kapcsolódó büntetéseket. E feltétel csak akkor teljesül, ha a jogalany – a releváns rendelkezés megfogalmazásából, szükség esetén a bíróságok által nyújtott értelmezés segítségével – megtudhatja, hogy mely cselekmények és mulasztások vonják maguk után a büntetőjogi felelősségét.”

- Az EUB ítélezési gyakorlatának még tisztáznia kell, hogy ugyanez a megközelítés érvényes-e a magánfelekkel szemben az uniós jogon alapuló normák

¹²³ EUB, C-430/05. sz. ügy, *Ntinionik Anonymi Etaireia Emporias H/Y, Logismikou kai Paroxis Ypiresion Michanografisis és Ioannis Michail Pikoulas kontra Epitropi Kefalaiagoras*, 2007. július 5., 50., 52. és 53. pont.

¹²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1013/2006/EK rendelete (2006. június 14.) a hulladékszállításról (HL L 190., 2006. július 12., 1–98. o.).

¹²⁵ EUB, C-405/10. sz. ügy, *QB*, 2011. november 10., 48. pont.

megsértése miatt foganatosított *polgári jogi* intézkedésekre (pl. polgári jogi felelősség). Ezek a típusú intézkedések, legyenek azok jogorvoslati (kártérítési) jellegű vagy büntetőjogi természetű intézkedések, minősülhetnek „végrehajtási intézkedésnek”.¹²⁶ Azonban a *Miravitlles és társai* ügy jelzésnek tekinthető arra, hogy a Bíróság szigorúbb megközelítést követ.¹²⁷ Az mindenképpen igaz, hogy az ilyen típusú nemzeti aktusok „végrehajtási intézkedések”, ha az uniós jogalkotási aktus kifejezetten rendelkezik róluk.

Példa: polgári jogi szankciók az uniós jog be nem tartása miatt

A társaságok fióktelepeire vonatkozó bejelentési és közzétételi követelményekről szóló tizenegyedik tanácsi irányelv értelmében a tagállamoknak szankciót kell kilátásba helyezniük arra az esetre, ha az irányelvben előírt adatközlésre nem kerül sor.¹²⁸ A *Texdata Software* ügyben az EUB úgy ítélte meg, hogy az osztrák jogszabály, amely kényszerítő bírságot szab ki a tizenegyedik irányelv közzétételi kötelezettségeinek elmulasztása miatt, a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió jogát hajtja végre. Emiatt az Osztrák Kereskedelmi Törvénykönyv rendelkezéseinek meg kellett felelniük a Chartának.¹²⁹

Egy uniós jogi aktus a nemzeti jog fogalmaira hivatkozik (A.5. szituáció)

Ebben az esetben az uniós alapvető jogok akkor alkalmazandók az (adott esetben már létező) nemzeti fogalmakra, ha a szóban forgó uniós jogi aktussal vagy az ezt az uniós jogi aktust átültető nemzeti jogszabállyal összefüggésben használják őket.

Az uniós jogalkotó hivatkozásai a nemzeti jog fogalmaira

- Az uniós jogi aktusok rendelkezései hivatkozhatnak a nemzeti jog fogalmaira – például amikor nincs uniós szintű harmonizáció. Ilyen módon az uniós jogalkotó „kölcsonveszti” a nemzeti jog tagállami hatáskörbe tartozó fogalmait.
- Emiatt az ilyen létező nemzeti fogalmakat használó jogalkotási vagy politikai aktusok olyan helyzetet eredményezhetnek, hogy a tagállamok uniós jogot

126 Bot főtanácsnok 2017. július 27-i indítványának 53. pontja, EUB, C-243/16. sz. ügy, *Antonio Miravitlles Ciurana és társai kontra Contimark SA és Jordi Socias Gispert*, 2017. december 14.

127 EUB, C-243/16. sz. ügy, *Antonio Miravitlles Ciurana és társai kontra Contimark SA és Jordi Socias Gispert*, 2017. december 14., 33. és 34. pont.

128 *A Tanács tizenegyedik irányelve (1989. december 21.) a valamely tagállam jogának hatálya alá tartozó meghatározott jogi formájú társaságoknak egy másik tagállamban létesített fióktelepeire vonatkozó bejelentési és közzétételi követelményeiről (89/666/EGK)* (HL L 395., 1989. december 30., 36–39. o).

129 EUB, C-418/11. sz. ügy, *Texdata Software GmbH*, 2013. szeptember 26., 71–75. pont.

hajtanak végre az 51. cikk értelmében, de csak akkor, ha a fogalmat a szóban forgó uniós rendelkezések keretében veszik igénybe.¹³⁰

- A nemzeti jogalkotónak ezért ellenőriznie kell, hogy ezek a nemzeti fogalmak megfelelnek-e a Chartának, amikor az uniós jog összefüggésében alkalmazandók.

Példa: fizetéseképtelenség

A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló irányelv kijelenti, hogy az irányelv nem sérti az egyes tagállamok jogszabályaiban szereplő „munkavállaló”, „munkáltató” és „díjazás” kifejezések meghatározásait. Az irányelv tehát a nemzeti jogra hivatkozik; a nemzeti jognak kell meghatároznia ezeket a fogalmakat és a jelentésüket. Amennyiben ezeket a nemzeti jogi fogalmakat használják ezzel az irányelvvvel összefüggésben, akkor alkalmazandók az uniós alapjogok, függetlenül attól, hogy ezeket a fogalmakat a kifejezetten az irányelv átültetésére szolgáló új nemzeti jogszabályban vezetik-e be, vagy pedig már létező nemzeti fogalmak (pl. foglalkoztatási jog).¹³¹

B. útvonal: Az uniós jogi aktusok nemzeti jogba való átültetésére vonatkozó eljáráson kívül eső jogalkotási javaslatok

- Azok a nemzeti jogszabályok, amelyeket nem az uniós jog végrehajtása céljából fogadtak el, és tisztán a nemzeti jogból származnak, több helyzetben is „az uniós jog végrehajtásával” járhatnak együtt (lásd a 8. ábrát).
- A tisztán nemzeti jogból eredő és így nem az uniós jogi aktusok eredményeként kezdeményezett jogalkotási javaslatok esetében előfordulhat, hogy a jogalkotó kevésbé van – vagy egyáltalán nincs – tudatában a Charta lehetséges kötelező erejének.
- Azonban a Charta még azokban az esetekben is alkalmazandó lehet, amikor a tagállamok saját hatáskörükben alkotnak törvényeket, illetve anélkül fogadnak el jogszabályokat, hogy az uniós jogot szándékoznak átültetni a nemzeti jogba.

¹³⁰ Lásd például: EUB, C-442/00. sz. ügy, *Ángel Rodríguez Caballero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2002. december 12., 29–32. pont; EUB, C-177/05. sz. ügy, *María Cristina Guerrero Pecino kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2005. december 13., 25. és 26. pont.

¹³¹ EUB, C-520/03. sz. ügy, *José Vicente Olaso Valero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2004. december 16., 4. és 34. pont.

8. ábra: Olyan helyzetek, amikor az uniós jogi aktusok nemzeti jogba való átültetésének eljárásán kívül alkalmazzák a Chartát

Forrás: FRA, 2018

A nemzeti jogalkotási intézkedés egy uniós jogi aktus alkalmazási körébe esik (B.1. szituáció)

Az uniós jogi aktusok személyi, tárgyi és időbeli hatálya alá eső nemzeti intézkedések az 51. cikk értelmében végrehajtásnak minősülnek, még akkor is, ha nem céljuk az adott jogszabály végrehajtása.¹³²

A végrehajtás elmulasztása mint a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében vett végrehajtás

- Az „uniós jog végrehajtásának” ez a formája alapvetően a végrehajtás elmulasztásának tekinthető. A nemzeti jogalkotó nem kívánja végrehajtani az uniós jogot, pedig meg kellene tennie.

¹³² EUB, C-555/07. sz. ügy, *Seda Küçükdeveci kontra Swedex GmbH & Co. KG* [nagytanács], 2010. január 19., 25. pont.

Példa: a Német Polgári Törvénykönyvet érintő ügy

A *Kücükdeveci* ügyben a szóban forgó jogszabály a Német Polgári Törvénykönyv (*Bürgerliches Gesetzbuch*) volt, amely rendelkezett az elbocsátás esetén alkalmazandó felmondási időről.¹³³ A jogszabályt nem az uniós jog végrehajtása céljából fogadták el. Az EUB azonban úgy ítélte meg, hogy ebben a konkrét ügyben a német jogszabály az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, mivel az elbocsátás feltételeit a 2000/78/EK irányelv szabályozza.¹³⁴ Következésképpen ez az irányelv bevonta az uniós jog hatálya alá a szóban forgó nemzeti jogszabályt. Emiatt alkalmazni kellett az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvét.

Az uniós jogi aktusokkal való pusztá kölcsönhatás nem elégséges

- A szóban forgó jogszabálynak valóban egy adott uniós jogi aktus alkalmazási körébe kell esnie, legyen szó a személyi hatályról (kire vonatkozik?), a tárgyi hatályról (milyen helyzetekre vonatkozik?) vagy az időbeli alkalmazásról. Pusztán az a tény, hogy a nemzeti jogszabály tárgya kölcsönhatásban van az uniós jogi aktussal, nem elégséges ahhoz, hogy az adott nemzeti jogszabály az uniós jog hatálya alá kerüljön.¹³⁵

Példa: a Spanyol Büntető Törvénykönyvet érintő ügy

A *Gueye és Sanchez* ügyben az a kérdés merült fel, hogy a Charta 7. cikke (a magán- és a családi élet tiszteletben tartása) alkalmazandó-e a spanyol Büntető Törvénykönyv (*Código Penal*) egyik rendelkezésére a távotartás mellékbüntetés hatásai tekintetében, amely az elítélt számára megtiltja különösen a sértett megközelítését és a vele való kapcsolattartást.¹³⁶ Az EUB úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó anyagi nemzeti jogszabály nem értékelhető a Charta rendelkezéseinek fényében. Ami azt illeti, a büntetőeljáráásban a sértett jogállásáról szóló

133 EUB, C-555/07. sz. ügy, *Seda Küçükdeveci kontra Swedex GmbH & Co. KG* [nagytanács], 2010. január 19.

134 *A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról* (HL L 303., 2000. december 2., 16–22. o.).

135 EUB, C-206/13. sz. ügy, *Cruciano Siragusa kontra Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo*, 2014. március 6., 24. pont; EUB, C-198/13. sz. ügy, *Victor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai*, 2014. július 10., 25. és 37. pont.

136 EUB, C-483/09. és C-1/10. sz. egyesített ügyek, *Magatte Gueye (C-483/09) és Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10) elleni büntetőeljáráások*, 2011. szeptember 15., 69. pont. Lásd még EUB C-117/14. sz. ügy, *Grima Janet Nisttahuz Poclava kontra Jose María Ariza Toledano (Taberna del Marqués)*, 2015. február 5., 30–38. és 40–42. pont.

kerethatározat¹³⁷ nem vonja a szóban forgó nemzeti jogszabályt az uniós jog hatálya alá. A kerethatározat célja csupán az, hogy a büntetőeljárásokban meghatározzák a sértettek védelmére vonatkozó minimális normákat, és magas szintű védelmet nyújtsanak a sértetteknek, különösen az igazságszolgáltatáshoz való joguk tekintetében. Azt is szem előtt kell tartani, hogy a családon belüli erőszakkal szemben a tagállamok büntetőhatalmánál fogva biztosított büntetőjogi védelem nemcsak a sértett saját egyéni érdekeinek védelmét szolgálja, hanem más, általánosabb, társadalmi érdekek védelmét is.

A nemzeti jogalkotási intézkedés egy uniós jogon alapuló tilalom alá esik, és ahhoz ezért egy uniós jogon alapuló engedélyre (indokolás, eltérés) van szükség (B.2. szituáció)

Azok a nemzeti intézkedések, amelyek egy uniós jogon alapuló tilalom alá esnek, és az uniós jogon alapján indokolást igényelnek, „az uniós jog végrehajtásának” minősülnek.¹³⁸

Tilalom és engedélyezés

- A végrehajtás fogalma nem csak azokra a helyzetekre érvényes, amikor a tagállam az EU képviselőjeként jár el (lásd a 4. fejezetet). A végrehajtás egy másik formája fordul elő azokban a helyzetekben, amikor a tagállam egy uniós jogban biztosított kivétellel indokol egy olyan nemzeti aktust, amelyet az uniós jog egyébként tiltana. Ezek a nemzeti intézkedések uniós jogon alapuló engedélyt igényelnek, és emiatt alkalmazni kell az uniós alapjogokat. E végrehajtási forma alapját az képezi, hogy az uniós jog nem engedélyezheti a tagállamoknak olyan intézkedések meghozatalát, amelyek sértik a Chartát.¹³⁹

137 *A Tanács 2001/220/IB kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról* (HL L 82., 2001. március 22., 1–4. o.).

138 EUB, C-260/89. sz. ügy, *Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE és Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou kontra Dimotiki Etairia Pliroforissis és Sotirios Kouvelas és Nicolaos Avdellas és társai*, 1991. június 18., 41–43. pont; EUB, C-201/15. sz. ügy, *Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis) kontra Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalisis kai Koinonikis Allilengysis* [nagytanács], 2016. december 21., 62–64. pont.

139 EUB, C-235/14. sz. ügy, *Safe Interenvios, S.A. kontra Liberbank, S.A.*, 2016. március 10., 109. pont; EUB, C-260/89. sz. ügy, *Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE és Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou kontra Dimotiki Etairia Pliroforissis és Sotirios Kouvelas és Nicolaos Avdellas és társai*, 1991. június 18., 41–43. pont. Lásd még: EUB, C-390/12. sz. ügy, *Robert Pflieger és társai*, 2014. április 30., 30–37. pont; EUB, C-145/09. sz. ügy, *Land Baden-Württemberg kontra Panagiotis Tsakouridis* [nagytanács], 2010. november 23., 52. pont.

- Az eddigi idevágó ítélkezési gyakorlat alapján ez a helyzet akkor áll elő, ha a nemzeti intézkedések:
  - állampolgárságon alapuló megkülönböztetésnek minősülnek az EUMSZ 18. cikke alapján;
  - az uniós polgárok szabad mozgása korlátozásának (EUMSZ 21. cikk), a személyek (EUMSZ 45. és 49. cikk), a szolgáltatások (EUMSZ 56. cikk) vagy a tőke (EUMSZ 63. cikk) szabad mozgása korlátozásának, illetve mennyiségi import- és exportkorlátozásnak (vagy azzal azonos hatású intézkedéseknek) (EUMSZ 34. és 35. cikk) minősülnek;
  - megfosztják (megfoszthatják) az uniós polgárokat az uniós polgár jogállással összefüggő jogok lényegének tényleges élvezetétől (EUMSZ 20. cikk).
- Annak eldöntéséhez, hogy egy jogalkotási javaslat „az uniós jog végrehajtásának” ezzel a formájával jár-e együtt, először azt kell vizsgálni, hogy a nemzeti jogalkotási javaslat valamilyen fajta uniós tilalom alá esik-e.¹⁴⁰

Példa: a boltok bezárására vonatkozó nemzeti szabályok

A *Pelckmans* ügyben az EUB a kereskedelmi, a kisipari és a szolgáltató egységek nyitvatartási idejéről szóló belga jogszabállyal foglalkozott.¹⁴¹ Az EUB szerint nem alkalmazandó a Charta, mivel a boltok zárva tartására vonatkozó nemzeti szabályok nem minősülnek az áruk szabad mozgása korlátozásának (EUMSZ 34. és 36. cikk), ha azok minden olyan érintett gazdasági szereplőre vonatkoznak, aki az adott állam területén tevékenykedik, és mind jogilag, mind ténylegesen ugyanúgy érintik a nemzeti termékek és a más tagállamokból származó termékek forgalmazását.

A szabad mozgásra vonatkozó korlátozások

- Főszabályként tilosak az olyan nemzeti intézkedések, amelyek az EUMSZ 18. cikke alapján állampolgárságon alapuló megkülönböztetésnek, az uniós polgárok szabad mozgása korlátozásának (EUMSZ 21. cikk), a személyek (EUMSZ 45. cikk), a szolgáltatások (EUMSZ 56. cikk) vagy a tőke (EUMSZ 63. cikk) szabad mozgása korlátozásának, a letelepedés szabadsága (EUMSZ 49. cikk) korlátozásának, illetve mennyiségi import- és exportkorlátozásnak (vagy azzal azonos hatású intézkedéseknek) (EUMSZ 34. és 35. cikk) minősülnek, kivéve ha a tagállamok indokolni tudják ezt a korlátozást.

¹⁴⁰ EUB, C-159/90. sz. ügy, *The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd kontra Stephen Grogan és társai*, 1991. október 4., 27. és 31. pont.

¹⁴¹ EUB, C-483/12. sz. ügy, *Pelckmans Turnhout NV kontra Walter Van Gestel Balen NV és társai*, 2014. május 8., 24. és 25. pont.

- A szabad mozgás korlátozása akkor indokolható, ha az egy jogos közérdekű cél eléréséhez szükséges. A Charta akkor válik relevánssá, amikor mérlegelik, hogy a szóban forgó jogalkotási javaslat az uniós jog alapján indokolható-e; a szabad mozgás korlátozásának minősülő nemzeti javaslat csak akkor támaszkodhat az uniós kivételekre/indokokra, ha összeegyeztethető az uniós alapvető jogokkal.¹⁴²
- A szabad mozgás korlátozásának minősülő nemzeti jogalkotási aktusoknak meg kell felelniük a Chartának, még akkor is, ha tagállami hatáskörbe tartozó területeket érintenek.

Példa: keresztrejtvények megtiltása

A *Familiapress* ügy a tisztességtelen versenyről szóló osztrák törvénnyel (*Gesetz über unlauteren Wettbewerb, UWG*) foglalkozott.¹⁴³ Az UWG általánosan tiltja, hogy áruk értékesítéséhez vagy szolgáltatások nyújtásához kapcsolódóan ingyenes ajándékokat ajánljanak fel a fogyasztóknak. Ez a tilalom a folyóiratok kiadóra is érvényes volt, akik nyereménysorsolásra invitálták az ügyfeleket. E tilalom jogszerűségét támadta meg egy németországi telephelyű újságkiadó. A kiadó olyan kiadványokat akart értékesíteni Ausztriában, amelyekben nyereményjátékokban (keresztrejtvények) való részvételre hívta fel az olvasókat. Az EUB úgy ítélte meg, hogy a tilalom az áruk szabad mozgása korlátozásának minősült (azzal azonos hatású intézkedés). Ezt követően Ausztriának indokolnia kellett az intézkedést.

Az osztrák kormány azzal érvelt, hogy a szóban forgó nemzeti jogszabály célja a sajtó sokszínűségének fenntartása. Annak eldöntéséhez, hogy az adott korlátozás indokolható-e, az EUB megvizsgálta, hogy a sajtó sokszínűségének fenntartása lehet-e olyan feltétlenül érvényesítendő követelmény, amely indokolja az áruk szabad mozgásának korlátozását, illetve hogy eleget tettek-e az arányosság elvének. Emellett az uniós jog általános elveként alkalmazták az EJEE 10. cikkét (véleménynyilvánítás szabadsága). Az EUB úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó tilalom szűkítheti a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot. Ezért ez a tilalom az uniós jog alapján akkor indokolható, ha eleget tesz az EJEE 10. cikke szerinti követelményeknek (azaz ha törvény írja elő, és szükséges intézkedésnek minősül egy demokratikus társadalomban).

142 EUB, C-98/14. sz. ügy, *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató Kft. és társai kontra Magyar Állam*, 2015. június 11., 74. pont; EUB, C-201/15. sz. ügy, *Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis) kontra Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalisis kai Koinonikis Allilengyis* [nagytanács], 2016. december 21., 63. pont.

143 EUB, C-368/95. sz. ügy, *Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH kontra Heinrich Bauer Verlag*, 1997. június 26.

Megfosztás az uniós polgársággal járó jogok lényegétől

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 20. cikke

Létrejön az uniós polgárság. Uniós polgár mindenki, aki valamely tagállam állampolgára. Az uniós polgárság kiegészíti és nem helyettesíti a nemzeti állampolgárságot. [...]

Ezek a jogok a Szerződésekben és a végrehajtásukra elfogadott intézkedésekben megállapított feltételekkel és korlátozásokkal gyakorolhatók.

- Az EUMSZ 20. cikke alapvetően tiltja az olyan nemzeti intézkedéseket, amelyek megfosztják az uniós polgárokat az uniós polgár jogállással összefüggő jogok lényegének tényleges élvezetétől.¹⁴⁴ Azonban – ahogy a szabad mozgásra vonatkozó rendelkezések esetében is – az EUMSZ 20. cikke lehetővé teszi az eltérést, amennyiben az indokolt.
- A tagállamok különösen a közpolitikai követelmények betartásával és a közbiztonság védelmével indokolhatják a kivételt.
- A Charta akkor válik relevánssá, amikor mérlegelik, hogy a szóban forgó jogalkotási javaslat az uniós jog alapján indokolható-e; a nemzeti javaslat csak akkor támaszkodhat az uniós kivételekre/indokokra, ha figyelembe veszi az uniós alapvető jogokat.¹⁴⁵

Példa: egy uniós polgár apjának tartózkodási engedélye

Rendón Marín, kolumbiai állampolgár megkapta a gyermekei feletti kizárólagos felügyeleti jogot, és a gyermekeit kizárólagosan nála helyezték el Spanyolországban. Azonban büntetett előélete miatt nem kapott tartózkodási engedélyt, és azzal szembesült, hogy el kell hagynia Spanyolország és így az EU területét, és ez együtt járna azzal, hogy az érintett által eltartott két kiskorú gyermeknek is el kellene hagynia e területet. A kérdést előterjesztő bíróságban az EUMSZ 20. cikke fényében az a kérdés merül fel, hogy ebben a helyzetben a nemzeti jog tilthatja-e az eltérés bármilyen lehetősége nélkül a tartózkodási engedély megadását. Miközben az EUB elismerte, hogy az EUMSZ 20. cikke nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy a közbiztonságra hivatkozzanak, hangsúlyozta, hogy tiszteletben

144 EUB, C-34/09. sz. ügy, *Gerardo Ruiz Zambrano kontra Office National de l'Emploi (ONEm)* [nagytanács], 2011. március 8.; EUB, C-87/12. sz. ügy, *Kreshnik Ymeraga és társai kontra Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, 2013. május 8.

145 EUB, C-304/14. sz. ügy, *Secretary of State for the Home Department kontra CS* [nagytanács], 2016. szeptember 13., 36. pont; EUB, C-165/14. sz. ügy, *Alfredo Rendón Marín kontra Administración del Estado* [nagytanács], 2016. szeptember 13., 81. pont.

kell tartani a Charta 7. cikkét (a magán- és a családi élet tiszteletben tartása), amelyet a gyermek mindenképp felett álló érdekének figyelembevételére vonatkozó kötelezettséggel együtt kell értelmezni, amelyet a Charta 24. cikkének (2) bekezdése ismer el.¹⁴⁶

A nemzeti jogalkotási intézkedés olyan jogorvoslati, szankciós vagy végrehajtási intézkedésekkel jár együtt, amelyeket uniós jogi aktusokkal összefüggésben lehet alkalmazni (B.3. szituáció)

Az uniós jog (szankciók, jogorvoslat és végrehajtás) alkalmazásának és érvényesülésének garantálására használt nemzeti intézkedések „az uniós jog végrehajtásának” minősülnek az 51. cikk (1) bekezdése értelmében. Az uniós alapvető jogokat alkalmazni kell ezekre a nemzeti intézkedésekre, ha azokat ebben az összefüggésben használják.

Az ezekkel a pontokkal kapcsolatos további részleteket és figyelmet érdemlő konkrét pontokat lásd az **A.4. szituáció** magyarázatában.

A nemzeti jogalkotási intézkedés olyan fogalmat tartalmaz, amelyet egy uniós jogi aktusban használtak (B.4. szituáció)

Az Unió jogi aktusai néha hivatkoznak a nemzeti jog fogalmaira. Az uniós alapvető jogok akkor alkalmazandók ezekre a nemzeti fogalmakra, ha a szóban forgó uniós jogi aktussal vagy az ezt az uniós jogi aktust átültető nemzeti jogszabállyal összefüggésben használják őket.¹⁴⁷

Az ezekkel a pontokkal kapcsolatos további részleteket és figyelmet érdemlő konkrét pontokat lásd az **A.5. szituáció** magyarázatában.

A nemzeti jogalkotási intézkedés önkéntes hivatkozást tartalmaz az uniós jogra (annak fogalmaira) (B.5. szituáció)

A Charta nem alkalmazandó olyan esetekben, amikor a nemzeti jogalkotó – tisztán belső tagállami helyzetek szabályozásakor – önkéntesen hivatkozik az uniós jog rendelkezéseire vagy fogalmaira.

¹⁴⁶ EUB, C-165/14. sz. ügy, *Alfredo Rendón Marín kontra Administración del Estado* [nagytanács], 2016. szeptember 13., 66. és 81. pont.

¹⁴⁷ Lásd például: EUB, C-442/00. sz. ügy, *Ángel Rodríguez Caballero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2002. december 12., 29–32. pont; EUB, C-520/03. sz. ügy, *José Vicente Olaso Valero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2004. december 16., 34. pont; EUB, C-177/05. sz. ügy, *María Cristina Guerrero Pecino kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 2005. december 13., 25. és 26. pont.

Az uniós jogra történő önkéntes hivatkozás nem minősül „az uniós jogot végrehajtó” intézkedésnek

- Az uniós jog fogalmaira történő egyszerű hivatkozás nem vonja a nemzeti intézkedéseket az uniós jog hatálya alá.¹⁴⁸
- Következésképpen az uniós jog alapján a tagállamok ebben a helyzetben nem kötelesek tiszteletben tartani az uniós alapvető jogokat.

Megjegyzés az EUB joghatóságáról

- Megjegyzendő, hogy az EUB bizonyos körülmények között az EUMSZ 267. cikke alapján (előzetes döntéshozatali eljárás) még akkor is joghatósággal rendelkezik az uniós jog rendelkezéseinek vagy fogalmainak értelmezésére, ha a szóban forgó helyzetre közvetlenül nem alkalmazandó az uniós jog (pl. ha az uniós jogra történő nemzeti hivatkozás „közvetlen és feltétel nélküli”).
- E megközelítés alapját az adja, hogy az uniós jogrendnek érdeke megelőzni az uniós jog rendelkezéseinek vagy fogalmainak értelmezésében a jövőben bekövetkező különbségeket, mivel ezeket egységesen kell értelmezni, függetlenül attól, hogy milyen körülmények között alkalmazzák őket.¹⁴⁹ Az uniós rendelkezések értelmezésében a Charta mint értelmező eszköz szerepet játszhat.¹⁵⁰

---

148 EUB, C-482/10. sz. ügy, *Teresa Cicala kontra Regione Siciliana*, 2011. december 21., 17. pont és vélemény.

149 EUB, C-28/95 sz. ügy, *A. Leur-Bloem kontra Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2*, 1997. július 17., 34. pont; EUB, C-482/10. sz. ügy, *Teresa Cicala kontra Regione Siciliana*, 2011. december 21., 17–20. pont.

150 Ez a nemzeti joggal összefüggésben is nyilvánvaló. Lásd: FRA (2018), *Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental Rights [Az Alapjogi Charta végrehajtásának kihívásai és lehetőségei]*, az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének véleménye, Bécs, 04/2018.

Az uniós hatáskör fennállása önmagában nem elégséges

- Az a pusztán tény, hogy a nemzeti jogalkotási javaslat tárgya az Európai Unió hatáskörébe tartozó területet érinti, önmagában nem elégséges az uniós alapvető jogok alkalmazhatóságához.¹⁵¹

A nemzeti jogalkotási javaslat uniós hatáskörbe tartozó területre esik (B.6. szituáció)

Az a pusztán tény, hogy a nemzeti jogalkotási javaslat uniós hatáskörbe tartozó területre esik, önmagában nem elégséges az uniós alapvető jogok alkalmazhatóságához.¹⁵²

Példa: spanyol munkajog

A *Poclava* ügy az egyéves próbaidőt kikötő, vállalkozókat segítő határozatlan idejű munkaszerződést előíró és szabályozó spanyol nemzeti szabályozással foglalkozott.¹⁵³ Az EUB megállapította, hogy bár a munkavállalók védelme a munkaszerződés megszüntetése esetén az EUMSZ 151. cikkben rögzített célkitűzések elérésének egyik eszköze, és bár az uniós jogalkotó az EUMSZ 153. cikk (2) bekezdésében foglalt feltételek szerint hatáskörrel rendelkezik e területen, a nem az e cikkek alapján elfogadott intézkedések tárgyát alkotó helyzetek nem tartoznak az uniós jog hatálya alá.

- Csak akkor bír relevanciával, hogy az Unió hatáskörrel rendelkezik az adott területen, ha két feltétel teljesül:
  - az Unió jogalkotási intézkedések elfogadásával gyakorolta hatáskörét;
  - a nemzeti intézkedés pontosan az uniós jogalkotási intézkedések alkalmazási körébe tartozik (a részleteket lásd a [B.1. szituációban](#)).

Másfajta kapcsolat van a nemzeti jogalkotási javaslat és az uniós jog rendelkezései között (B.7. szituáció)

Az uniós alapvető jogok csak akkor alkalmazandók, ha ez az uniós joggal fennálló kapcsolat azzal jár együtt, hogy a nemzeti javaslat alkalmazza az uniós jogot.

151 EUB, C-198/13. sz. ügy, *Victor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai*, 2014. július 10., 46. pont.. Lásd azonban Sharpston főtanácsnok messzire mutató javaslatát a C-34/09. sz. ügygel kapcsolatos 2010. szeptember 30-i indítványának 163. pontjában.

152 EUB, C-198/13. sz. ügy, *Victor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai*, 2014. július 10., 46. pont.

153 EUB, C-117/14. sz. ügy, *Grima Janet Nisttahuz Poclava kontra Jose María Ariza Toledano (Taberna del Marqués)*, 2015. február 5., 41. pont.

Más uniós kapcsolatok értékelése a Charta 51. cikke (1) bekezdésének indokolása alapján

- Ha a fent ismertetett szituációk alapján nem lehet azt a következtetést levonni, hogy alkalmazandók az uniós alapjogok, akkor valószínű, hogy nem alkalmazandók.
- Viszont ha felmerül másfajta uniós kapcsolat, akkor nem zárható ki, hogy ez a kapcsolat az uniós alapjogok alkalmazásához vezet el.
- A végleges megítéléshez szem előtt kell tartani a Charta 51. cikke (1) bekezdésének indokolását, amely annak biztosítására irányul, hogy az uniós alapjogokat – akár az Unió fellépése, akár az uniós jog tagállamok általi végrehajtása okán – ne sértsék meg az uniós tevékenységi területeken (lásd a 4. fejezetet).¹⁵⁴

8. A Chartának való megfelelés ellenőrzése

- Ebben a fejezetben 11 kérdést adunk meg, amelyekkel ellenőrizni lehet a nemzeti jogalkotási javaslatok alapvető jogokkal való összeegyeztethetőségét.
- A kézikönyv az uniós jog általános elveinek részeként vagy a Charta keretében foglalkozik az alapvető jogokkal. Az uniós alapvető jogok megnyilvánulhatnak a Szerződések rendelkezéseiben¹⁵⁵ és az EU másodlagos jogában¹⁵⁶ is. Ha egy jogalkotási javaslat az uniós jog ilyen rendelkezéseinek alkalmazási körébe kerül, figyelembe kell venni e rendelkezések sajátos követelményeit is.
- A jogelméletben és joggyakorlatban eltér azoknak a lépéseknek és kérdéseknek a sorrendje és pontos hatóköre, amelyeket az emberi jogi megfelelés értékelése során meg kell tenni, illetve fel kell tenni. E tekintetben az ítélezési gyakorlat sem teljesen következetes. Ez az ellenőrző lista nem kíván „mintát” adni; célja inkább az, hogy segítséget nyújtson a felhasználónak az adott jogalkotási javaslatok emberi jogi dimenzióinak értékeléséhez.

¹⁵⁴ EUB, C-206/13. sz. ügy, *Cruciano Siragusa kontra Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo*, 2014. március 6., 31. pont.

¹⁵⁵ Lásd az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) egységes szerkezetbe foglalt változatának 157. cikkét (HL C 326., 2012. október 26.).

¹⁵⁶ Lásd például: a *Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról* (HL L 303., 2000. december 2., 16–22. o.).

I. szakasz: Az alapvető jogokra vonatkozó korlátozások azonosítása

Az Alapjogi Charta 52. cikkének (1) bekezdése

Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásukra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

1. Korlátozza-e a javaslat az uniós alapvető jogokat?

- Érint-e jogokat a javasolt nemzeti intézkedés?
- Ellenőrizze a megfelelő alapvető jog pontos tartalmát a 6. fejezetben említett értelmezési források segítségével. Ez segít majd annak megértésében, hogy a javaslat korlátozza-e a Charta által elismert alapvető jogok gyakorlását.

Példák: A jogokra bevezetett korlátozások

A Charta 15. cikke (1) bekezdésének (a munkavállaláshoz és szabadon választott vagy elfogadott foglalkozás gyakorlásához való jog) korlátozására példa, hogy a 65. életévének betöltése után egy pilóta nem repülhet tovább. Ugyanakkor ez a tilalom életkoron alapuló megkülönböztető bánásmódnak minősül (a Charta 21. cikkének (1) bekezdése).¹⁵⁷

A szavazati jog (a Charta 39. cikkének (2) bekezdése) korlátozására példa az a nemzeti jogszabály, amely a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet esetén a szavazati jog megvonását írja elő.¹⁵⁸

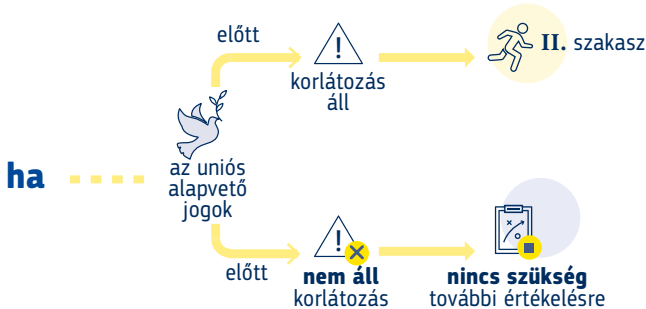
A magánélet tiszteletben tartásához való jog (a Charta 7. cikke) korlátozására példa a kérelmező szexuális irányultságára vonatkozó pszichológiai szakértői jelentés elkészítése és felhasználása egy nemzetközi védelem iránti kérelemmel összefüggésben.¹⁵⁹ A korlátozás még akkor is fennáll, ha a szakértői jelentés alapját képező

157 EUB, C190/16. sz. ügy, *Werner Fries kontra Lufthansa CityLine GmbH*, 2017. július 5., 34. és 71. pont.

158 EUB, C-650/13. sz. ügy, *Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde* [nagytanács], 2015. október 6., 45. pont.

159 EUB, C-473/16. sz. ügy, *F kontra Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 2018. január 25., 52–54. pont.

pszichológiai vizsgálat elvégzéséhez formálisan az érintett személy beleegyezése is szükséges. Az EUB szerint a menekültügyi eljárásban úgy kell tekinteni, hogy e hozzájárulás nem feltétlenül szabad, mivel *de facto* azon körülmények nyomásának van kitéve, amelyben a nemzetközi védelmet kérelmező személy van.

A vállalkozás szabadságának (a Charta 16. cikke) korlátozására példa, hogy bizonyos adóalanyoknak a héaregisztráció céljából biztosítékot kell nyújtaniuk (amelynek összege akár 500 000 EUR is lehet). Az EUB a *BB construct* esetében úgy ítélte meg, hogy ez a rendelkezés olyan akadálynak minősül, amely korlátozza a vállalkozás pénzügyi erőforrásainak akadálytalan felhasználását, és ezért beavatkozás a vállalkozás szabadságába.¹⁶⁰

II. szakasz: Annak értékelése, hogy a korlátozások egyáltalán megengedettek-e

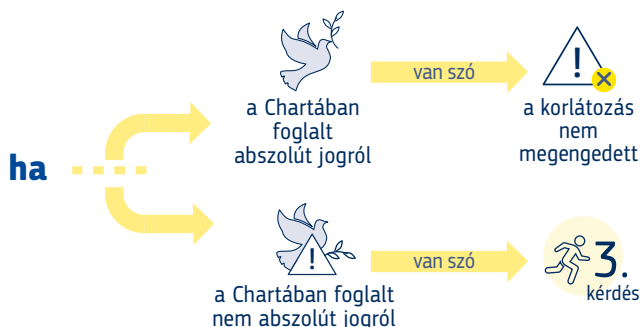
2. Vonatkozhatnak-e korlátozások az érintett alapvető jogokra?

- Ellenőrizze, hogy a Chartában foglalt abszolút jogról van-e szó.
- A Charta nem azonosítja kifejezetten az abszolút jogokat. A Chartához fűzött magyarázatok,¹⁶¹ az EJEE és az európai bíróságok ítélkezési gyakorlata alapján az

¹⁶⁰ EUB, C-534/16. sz. ügy, *Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky kontra BB construct s.r.o.*, 2017. október 26., 38. pont.

¹⁶¹ A Chartához fűzött magyarázatok szerint a Charta 4. cikkének, 5. cikke (1) és (2) bekezdésének, 10. cikke (1) bekezdésének, 48. cikkének és 49. cikke (1) bekezdésének mind az értelme, mind az alkalmazási köre megegyezik az emberi jogok európai egyezménye (EJEE) megfelelő cikkeivel.

emberi méltóság (a Charta 1. cikke),¹⁶² a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma (a Charta 4. cikke),¹⁶³ a rabszolgaság és a kényszermunka tilalma (a Charta 5. cikkének (1) és (2) bekezdése),¹⁶⁴ a *belső* gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság (a Charta 10. cikkének (1) bekezdése),¹⁶⁵ az ártatlanság véelme és a védelemhez való jog (a Charta 48. cikke),¹⁶⁶ a törvényesség elve (a Charta 49. cikkének (1) bekezdése)¹⁶⁷ és a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma (a Charta 50. cikke)¹⁶⁸ abszolút jogoknak tekinthetők.

162 A Chartához fűzött magyarázatok szerint egyetlen, a Chartában megállapított jog sem gyakorolható úgy, hogy az mások emberi méltóságát sértene, továbbá az emberi méltóság az e Chartában megállapított jogok lényegi tartalmának része. Ezért akkor is tiszteltetben kell tartani, ha az adott jog maga korlátozott terjedelmű.

163 Megfelel az EJEE 3. cikkének. Ez a rendelkezés nem tartalmaz korlátozó záradékot. Az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése azt is kifejezetten rögzíti, hogy a rendelkezéstől nem lehet eltérni (a 15. cikk foglalkozik az Egyezmény hatályának felfüggesztésével szükséghelyzet esetén).

164 Megfelel az EJEE 4. cikkének. Ez a rendelkezés nem tartalmaz korlátozó záradékot. Az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése azt is kifejezetten rögzíti, hogy a rendelkezéstől nem lehet eltérni.

165 Megfelel az EJEE 9. cikke (1) bekezdésének. E rendelkezés értelmében a vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát bizonyos feltételek mellett korlátozásoknak lehet alávetni. Azonban figyelembe kell venni, hogy az EJEE 15. cikke nem említi a 9. cikk (1) bekezdését azon rendelkezések között, amelyekről nem lehet eltérni.

166 Megfelel az EJEE 6. cikke (2) és (3) bekezdésének. Ezek a rendelkezések nem tartalmaznak korlátozó záradékokat. Azonban figyelembe kell venni, hogy az EJEE 15. cikke nem említi a 6. cikk (2) és (3) bekezdését azon rendelkezések között, amelyekről nem lehet eltérni.

167 Megfelel az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének. Ez a rendelkezés nem tartalmaz korlátozó záradékot. Az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése azt is kifejezetten rögzíti, hogy a rendelkezéstől nem lehet eltérni.

168 Ahogy az 50. cikkhez fűzött magyarázatok rámutatnak, az EJEE 7. jegyzőkönyvének 4. cikke szerint nem lehet eltérni a *non bis in idem* elvétől.

3. Jogszabály írja-e elő a korlátozásokat?

- Ellenőrizze, hogy a korlátozásokat jogszabály írja-e elő; ez lehet nemzeti törvény¹⁶⁹ vagy uniós jogi aktus.¹⁷⁰
- Ellenőrizze, hogy a korlátozások megfelelően hozzáférhetők és előre láthatók-e. Az előreláthatóság alapvető kritérium a jogi aktusok kidolgozása során, és bizonyos fokig beépült az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatába is.

Példa: hozzáférhetőség és előreláthatóság

Az aktusnak hozzáférhetőnek kell lennie, azaz azt megfelelően ki kell hirdetni (az uniós jogszabályokat például az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* teszik közzé). Az előreláthatóság megköveteli, hogy az aktust kellő pontossággal fogalmazzák meg, hogy a polgárok magatartásukkal alkalmazkodni tudjanak a normához. Lehetővé kell tenni, hogy a polgárok észszerű mértékben előre láthassák a törvénnyel járó következményeket. A jogszabálynak kellő egyértelműséggel jeleznie kell azt is, hogy a jogszabályt végrehajtó illetékes hatóságoknak milyen mérlegelési jogkörei vannak.¹⁷¹

4. Garantált-e a szóban forgó alapvető jog lényegének tiszteletben tartása?

- Ellenőrizze, hogy az intézkedés érinti-e a szóban forgó jog lényegi tartalmát.¹⁷² A korlátozás megkérdőjelezi-e magát a jogot? A korlátozás tiszteletben tartja a szóban forgó jog tényleges tartalmát?

169 Lásd például: EUB, C-650/13. sz. ügy, *Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde* [nagytanács], 2015. október 6., 47. pont.

170 Például egy uniós rendelet vagy uniós irányelv: EUB, C-190/16. sz. ügy, *Werner Fries kontra Lufthansa CityLine GmbH*, 2017. július 5., 37. pont; EUB, C-601/15 PPU. sz. ügy, *J. N. kontra Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* [nagytanács], 2016. február 15., 51. pont.

171 EJEB, *The Sunday Times kontra Egyesült Királyság*, 6538/74. sz. ügy, 1979. április 26., 49. pont; EJEB, *Malone kontra Egyesült Királyság*, 8691/79. sz. ügy, 1984. augusztus 2., 68. pont.

172 Az EUB is használja az olyan kifejezéseket, mint a „tényleges tartalma”, „lényegi tartalma” és „lényegi elve”; lásd például: EUB, C-379/08. és C-380/08. sz. egyesített ügyek, *Raffinerie Mediterranée (ERG) SpA, Polimeri Europa SpA és Syndial SpA kontra Ministero dello Sviluppo economico és társai (C-379/08) és ENI SpA kontra Ministero Ambiente e Tutela del Territorio e del Mare és társai (C-380/08)* [nagytanács], 2010. március 9., 88. pont.

- A korlátozás valószínűleg nem kérdőjelezi meg magát a jogot, ha jól meghatározott és körülhatárolt körülmények között korlátozza annak gyakorlását.¹⁷³

Példa: a magánélet tiszteletben tartásához való jog (a Charta 7. cikke)

A *Schrems* és a *Digital Rights* ügyben az EUB az olyan szabályozást, amely lehetővé teszi a közjogi hatóságok számára, hogy általános jelleggel hozzáférjenek az elektronikus kommunikációk tartalmához, úgy tekintette, hogy az a magánélet tiszteletben tartásához való, a Charta 7. cikkében biztosított alapvető jog lényegét sérti.¹⁷⁴

Példa: a hatékony jogorvoslathoz való jog (a Charta 47. cikke)

A *Schrems* ügyben az EUB megállapította, hogy az olyan szabályozás, amely nem biztosítja a jogalany számára a jogorvoslat lehetőségét abból a célból, hogy a rá vonatkozó személyes adatokhoz hozzáférést kapjon, vagy azokat helyesbítse, illetve töröltesse, nem tartja tiszteletben a hatékony bírói jogvédelemhez való jog tartalmát, amelyet a Charta 47. cikke rögzít.¹⁷⁵

Példa: az uniós polgárok választási jogosultsága az európai parlamenti választásokon (a Charta 39. cikkének (2) bekezdése)

A *Delvigne* ügy egy nemzeti jogszabállyal foglalkozott, amely a büntetőjogi felelőséget megállapító ítélet esetén a szavazati jog megvonását írja elő.¹⁷⁶ Az EUB úgy ítélte meg, hogy a Charta 39. cikkének (2) bekezdésében garantált jog gyakorlására vonatkozó korlátozás tiszteletben tartotta e jog lényeges tartalmát. A korlátozás nem kérdőjelezte meg magát a jogot, ugyanis azzal a hatással járt, hogy – sajátos feltételek mellett és magatartásuk miatt – kizárt egyes személyeket az európai parlamenti választásokon választójoggal rendelkezők csoportjából, amennyiben az említett feltételek teljesültek.

---

173 Lásd például: EUB, C-258/14. sz. ügy, *Eugenia Florescu és társai kontra Casa Județeană de Pensii Sibiu és társai* [nagytanács], 2017. június 13., 55. pont; EUB, C-190/16. sz. ügy, *Werner Fries kontra Lufthansa CityLine GmbH*, 2017. július 5., 38. és 75. pont; EUB, C-524/15. sz. ügy, *Luca Mancini elleni büntetőeljárás* [nagytanács], 2018. március 20., 43. pont.

174 EUB, C-362/14 sz. ügy, *Maximilian Schrems kontra Data Protection Commissioner* [nagytanács], 2015. október 6., 94. pont.

175 *Uo.*, 95. pont.

176 EUB, C-650/13. sz. ügy, *Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde* [nagytanács], 2015. október 6., 48. pont.

Példa: a munkavállaláshoz és szabadon választott foglalkozás gyakorlásához való jog (a Charta 15. cikkének (1) bekezdése)

A *Fries* ügyben az EUB annak az uniós rendeletnek az érvényességét vizsgálta, amely korlátozza a pilóta szakszolgálati engedéllyel rendelkező, 65. életévüket betöltött személyek foglalkozása megválasztásának szabadságát, mivel e személyek 65. születésnapjuktól kezdődően nem gyakorolhatják a pilóta foglalkozást a kereskedelmi célú légi fuvarozás területén.¹⁷⁷ Ez a korlátozás nem érintette a foglalkozás megválasztása szabadságának lényegét, mivel ez csak bizonyos korlátozásokat ír elő a 65. életévüket betöltött, pilóta szakszolgálati engedéllyel rendelkező személyek foglalkoztatása szabad megválasztásának tekintetében.

III. szakasz: Annak értékelése, hogy a korlátozások indokolhatók-e vagy sem

5. Jogos célt szolgál-e a korlátozás?

- Mi a korlátozás célja?

¹⁷⁷ EUB, C-190/16. sz. ügy, *Werner Fries kontra Lufthansa CityLine GmbH*, 2017. július 5., 38. pont.

- Ellenőrizze, hogy ez a cél jogos-e. Teljesíti az általános érdekű célkitűzéseket vagy azt, hogy mások jogainak és szabadságainak védelmét kell szolgálnia? Az EUB inkább tágabb értelmezést követ, amikor egy célkitűzést jogosnak minősít.¹⁷⁸
- Több cél együttes fennállása nem zárja ki a jogos cél fennállását.¹⁷⁹
- Ellenőrizze, hogy a bíróságok felülvizsgálat céljából meg tudják-e határozni a jogos célt: a célnak egyértelműen ki kell derülnie magából az intézkedésből vagy az adott intézkedés általános összefüggéseinek egyéb elemeiből.

Példa: a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog (a Charta 7. cikke)

Egy menedékjog iránti kérelemmel összefüggésben a kérelmező nemzetközi védelem iránti valódi igényeinek értékelését lehetővé tévő tényezők felkutatásával igazolható a magánéletébe való beavatkozás. Ebben az ügyben a beavatkozás a nemzetközi védelmet kérelmező személy szexuális irányultságára vonatkozó nyilatkozatainak értékelését érintette.¹⁸⁰

Példa: a vállalkozás szabadsága (a Charta 16. cikke)

A héával összefüggésben a vállalkozási szabadságba való beavatkozás az adó pontos behajtására és az adócsalás megakadályozására irányuló jogos célokkal indokolható.¹⁸¹ Ebben az esetben a beavatkozás biztosíték nyújtását követelte meg a héaregisztrációhoz.

---

178 Például a következő célokat tekintik „jogos” céloknak: a közös piacszervezés kialakítása (EUB, 44/79. sz. ügy, *Liselotte Hauer kontra Land Rheinland-Pfalz*, 1979. december 13.); a közegészségügy és a közbiztonság védelme (EUB, C-293/97. sz. ügy, *The Queen kontra Secretary of State for the Environment és Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte H. A. Standley és társai és D. G. D. Metson és társai*, 1999. április 29.); és nemzetközi biztonsági követelmények (EUB, C-402/05. P. és C-415/05. P. sz. egyesített ügyek, *Yassin Abdullah Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Európai Unió Tanácsa és az Európai Közösségek Bizottsága* [nagytanács], 2008. szeptember 3.). Azonban pusztán gazdasági okok, például a nemzetgazdaság vagy annak megfelelő működésének előmozdítása nem indokolhatják az uniós jog által tiltott akadályokat (EUB, C-201/15. sz. ügy, *Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis) kontra Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalis kai Koinonikis Allilengyis* [nagytanács], 2016. december 21., 72. pont).

179 EUB, C-159/10. és C-160/10. sz. egyesített ügyek, *Gerhard Fuchs (C-159/10) és Peter Köhler (C-160/10) kontra Land Hessen*, 2011. július 21., 44. pont.

180 EUB, C-473/16. sz. ügy, *F kontra Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 2018. január 25., 58. pont.

181 EUB, C-534/16. sz. ügy, *Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky kontra BB construct s.r.o.*, 2017. október 26., 39. pont.

6. Alkalmas-e a korlátozás az azonosított probléma kezelésére?

- Ellenőrizze a korlátozás helyénvalóságát. Alkalmas a kitűzött cél elérésére a korlátozás?
- Ellenőrizze a belső következetességet: a jogszabály csak akkor alkalmas a célkitűzésének megvalósítására, ha azt valóban következetes és szisztematikus módon kívánja elérni.¹⁸²
- Ellenőrizze, hogy a jogszabály rendelkezései alóli kivételek bizonyos esetekben sérthetik-e a törvény koherenciáját, különösen akkor, ha hatókörük miatt az említett törvény által megvalósítani kívánt céllal ellentétes eredményre vezetnek.¹⁸³

7. Túlmegy-e azon a korlátozás, ami a kitűzött cél eléréséhez szükséges? Vannak-e más elérhető intézkedések, amelyek kevésbé avatkoznak bele az alapvető jogokba?

- Ellenőrizze a korlátozás szükségességét. Vannak alternatívák?
- Ha több alkalmas intézkedés között lehet választani, akkor a legkisebb terhet jelentő intézkedéshez kell folyamodni, azaz ahhoz, amelyik a legkevésbé avatkozik bele a szóban forgó alapvető jogba.¹⁸⁴

8. Arányosak-e a korlátozások az elérni kívánt célhoz képest?

- Az okozott hátrány az elérni kívánt célhoz képest nem lehet aránytalan.¹⁸⁵
- Az intézkedés az elérni kívánt célhoz képest nem háríthat aránytalan vagy túlzott terhet a korlátozás által érintett személyekre.¹⁸⁶

¹⁸² EUB, C-190/16. sz. ügy, *Werner Fries kontra Lufthansa CityLine GmbH*, 2017. július 5., 48. pont.
¹⁸³ *Uo.*

¹⁸⁴ EUB, C-134/15. sz. ügy, *Lidl GmbH & Co. KG kontra Freistaat Sachsen*, 2016. június 30., 33. pont; EUB, C-189/01. sz. ügy, *H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren és Afdeling Assen en omstreken van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren kontra Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 2001. július 12., 81. pont.

¹⁸⁵ EUB, C-92/09. és C-93/09. sz. egyesített ügyek, *Volker és Markus Schecke GbR és Hartmut Eifert kontra Land Hessen* [nagytanács], 2010. november 9., 76. és 77. pont; EUB, C-189/01. sz. ügy, *H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren és Afdeling Assen en omstreken van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren kontra Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 2001. július 12., 81. pont.

¹⁸⁶ EUB, C-258/14. sz. ügy, *Eugenia Florescu és társai kontra Casa Județeană de Pensii Sibiu és társai* [nagytanács], 2017. június 13., 58. pont.

- Egyensúlyt kell teremteni a jogos cél teljesítésére irányuló érdek és a szóban forgó alapvető jogba való beavatkozás között.
- Amennyiben az intézkedés több alapvető jogot érint, össze kell egyeztetni e különböző jogok védelmére vonatkozó követelményeket, és megfelelő egyensúlyt kell biztosítani közöttük.¹⁸⁷

Példa: a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog (a Charta 7. cikke)

Az *F* ügyben az EUB úgy ítélte meg, hogy egy nemzetközi védelem iránti kérelemmel összefüggésben a kérelmező szexuális irányultságára vonatkozó pszichológiai szakértői véleménynek a kérelmező magánéletére gyakorolt hatása aránytalan a kitűzött célhoz képest, mivel olyan súlyos beavatkozást jelent a magánélet tiszteletben tartásához való jogba, amely nem tekinthető arányosnak azon előnyhöz képest, amellyel esetlegesen a tényeknek és a körülményeknek a 2011/95/EU irányelv szerinti értékelése járhat.¹⁸⁸

Példa: a vállalkozás szabadsága (a Charta 16. cikke)

A *BB construct* ügyben az EUB meghatározza azokat az elemeket, amelyeket figyelembe kell venni annak értékelésekor, hogy a héaregisztráció céljából biztosíték nyújtását megkövetelő nemzeti jogszabály szükséges-e az adó pontos behajtására és az adócsalás megakadályozására irányuló célok eléréséhez.¹⁸⁹ Fontos tényező, hogy a biztosíték összegét egy informatikai rendszer számolja ki, anélkül hogy lehetőség lenne ezen összeg kiigazítására. Ez bizonyos esetekben olyan eredményre vezethet, amely meghaladja a héa pontos behajtására és az adócsalás megakadályozására irányuló célok eléréséhez szükséges mértéket. Az arányosság elve megköveteli, hogy a biztosíték összege szoros összefüggésben álljon az adótartozások felmerülésének a jövőbeli kockázatával és a korábbi adótartozások összegével.

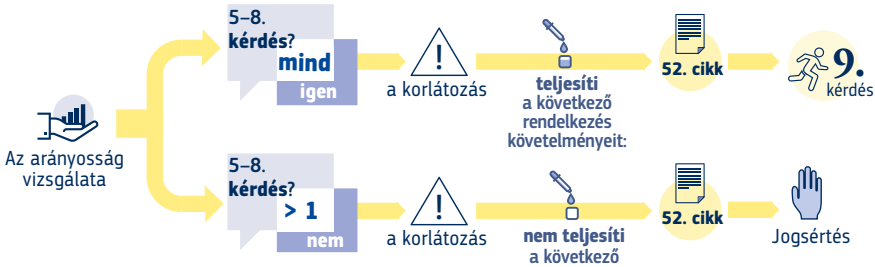
A szóban forgó ügyben a kérdést előterjesztő bíróság pontosította, hogy a biztosíték 500 000 eurót tesz ki, és hogy e biztosíték eredményeképpen, figyelemmel annak összegére, a *BB construct* a fizetéseképtelenségének a megállapítására

187 EUB, C-283/11. sz. ügy, *Sky Österreich GmbH kontra Österreichischer Rundfunk* [nagytanács], 2013. január 22., 60 pont; EUB, C-275/06. sz. ügy, *Productores de Música de España (Promusicae) kontra Telefónica de España SAU* [nagytanács], 2008. január 29., 65. és 66. pont.

188 EUB, C-473/16. sz. ügy, *F kontra Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 2018. január 25., 59–69. pont.

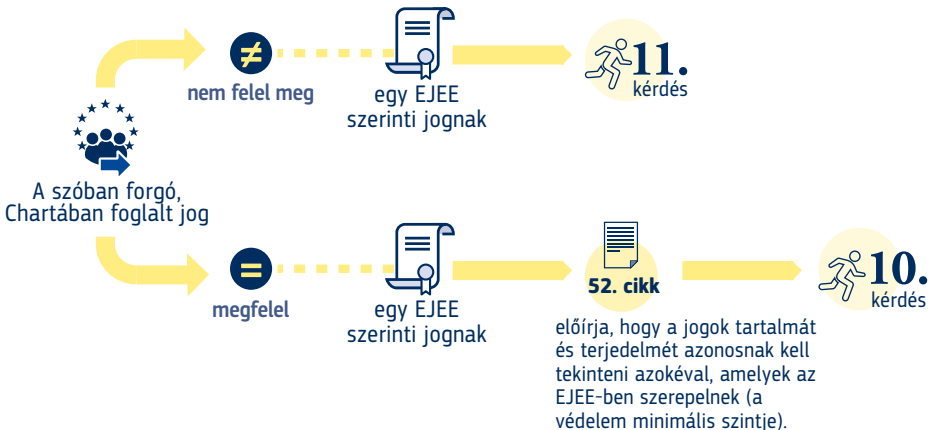
189 EUB, C-534/16. sz. ügy, *Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky kontra BB construct s.r.o.*, 2017. október 26., 40–42. pont.

kényszerülhet. Az EUB megállapította, hogy a biztosíték nyújtása – figyelemmel annak jelentős összegére – már az érintett társaság alapításakor indokolatlanul megfosztja e társaságot a forrásaitól, és megakadályozza abban, hogy gazdasági tevékenységeit kialakítsa, így nyilvánvalóan aránytalanul sérti a vállalkozás szabadságát.

9. A szóban forgó, Chartában foglalt jog megfelel-e valamely EJEE által garantált jognak?

- A szóban forgó joggal kapcsolatban nézze meg a Chartához fűzött magyarázatokat és a Charta 52. cikkének (3) bekezdéséhez fűzött magyarázatokban megadott felsorolást. Lásd a [mellékletet](#).

10. Összeegyeztethetők-e a korlátozások az EJEE-vel?

- Az EJEE-ben garantált jogoknak megfelelő jogok korlátozásainak meghatározásakor be kell tartani az EJEE által megállapított részletes, korlátozásokra vonatkozó szabályokban foglalt előírásokat.
- Ellenőrizze az EJEE-ben és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatában, hogy a korlátozás megengedett-e.

Példa: a véleménynyilvánítás szabadsága

Az EJEE 10. cikke (a véleménynyilvánítás szabadsága) részletesen tartalmazza, hogy e szabadság mely indokokra korlátozottan korlátozható. Következésképpen a Chartában foglalt megfelelő jog (11. cikk) korlátozását alátámasztó jogos célként csak ezek az indokok vehetők figyelembe.

Példa: a szabadsághoz való jog

Az *Al Chodor* ügyben az EUB a Charta 6. cikkében biztosított szabadsághoz való jog gyakorlásának korlátozását vizsgálta, amely cikk megfelel az EJEE 5. cikkének.¹⁹⁰ Az EUB ezért az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult, amely szerint a szabadságelvonásnak szabályszerűnek kell lennie, nem csupán abban az értelemben, hogy nemzeti jogi jogalapon kell nyugodnia, hanem ez a szabályszerűség a jogszabály minőségére is vonatkozik, és azt jelenti, hogy a szabadságelvonást lehetővé tevő nemzeti jogszabály alkalmazásának – az önkényesség veszélyét elkerülendő – kellőképpen hozzáférhetőnek, pontosnak és előre láthatónak kell lennie.

Az *Al Chodor* ügyben a menedékkérők őrizetben tartását vizsgálták. Az EUB szerint ez a menedékkérők szabadsághoz való jogába való különösen súlyos beavatkozásnak minősül, amelynek szigorú garanciáknak kell eleget tennie, mint amilyen a jogalap fennállása, az egyértelműség, az előreláthatóság, a hozzáférhetőség és az önkényességgel szembeni védelem. Az EUB szerint ebben az ügyben csak egy általános hatályú, kötelező erejű rendelkezés tesz eleget ezeknek a követelményeknek.

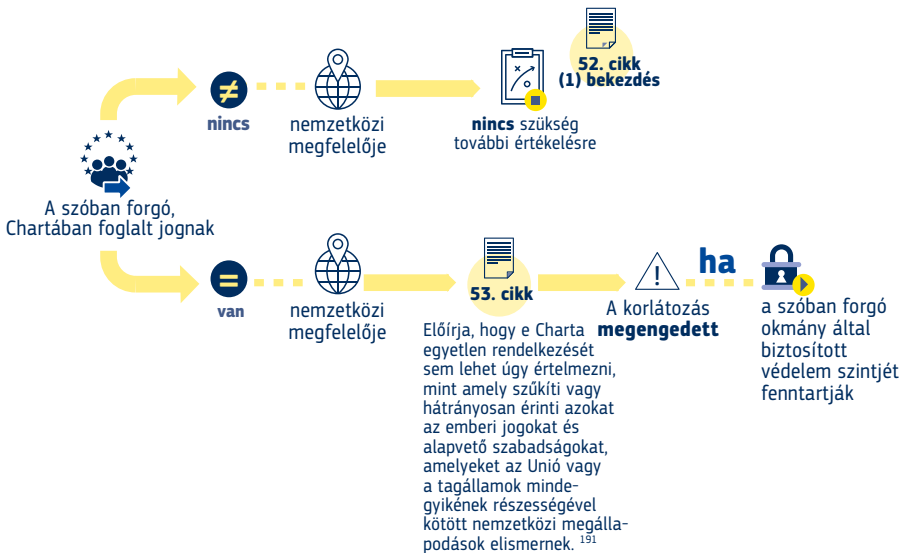
---

190 EUB, C-528/15. sz. ügy, *Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie kontra Salah Al Chodor és társai*, 2017. március 15., 37–47. pont.

11. A szóban forgó, Chartában foglalt joggal van-e egyenértékű rendelkezés más olyan jogi okmányokban, amelyeknek az Unió vagy a tagállamok mind részes felei?

- Ellenőrizze, hogy ilyen egyenértékű rendelkezésekről van-e szó. E jogok áttekin-tését lásd a [mellékletben](#).
- Ellenőrizze, hogy tiszteletben tartják-e az ezen egyenértékű rendelkezések által biztosított védelem szintjét.

191 A legfontosabb emberi jogi egyezmények tagállamok általi ratifikálásának helyzete megtekinthető az FRA weboldalán (az ENSZ és az Európa Tanács szintjén).

Melléklet: A Chartában foglalt jogok áttekintése

Ez a melléklet a Chartához fűzött magyarázatok alapján áttekintést ad a Chartában foglalt 50 alapvető jogról, és elhelyezi ezeket az Európa Tanács és az Egyesült Nemzetek emberi jogi eszközei, valamint az uniós jog és a nemzeti jog jogforrásai között.

A. Az EJEE megfelelő rendelkezései

- A Charta 52. cikkének (3) bekezdése szerint a Chartában foglalt megfelelő jogok tartalmát és terjedelmét (beleértve az engedélyezett korlátozásokat is) azonosnak kell tekinteni azon jogokéval, amelyek az EJEE-ben szerepelnek (beleértve a jegyzőkönyveket is).
- Emiatt az áttekintés megadja az EJEE megfelelő cikkeit is a következők alapján:
  - a Charta egyes rendelkezéseire vonatkozó magyarázatok; és
  - a Charta 52. cikkének (2) bekezdésére vonatkozó magyarázatok.

B. Más emberi jogi okmányok egyenértékű rendelkezései

- A Charta 53. cikke szerint fenn kell tartani az olyan egyéb emberi jogi okmányok által biztosított védelem a szintjét, amelyeknek az Unió vagy a tagállamok mindegyike részes fele.
- Emiatt az áttekintés megadja az olyan egyéb emberi jogi okmányokba foglalt egyenértékű jogokat, amelyeknek az Unió vagy a tagállamok mindegyike részes fele. Ezeket a forrásokat a magyarázatok néha megemlítik, de nem mindig.
- Ha a Chartához fűzött magyarázatok nem említik a forrást, a szóban forgó rendelkezést csillaggal (*) jelöltük.

C. Az uniós és nemzeti jog megfelelő forrásai

- A Charta 52. cikkének (2) bekezdése szerint a Charta által elismert, a Szerződések egyes rendelkezéseiben szabályozott jogok csak az ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók. Ezért az áttekintés akkor említi meg ezeket a rendelkezéseket, ha azokra a Chartához fűzött magyarázatokban hivatkoznak.

- Az áttekintés megemlíti a Chartához fűzött magyarázatoknak a másodlagos uniós jog rendelkezéseire vonatkozó hivatkozásait is. További információkat a Charterpediában talál.
- Emellett megemlíti azokat a jogokat is, amelyek a Chartához fűzött magyarázatok alapján megfelelnek a nemzeti alkotmányos hagyományoknak. A Charta 52. cikkének (4) bekezdése szerint ezeket a jogokat e hagyományokkal összhangban kell értelmezni.
- Az áttekintés megemlíti azokat a nemzeti jogra vonatkozó hivatkozásokat is, amelyek szerepelnek a Chartához fűzött magyarázatokban.
- Az áttekintés különböző információkkal is szolgál, amelyek a Chartához fűzött magyarázatokból vezethetők le, például hogy a jog érinti-e az Uniót (pl. szavazati jog az uniós választásokon).

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezése (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
1	Emberi méltóság		ICCPR 1. cikk; ICESCR 1. cikk; CRPD 17. cikk	Az EUB ítélkezési gyakorlata
2 (1)	Az élethez való jog	2. cikk	ICCPR 6. cikk (1) bekezdés; CRPD 10. cikk; CRC 6. cikk	
2 (2)	A halálbüntetés tilalma	P6 1. és 2. cikk; P13 1. cikk	ICCPR 6. cikk (2)-(6) bekezdés; ICCPR-OP2	
3	A személyi sértetlenséghez való jog	Egyezmény az emberi jogokról és a biomedicináról (ETS 164) és annak kiegészítő jegyzőkönyve (ETS 168)*	ICCPR 7. cikk; a Nemzetközi Büntetőbíróság 1998. július 17-én, Rómában elfogadott statútuma, 7. cikk (1) bekezdés g) pont*	Az EUB ítélkezési gyakorlata

- 1 Az EJEE ezen rendelkezéseit a Chartához fűzött magyarázatok is említik (kivéve a Charta 20. és 23. cikkét, ahol a magyarázatok nem utalnak az EJEE-re).
- 2 Csak néhány kiválasztott rendelkezés van feltüntetve. Csak azok az alapvető emberi jogi egyezmények lettek figyelembe véve, amelyeket mind a 28 uniós tagállam ratifikált (kivételek: ESC és ESC 96).
- 3 Csak néhány kiválasztott rendelkezés van feltüntetve. Csak azok az alapvető emberi jogi egyezmények lettek figyelembe véve, amelyeket mind a 28 uniós tagállam ratifikált (kivételek: az OPCRC – SC-t 28 tagállam írta alá, de csak 27 ratifikálta).

* A Chartához fűzött magyarázatokban megemlített rendelkezéseket csillag (*) jelöli.

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
4	3. cikk	ECPT	ICCPR 7. cikk; CAT; CRPD 15. cikk; CRC 37. cikk; ICERD 5. cikk b) pont	
5 (1)	A kínzás és az embertelen vagy megáldozó bánásmód és büntetés tilalma	Rabszolgaság vagy szolgaság tilalma	4. cikk	ICCPR 8. cikk
5 (2)	Kényszermunka vagy kötelező munka tilalma	Emberkereskedelem	ICCPR 8. cikk (1) és (2) bekezdés	Az Europol-egyezmény melléklete, különösen annak 27. cikkének (1) bekezdése; az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló uniós kerethatározat (HL L 203., 2002. augusztus 1., 1. o.)
6	Szabadsághoz és biztonsághoz való jog	5. cikk	ICCPR 9. és 10. cikk; CRPD 14. cikk	EUMSZ 82., 83. és 85. cikk
7	A magán- és családi élet tisztelgésben tartása	8. cikk	ICCPR 17. cikk; CRPD 22. cikk; CEDAW 16. cikk; CRC 16. cikk; ICERD 5. cikk d) pont	

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
8 (1)	A személyes adatok védelme	Adatvédelmi egyezmény (108. egyezmény)*		EUMSZ 16. cikk és EUSZ 39. cikk; 95/46/EK irányelv; 45/2001/EK rendelet
8 (2)	Tisztességesség és jóhiszeműség, meghatározott cél, hozzájárulás vagy jogos ok, hozzáférés, kijavíttatás			
8 (3)	Független hatóság általi ellenőrzés			
9	A házasságkötéshez és a családalapításhoz való jog		ICCPR 23. cikk	Hivatkozás a „nemzeti jogszabályokra”
10 (1)	Gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság		ICCPR 18. cikk; CRC 14. cikk; ICERD 5. cikk d) pont	Hivatkozás a „nemzeti alkotmányos hagyományokra” és a „nemzeti jogszabályokra”

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
10 (2)	A katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadása	9. cikk		Az EUB ítélkezési gyakorlatára; a Szerződésekhöz csatolt jegyzőkönyv a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről; a Tanács 89/552/EK irányelve (különösen annak tizenhetedik preambulumbekzdése)
11 (1)	A véleménynyilvánítás szabadsága	10. cikk	ICCPR 19. cikk; CRPD 21. cikk; CRC 13. cikk, ICERD 5. cikk d) pont	
11 (2)	A tömegtájékoztatás szabadsága és sokszínűsége		CRC 17. cikk	Az EUB ítélkezési gyakorlatára; a Szerződésekhöz csatolt jegyzőkönyv a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről; a Tanács 89/552/EK irányelve (különösen annak tizenhetedik preambulumbekzdése); hivatkozás az uniós „versenyjogra”

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
12 (1) A gyülekezés és az egyesülés szabadsága	11. cikk		ICCPR 21. és 22. cikk; ICESCR 8. cikk; CRC 15. cikk; ICERD 5. cikk d) pont	Közösségi charta a munkavállalók alapvető szociális jogairól (a továbbiakban: közösségi charta), 11. cikk [*]
12 (2)	Politikai pártok			EU SZ 10. cikk (4) bekezdés
13 A művészet és a tudomány szabadsága	10. cikk			Kereszthivatkozás a Charta 1. cikkére
14 Az oktatáshoz való jog	P1 2. cikk	ESC 10. cikk [*]	ICESCR 13. cikk; CRPD 24. cikk; CEDAW 10. cikk; CRC 28. cikk; ICERD 5. cikk e) pont	A tagállamok közös alkotmányos hagyományai; közösségi charta 15. pont [*] ;
14 (1) Oktatás, szakképzés és továbbképzés			ICESCR 13. cikk (2) bekezdés b) pont	
14 (2) Ingyenes kötelező oktatás			ICESCR 13. cikk (2) bekezdés a) pont és 14. cikk	Kereszthivatkozás a Charta 24. cikkére
14 (3) Oktatási intézmények; a szülő választási joga			ICESCR 13. cikk (3) bekezdés	Kereszthivatkozás a Charta 16. cikkére és a „nemzeti jogszabályokra”

Alapjogi Charta	Az EJE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
15 (1)	A foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog	ESC 1. cikk (2) bekezdés*	ICESCR 6. cikk (1) bekezdés; CRPD 27. cikk; CEDAW 11. cikk; ICERD 5. cikk e) pont	Az EUB ítélkezési gyakorlata; EUMSZ 156. cikk (a „munkakörülmények” fogalma tekintetében); hivatkozás a nemzeti jogszabályokra; közösségi charta 4. pont*
15 (2)	A szabad álláskeresés, munkavállalás, letelepedés és szolgáltatásnyújtás joga			Az EUMSZ 26., 45., 49. és 56. cikkében garantált szabadságok
15 (3)	A munkavállalásra engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárokkal szembeni megkülönböztetés tilalma	ESC 19. cikk (4) bekezdés*		EUMSZ 153. cikk (1) bekezdés g) pont; hivatkozás a „nemzeti jogszabályokra” (a hajók legénységének felvételével kapcsolatban)
16	A vállalkozás szabadsága			Az EUB ítélkezési gyakorlata; EUMSZ 119. cikk (1) és (3) bekezdés
17	A tulajdonhoz való jog		ICERD 5. cikk d) pont	Az EUB ítélkezési gyakorlata; hivatkozás az EU „másodlagos jogára”

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
18	Menedékjog			EUMSZ 78. cikk; az Egyesült Királyságra, Írországra és Dániára vonatkozó jegyzőkönyvek; a menedékjogra vonatkozó jegyzőkönyv
19 (1)	A kollektív kiutasítás tilalma		ICERD 5. cikk; ICCPR 13. cikk [*]	
19 (2)	Védelem a kitoloncolással, a kiutasítással és a kiadatással szemben	ECPT 3. cikk	CAT 3. cikk; CRC 22. cikk; ICCPR 13. cikk	
20	A törvény előtti egyenlőség		ICCPR 14. cikk (1) bekezdés és 16. cikk	„Általános jogi alapelv, amely valamennyi európai alkotmány részét képezi”; az EUB ítélkezési gyakorlatára
21	A megkülönböztetés tilalma	Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló egyezmény 11. cikke a genetikai örökséggel kapcsolatban [*] ; az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló egyezmény 3. cikke	ICERD; ICCPR 2. és 27. cikk; CRPD 5. cikk; CEDAW	EUMSZ 19. cikk; a (2) bekezdés megfelel az EUMSZ 18. cikke (1) bekezdésének, „és e cikkel összhangban alkalmazandó”

Alapjogi Charta	Az EJE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
22	A kulturális, vallási és nyelvi sokféleség		ICCPR 27. cikk; ICESCR 15. cikk; CRPD 30. cikk, ICERD 5. cikk e) pont	EUSZ 6. cikk; EUMSZ 167. cikk (1) és (4) bekezdés; EUSZ 3. cikk (3) bekezdés; EUMSZ 17. cikk
23	A nők és férfiak közötti egyenlőség	ESC 96 20. cikk*; az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló egyezmény 17. cikke	ICCPR 3. cikk; CEDAW 3. cikk	EUSZ 3. cikk; EUMSZ 8. cikk; EUMSZ 157. cikk; 76/207/EGK irányelv (nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód); közösségi charta 16. pont*
24	A gyermekek jogai		CRC 3., 9., 12. és 13. cikk*; ICCPR 24. cikk; CRPD 7. cikk; OPCRC – SC	EUMSZ 81. cikk
25	Az idősek jogai	ESC 96 23. cikk*		Közösségi charta 24. és 25. cikk*
26	A fogyatékkal élő személyek beilleszkedése	ESC 15. cikk*	CRPD	Közösségi charta 26. pont*

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezése (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
27	A munkavállalók joga a vállalkozásnál a tájékoztatáshoz és konzultációhoz	ESC 96 21. cikk*	ILO-egyezmények	EUMSZ 154. és 155. cikk; a 2002/14/EK irányelv (a munkavállalókkal folytatott konzultáció), a 98/59/EK irányelv (csoporthoz létszámcsökkenés), a 2001/23/EK irányelv (vállalkozások átruházása) és a 94/45/EK irányelv (európai üzemi tanácsok); közösségi charta 17. és 18. pont*
28	A kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jog	ESC 6. cikk*	11. cikk	Az EJEB ítélkezési gyakorlata az EJEE 11. cikkéről; hivatkozás a „nemzeti jogszabályokra és gyakorlatokra”; közösségi charta 12–14. pont*
29	A munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez való jog	ESC 1. cikk (3) bekezdés*		Közösségi charta 13. pont*

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
30	Az indokolatlan elbocsátással szembeni védelem	ESC 96 24. cikk*	ICERD 5. cikk e) pont	2001/23/EK irányelv (vállalkozások átruházása), a 2002/74/EK irányelvvel módosított 80/987/EKG irányelv (a munkáltató fizetési kötelezettsége)
31 (1)	Tisztességes munkafeltételek	ESC 3. cikk*, ESC 96 26. cikk*	ICESCR 7. cikk; ICERD 5. cikk e) pont	89/391/EKG irányelv (a munkavállalók biztonsága és egészsége); a „munkafeltételeket” az EUMSZ 156. cikke alapján kell értelmezni; közösségi charta 19. pont*
31 (2)	A munkaidő felső határa	ESC 2. cikk*	ICESCR 7. cikk d) pont	93/104/EK irányelv (munkaidő); közösségi charta 8. pont*
32	A gyermekmunka tilalma és a fiatalok munkahelyi védelme	ESC 7. cikk*	ICESCR 10. cikk (3) bekezdés	94/33/EK irányelv (fiatalok munkahelyi védelme); közösségi charta 20–23. pont*
33 (1)	A család és a munka	ESC 16. cikk*	ICCPR 23. cikk (1) bekezdés; ICESCR 10. cikk	

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
33 (2)	Elbocsátás elleni védelem	ESC 8. cikk*; ESC 96 27. cikk*	ICESCR 10. cikk (2) bekezdés	92/85/EGK irányelv (várandós munkavállalók munkahelyi egészségvédelme); a szülői szabadságról kötött keretmegállapodásról szóló 96/34/EK irányelv
34	A szociális biztonság és a szociális segítségnyújtás		ICESCR 9–11. cikk; CRPD 28. cikk; CEDAW 13. cikk; CRC 26. cikk; ICERD 5. cikk e) pont	
34 (1)	A szociális biztonság és a szociális segítségnyújtás	ESC 12. cikk*		EUMSZ 153. és 156. cikk; közösségi charta 10. pont*
34 (2)	A jogszereűen lakóhellyel rendelkező és tartózkodási helyüket jogszereűen megváltoztató személyek	ESC 12. cikk (4) bekezdés és 13. cikk (4) bekezdés*		1408/71/EGK rendelet és 1612/68/EGK rendelet; közösségi charta 2. pont*
34 (3)	A társadalmi kirekesztés és a szegénység leküzdése	ESC 13. cikk*; ESC 96 30. és 31. cikk*	ICERD 5. cikk e) pont	EUMSZ 153. cikk; közösségi charta 10. pont*

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
35	Egészségvédelem	ESC 11. és 12. cikk*	ICESCR 12. cikk; CRPD 25. cikk; CEDAW 12. cikk; CRC 24. cikk	EUMSZ 168. cikk
36	Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés			EUMSZ 14. cikk; hivatkozás a „nemzeti rendelkezésekre”
37	Környezetvédelem		ICESCR 12. cikk b) pont	EUSZ 3. cikk (3) bekezdés; EUMSZ 11. és 191. cikk; „egyes nemzeti alkotmányok rendelkezéseire is támaszkodik.”
38	A fogyasztók védelme			EUMSZ 169. cikk
39	Aktív és passzív választójog az európai parlamenti választásokon		CRPD 29. cikk; CEDAW 7–8. cikk; ICCPR 25. cikk; ICERD 5. cikk c) pont	EUMSZ 20. cikk (2) bekezdés és 22. cikk; EUSZ 14. cikk (3) bekezdés

Alapjogi Charta	Az EJEE megfélemlítései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
40	Aktív és passzív választójog a helyhatósági választásokon		CRPD 29. cikk; CEDAW 7–8. cikk; ICCPR 25. cikk; ICERD 5. cikk c) pont	EUMSZ 20. cikk (2) bekezdés és 22. cikk
41	A megfelelő ügyintézéshez való jog			Az EUB ítélkezési gyakorlata; EUMSZ 20. cikk (2) bekezdés d) pont, 25. cikk, 296. cikk, 298. cikk és 340. cikk; kereszthivatkozás a Charta 47. cikkére
42	A dokumentumokhoz való hozzáférési joga			EUMSZ 15. cikk (3) bekezdés; 1049/2007/EK rendelet (dokumentumokhoz való hozzáférés)
43	Az európai ombudsman			EUMSZ 20. és 228. cikk
44	A petíciós jog			EUMSZ 20. és 227. cikk
45	A mozgás és a tartózkodás szabadsága		ICCPR 12. cikk; CRPD 18. cikk; CRC 10. cikk, ICERD 5. cikk d) pont	EUMSZ 20. cikk (2) bekezdés a) pont; az EUB ítélkezési gyakorlata; EUMSZ 77., 78. és 79. cikk

Alapjogi Charta	Az EJE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
46	A diplomáciai és konzuli védelem			EUMSZ 20. és 23. cikk
47 (1)	A bíróság előtt hatékony jogorvoslatihoz való jog	13. cikk	ICCPR 2. cikk (3) bekezdés; CRPD 13. cikk; CRC 40. cikk (2) bekezdés b) pont; ICERD 6. cikk	Az EUB ítélkezési gyakorlata: EUMSZ 251–281. cikk
47 (2)	Tisztességes és nyilvános tárgyalás	6. cikk (1) bekezdés	ICCPR 14. cikk (3) bekezdés d) pont; CRC 40. cikk (2) bekezdés b) pont	Az EUB ítélkezési gyakorlata
47 (3)	Jogi segítségnyújtás (szükségletek alapján)	6. cikk (1) bekezdés	ICCPR 14. cikk (3) bekezdés d) pont; CRC 40. cikk (2) bekezdés b) pont	
48	Az ártatlanság vélelme és a védelemhez való jog	6. cikk (2) és (3) bekezdés	ICCPR 14. cikk (2) és (3) bekezdés; CRC 40. cikk (2) bekezdés b) pont	

Alapjogi Charta	Az EJEE megfelelő rendelkezései (beleértve a fakultatív jegyzőkönyveket) ¹	Az Európa Tanács egyéb megfelelő eszközei ²	Az ENSZ emberi jogi eszközei ³	A Chartához fűzött magyarázatokban említett uniós jog/nemzeti jog
49 (1) és (2)	A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei		7. cikk [*]	Hivatkozás a „közös alkotmányos hagyományokra” és az EUB ítélkezési gyakorlatára
49 (3)	Arányos büntetések			
50	A kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma		P7 4. cikk *	Az EUB ítélkezési gyakorlata; Schengeni Egyezmény; az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény 7. cikke

Forrás: FRA, 2018

Index

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata

<i>A. Leur-Bloem kontra Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen</i> Amsterdam 2, C-28/95. sz. ügy, 1997. július 17.	69
<i>Abdoulaye Amadou Tall kontra Centre public d'action sociale de Huy,</i> C-239/14. sz. ügy, 2015. december 17.	32
<i>Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson</i> [nagytanács], C-617/10. sz. ügy, 2013. február 26.	20, 39, 40, 43, 58
<i>Alfredo Rendón Marín kontra Administración del Estado</i> [nagytanács], C-165/14. sz. ügy, 2016. szeptember 13.	67, 68
<i>Andrea Francovich és Danila Bonifaci és társai kontra Olasz Köztársaság,</i> C-6/90. és C-9/90. sz. egyesített ügyek, 1991. november 19.	35
<i>Ángel Rodríguez Caballero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),</i> C-442/00. sz. ügy, 2002. december 12.	33, 44, 61, 68
<i>Angelo Ferlini kontra Centre hospitalier de Luxembourg,</i> C-411/98. sz. ügy, 2000. október 3.	34
<i>Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis) kontra</i> <i>Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalis kai Koinonikis Allilengyis</i> [nagytanács], C-201/15. sz. ügy, 2016. december 21.	64, 66, 78
<i>Antonio Miravittles Ciurana és társai kontra Contimark SA és Jordi Socias</i> <i>Gispert,</i> C-243/16. sz. ügy, 2017. december 14.	60
<i>Association de médiation sociale kontra Union locale des syndicats CGT</i> <i>és társai</i> [nagytanács], C-176/12. sz. ügy, 2014. január 15.	22, 34
<i>Aurubis Bulgaria AD kontra Nachalnik na Mitnitsa Stolichna,</i> C-546/09. sz. ügy, 2011. március 31.	18, 58
<i>Az Európai Unió Tanácsa kontra Bank Mellat,</i> C-176/13. P. sz. ügy, 2016. február 18.	20
<i>Az Európai Unió Tanácsa kontra Bank Saderat Iran,</i> C-200/13. P. sz. ügy, 2016. április 21.	20

<i>Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató Kft. és társai kontra Magyar Állam, C-98/14. sz. ügy, 2015. június 11.....</i>	<i>45, 66</i>
<i>Berlioz Investment Fund SA kontra Directeur de l'administration des contributions directes [nagytanács], C-682/15. sz. ügy, 2017. május 16. ....</i>	<i>44, 58</i>
<i>Blanka Soukupová kontra Ministerstvo zemědělství, C-401/11. sz. ügy, 2013. április 11.....</i>	<i>18, 31</i>
<i>Booker Aquacultur Ltd (C-20/00. sz. ügy) és Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00. sz. ügy) kontra The Scottish Ministers, C-20/00. és C-64/00. sz. egyesített ügyek, 2003. július 10.....</i>	<i>43, 51</i>
<i>Brasserie du Pêcheur SA kontra Bundesrepublik Deutschland és The Queen kontra Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd és társai, C-46/93. és C-48/93. sz. egyesített ügyek, 1996. március 5.....</i>	<i>35</i>
<i>Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve kontra Moussa Abdida, C-562/13. sz. ügy, 2014. december 18.....</i>	<i>32</i>
<i>Claude Chartry kontra belga állam, C-457/09. sz. ügy, 2011. március 1.....</i>	<i>41</i>
<i>Cruciano Siragusa kontra Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo, C-206/13. sz. ügy, 2014. március 6.....</i>	<i>42, 63, 71</i>
<i>Daniele Annibaldi kontra Sindaco del Comune di Guidonia és Presidente Regione Lazio, C-309/96. sz. ügy, 1997. december 18.....</i>	<i>42</i>
<i>DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH kontra Bundesrepublik Deutschland, C-279/09. sz. ügy, 2010. december 22.....</i>	<i>18, 20</i>
<i>Deponiezweckverband Eiterköpfe kontra Land Rheinland-Pfalz, C-6/03. sz. ügy, 2005. április 14.....</i>	<i>42, 54</i>
<i>Dieter Krombach kontra André Bamberski, C-7/98. sz. ügy, 2000. március 28.....</i>	<i>43, 51</i>
<i>Ebony Maritime SA és Loten Navigation Co. Ltd kontra Prefetto della Provincia di Brindisi és társai, C-177/95. sz. ügy, 1997. február 27.....</i>	<i>58</i>
<i>Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE és Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou kontra Dimotiki Etairia Pliroforissis és Sotirios Kouvelas és Nicolaos Avdellas és társai, C-260/89. sz. ügy, 1991. június 18.....</i>	<i>44, 64</i>

<i>Emiliano Torralbo Marcos kontra Korota SA és Fondo de Garantía Salarial</i> , C-265/13. sz. ügy, 2014. március 27.....	40
<i>Erich Stauder kontra Stadt Ulm - Sozialamt</i> , 29-69. sz. ügy, 1969. november 12.	16
<i>Eugenia Florescu és társai kontra Casa Județeană de Pensii Sibiu és társai</i> [nagytanács], C-258/14. sz. ügy, 2017. június 13.....	42, 51, 76, 79
<i>Európai Bizottság kontra Spanyol Királyság</i> [nagytanács], C-317/10. sz. ügy, 2012. december 11.	20
<i>Európai Parlament kontra az Európai Unió Tanácsa</i> [nagytanács], C-540/03. sz. ügy, 2006. június 27.....	24
<i>F kontra Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i> , C-473/16. sz. ügy, 2018. január 25.	72, 78, 80
<i>Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky kontra BB construct s.r.o.</i> , C-534/16. sz. ügy, 2017. október 26.....	73, 78, 80
<i>Gabrielle Defrenne kontra Société anonyme belge de navigation aérienne Sabena</i> , 43-75. sz. ügy, 1976. április 8.....	34
<i>Geoffrey Léger kontra Ministre des Affaires sociales, de la Santé et des Droits des femmes és Etablissement français du sang</i> , C-528/13. sz. ügy, 2015. április 29.	18
<i>Georg Stollwitzer kontra ÖBB Personenverkehr AG</i> , C-482/16. sz. ügy, 2018. március 14.....	33
<i>Gerardo Ruiz Zambrano kontra Office National de l'Emploi (ONEm)</i> [nagytanács], C-34/09. sz. ügy, 2011. március 8.	67
<i>Gerhard Fuchs (C-159/10) és Peter Köhler (C-160/10) kontra Land Hessen</i> , C-159/10. és C-160/10. sz. egyesített ügyek, 2011. július 21.	77
<i>Gianpaolo Paoletti és társai elleni büntetőeljárás</i> , C-218/15. sz. ügy, 2016. október 6.	58
<i>Grima Janet Nisttahuz Poclava kontra Jose María Ariza Toledano (Taberna del Marqués)</i> , C-117/14. sz. ügy, 2015. február 5.....	63, 70

<i>H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren és Afdeling Assen en omstreken van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren kontra Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, C-189/01. sz. ügy, 2001. július 12.....</i>	<i>79</i>
<i>Hubert Wachauf kontra Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, 5/88. sz. ügy, 1989. július 13.....</i>	<i>51, 53</i>
<i>Idéal tourisme SA kontra belga állam, C-36/99. sz. ügy, 2000. július 13.....</i>	<i>56</i>
<i>Impact kontra Minister for Agriculture and Food és társai [nagytanács], C-268/06. sz. ügy, 2008. április 15.....</i>	<i>58</i>
<i>International Transport Workers' Federation, Finnish Seamen's Union kontra Viking Line ABP, OÜ Viking Line Eesti [nagytanács], C-438/05. sz. ügy, 2007. december 11.....</i>	<i>34</i>
<i>Internationale Handelsgesellschaft mbH kontra Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, 11-70. sz. ügy, 1970. december 17.....</i>	<i>16</i>
<i>IR kontra JQ [nagytanács], C-68/17, 2018. szeptember 11.....</i>	<i>34</i>
<i>J. N. kontra Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie [nagytanács], C-601/15. PPU. sz. ügy, 2016. február 15.....</i>	<i>22, 75</i>
<i>J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung kontra az Európai Közösségek Bizottsága, 4-73. sz. ügy, 1974. május 14. ....</i>	<i>16</i>
<i>Jiří Sabou kontra Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu [nagytanács], C-276/12. sz. ügy, 2013. október 22.....</i>	<i>18, 43, 54</i>
<i>Johan Piek kontra Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, C-384/05. sz. ügy, 2007. január 11.....</i>	<i>42, 51, 52</i>
<i>José Vicente Olaso Valero kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa), C-520/03. sz. ügy, 2004. december 16.....</i>	<i>44, 61, 68</i>
<i>Juan Carlos Sánchez Morcillo és María del Carmen Abril García kontra Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, C-169/14. sz. ügy, 2014. július 17.....</i>	<i>32</i>
<i>Kreshnik Ymeraga és társai kontra Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration, C-87/12, 2013. május 8.....</i>	<i>67</i>

<i>Land Baden-Württemberg kontra Panagiotis Tsakouridis</i> [nagytanács], C-145/09. sz. ügy, 2010. november 23.....	44, 64
<i>Ledra Advertising Ltd és társai kontra Európai Bizottság és Európai Központi Bank (EKB)</i> [nagytanács], C-8/15 P–C-10/15 P. sz. egyesített ügyek, 2016. szeptember 20.....	40
<i>Lidl GmbH & Co. KG kontra Freistaat Sachsen</i> , C-134/15. sz. ügy, 2016. június 30.....	79
<i>Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras kontra Gintaras Dockeyvičius és Jurgita Dockeyvičienė</i> , C-587/15. sz. ügy, 2017. június 15.....	42, 51
<i>Liliana Tudoran és társai kontra SC Suport Colect SRL</i> , C-92/14. sz. ügy, 2014. július 3.	41
<i>Liselotte Hauer kontra Land Rheinland-Pfalz</i> , 44/79. sz. ügy, 1979. december 13.....	77
<i>Luca Menci elleni büntetőeljárás</i> [nagytanács], C-524/15. sz. ügy, 2018. március 20.....	76
<i>M. G. Eman és O. B. Sevinger kontra College van burgemeester en wethouders van Den Haag</i> [nagytanács], C-300/04. sz. ügy, 2006. szeptember 12.	35, 43, 51
<i>Magatte Gueye (C-483/09) és Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10) elleni büntetőeljárások</i> , C-483/09. és C1/10. sz. egyesített ügyek, 2011. szeptember 15.	41, 63
<i>Maria Amélia Nunes és Evangelina de Matos elleni büntetőeljárások</i> , C-186/98. sz. ügy, 1999. július 8.	58
<i>María Cristina Guerrero Pecino kontra Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)</i> , C-177/05. sz. ügy, 2005. december 13.....	44, 61, 68
<i>Maribel Dominguez kontra Centre informatique du Centre Ouest Atlantique és Préfet de la région Centre</i> [nagytanács], C-282/10. sz. ügy, 2012. január 24.....	54
<i>Marie Landtová kontra Česká správa socialního zabezpečení</i> , C-399/09. sz. ügy, 2011. június 22.	33
<i>Mario Vital Pérez kontra Ayuntamiento de Oviedo</i> , C-416/13. sz. ügy, 2014. november 13.....	18

<i>Mark Alemo-Herron és társai kontra Parkwood Leisure Ltd,</i> C-426/11. sz. ügy, 2013. július 18.	32
<i>Maximillian Schrems kontra Data Protection Commissioner</i> [nagytanács], C-362/14 sz. ügy, 2015. október 6.....	76
<i>Michael Schwarz kontra Stadt Bochum,</i> C-291/12. sz. ügy, 2013. október 17.	18
<i>N. S. (C-411/10) kontra Secretary of State for the Home Department</i> <i>és M. E. és társai (C-493/10) kontra Refugee Applications</i> <i>Commissioner és Minister for Justice, Equality and Law Reform</i> [nagytanács], C-411/10. és C-493/10. sz. egyesített ügyek, 2011. december 21.....	10, 54
<i>Nttonik Anonymi Etaireia Emporias H/Y, Logismikou kai Paroxis</i> <i>Ypiresion Michanografisis és Ioannis Michail Pikoulas kontra</i> <i>Epitropi Kefalaiagoras,</i> C-430/05. sz. ügy, 2007. július 5.	58, 59
<i>NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos</i> <i>kontra Hollandia Inland Revenue Administration,</i> 26-62. sz. ügy, 1963. február 5.....	32
<i>O. és S. kontra Maahanmuuttovirasto és Maahanmuuttovirasto kontra</i> <i>L.,</i> C-356/11. és C-357/1. sz. egyesített ügyek, 2012. december 6.	43
<i>Othmar Michaeler (C-55/07 és C-56/07), Subito GmbH (C-55/07 és</i> <i>C-56/07) és Ruth Volgger (C-56/07) kontra Amt für sozialen</i> <i>Arbeitsschutz és Autonome Provinz Bozen,</i> C-55/07. és C-56/07. sz. egyesített ügyek, 2008. április 24.....	16
<i>QB,</i> C-405/10. sz. ügy, 2011. november 10.....	44, 58, 59
<i>Paraskevas Louloudakis kontra Elliniko Dimosio,</i> C-262/99. sz. ügy, 2001. július 12.....	58
<i>Pelckmans Turnhout NV kontra Walter Van Gastel Balen NV és társai,</i> C-483/12. sz. ügy, 2014. május 8.....	41, 65
<i>Petya Milkova kontra IZPALNITELN DIREKTOR NA AGENTSIATA ZA PRIVATIZACIJA</i> <i>i sledprivatizacijen kontrol,</i> C-406/15. sz. ügy, 2017. március 9.	15, 54
<i>Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké</i> <i>policie kontra Salah Al Chodor és társai,</i> C-528/15. sz. ügy, 2017. március 15.	82

<i>Productores de Música de España (Promusicae) kontra Telefónica de España SAU</i> [nagytanács] C-275/06. sz. ügy, 2008. január 29.....	80
<i>Raffinerie Mediterranee (ERG) SpA, Polimeri Europa SpA és Syndial SpA kontra Ministero dello Sviluppo economico és társai (C-379/08) és ENI SpA kontra Ministero Ambiente e Tutela del Territorio e del Mare és társai (C-380/08)</i> [nagytanács], C-379/08. és C-380/08. sz. egyesített ügyek, 2010. március 9.....	75
<i>Robert Pfleger és társai</i> , C-390/12. sz. ügy, 2014. április 30.....	18, 44, 45, 64
<i>Roman Angonese kontra Cassa di Risparmio di Bolzano SpA</i> , C-281/98. sz. ügy, 2000. június 6.....	34
<i>Safe Interevios, S.A. kontra Liberbank, S.A.</i> , C-235/14, 2016. március 10.....	64
<i>Schindler Holding Ltd és társai kontra Európai Bizottság</i> , C-501/11. P. sz. ügy, 2013. július 18.....	22
<i>Secretary of State for the Home Department kontra CS</i> [nagytanács], C-304/14. sz. ügy, 2016. szeptember 13.....	67
<i>Seda Küçükdeveci kontra Swedex GmbH & Co. KG</i> [nagytanács], C-555/07. sz. ügy, 2010. január 19.....	33, 44, 62, 63
<i>Servet Kamberaj kontra Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) és társai</i> [nagytanács], C-571/10. sz. ügy, 2012. április 24.....	22
<i>Sky Italia Srl kontra Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni</i> , C-234/12. sz. ügy, 2013. július 18.....	18, 56
<i>Sky Österreich GmbH kontra Österreichischer Rundfunk</i> [nagytanács], C-283/11. sz. ügy, 2013. január 22.....	80
<i>Società italiana petroli SpA (IP) kontra Borsana Srl</i> , C-2/97. sz. ügy, 1998. december 17.....	42, 54
<i>Srl CILFIT és Lanificio di Gavardo SpA kontra Ministero della sanità</i> , 283/81. sz. ügy, 1982. október 6.....	37
<i>Staatssecretaris van Justitie kontra Tayfun Kahveci és Osman Inan</i> , C-7/10. és C-9/10. sz. ügy, 2012. március 29.....	43, 51
<i>Stefano Melloni kontra Ministerio Fiscal</i> , C-399/11. sz. ügy, 2013. február 26.....	25

<i>Telez Sverige AB kontra Post- och telestyrelsen és Secretary of State for the Home Department kontra Tom Watson és társai</i> [nagytanács], C-203/15 és C-698/15 sz. egyesített ügyek, 2016. december 21.....	22, 23
<i>Teresa Cicala kontra Regione Siciliana</i> , C-482/10. sz. ügy, 2011. december 21.....	42, 69
<i>Texdata Software GmbH</i> , C-418/11. sz. ügy, 2013. szeptember 26.	18
<i>The Queen kontra Secretary of State for the Environment és Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte H.A. Standley és társai és D.G.D. Metson és társai</i> , C-293/97. sz. ügy, 1999. április 29.	78
<i>The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd kontra Stephen Grogan és társai</i> , C-159/90, 1991. október 4.	65
<i>Thierry Delvigne kontra Commune de Lesparre Médoc és Préfet de la Gironde</i> [nagytanács], C-650/13. sz. ügy, 2015. október 6.....	40, 43, 51, 72, 75, 76
<i>Thomas Pringle kontra Gouvernement of Ireland és társai</i> , C-370/12. sz. ügy, 2012. november 27.	43
<i>Toshiba Corporation és társai kontra Úřad pro ochranu hospodářské soutěže</i> [nagytanács], C-17/10. sz. ügy, 2012. február 14.	18
<i>Unibet (London) Ltd és Unibet (International) Ltd kontra Justitiekanslern</i> [nagytanács], C-432/05. sz. ügy, 2007. március 13.	58
<i>Vera Egenberger kontra Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V</i> [nagytanács], C-414/16. sz. ügy, 2018. április 17.	34
<i>Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH kontra Heinrich Bauer Verlag</i> , C-368/95. sz. ügy, 1997. június 26.	66
<i>Víctor Manuel Julian Hernández és társai kontra Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) és társai</i> , C-198/13. sz. ügy, 2014. július 10.	41, 42, 54, 63, 70
<i>Vino Cosimo Damiano kontra Poste Italiane SpA</i> , C-161/11. sz. ügy, 2011. június 22.....	41
<i>Vino Cosimo Damiano kontra Poste Italiane SpA</i> , C-20/10. sz. ügy, 2010. november 11.....	41

<i>Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09) és Hartmut Eifert (C-93/09) kontra Land Hessen [nagytanács], C-92/09. és C-93/09. sz. egyesített ügyek, 2010. november 9.....</i>	<i>79</i>
<i>WebMindLicenses Kft. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó- és Vám Főigazgatóság, C-419/14. sz. ügy, 2015. december 17.....</i>	<i>40</i>
<i>Werner Fries kontra Lufthansa CityLine GmbH, C-190/16. sz. ügy, 2017. július 5.....</i>	<i>72, 75, 76, 77, 79</i>
<i>Werner Mangold kontra Rüdiger Helm [nagytanács], C-144/04. sz. ügy, 2005. november 22.....</i>	<i>33</i>
<i>Yassin Abdullah Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Európai Unió Tanácsa és az Európai Közösségek Bizottsága, C-402/05. P. és C-415/05. P. sz. egyesített ügyek, 2008. szeptember 3. ....</i>	<i>78</i>

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata

<i>Andrle kontra Cseh Köztársaság, 6268/08. sz. ügy, 2011. június 20.....</i>	<i>31</i>
<i>Malone kontra Egyesült Királyság, 8691/79. sz. ügy, 1984. augusztus 2.....</i>	<i>75</i>
<i>The Sunday Times kontra Egyesült Királyság, 6538/74. sz. ügy, 1979. április 26. ....</i>	<i>75</i>

Unió jogszabályok

<i>A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000.12.2., 16–22. o.).....</i>	<i>63</i>
<i>A Tanács 2001/220/IB kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljáráásban a sértett jogállásáról (HL L 82., 2001.3.22., 1–4. o.).....</i>	<i>64</i>
<i>A Tanács tizenegyedik irányelve (1989. december 21.) a valamely tagállam jogának hatálya alá tartozó meghatározott jogi formájú társaságoknak egy másik tagállamban létesített fióktelepeire vonatkozó bejelentési és közzétételi követelményeiről (89/666/EGK) (HL L 395., 1989.12.30., 36–39. o.).....</i>	<i>60</i>
<i>Az Európai Parlament és a Tanács 1013/2006/EK rendelete (2006. június 14.) a hulladékszállításról (HL L 190., 2006.7.12., 1–98. o.).....</i>	<i>59</i>

Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (HL L 95., 2010.4.15., 1. o.)..... 55

Helyesbítés a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló, 2010. március 10-i 2010/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvhez (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) (HL L 95, 2010.4.15.), HL L 263, 2010.10.6., 15. o..... 55

Kapcsolatba szeretne lépni az EU-val?

Személyesen

Az Európai Unió területén több Europe Direct információs központ is működik. Keresse meg az Önhöz legközelebb eső központot: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Telefonon vagy e-mailben

A Europe Direct központok feladata, hogy megválaszolják a polgárok Európai Unióval kapcsolatos kérdéseit. Vegye igénybe a szolgáltatást

- az ingyenesen hívható telefonszámon: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bizonyos szolgáltatók számíthatnak fel díjat a hívásért),
- a rendes díjszabású telefonszámon: +32 22999696, vagy
- e-mailen: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Információkat keres az EU-ról?

Online

Az EUROPA portál tájékoztatással szolgál az Európai Unióról az EU összes hivatalos nyelvén: https://europa.eu/european-union/index_hu

Uniós kiadványok

A következő címen uniós kiadványok tölthetők le/rendelhetők meg díjmentesen/fizetés ellenében: <https://op.europa.eu/hu/publications>. Ha bizonyos ingyenes kiadványokból több példányra van szüksége, rendeljen a Europe Direct központtól vagy hazájának helyi információs központjától (lásd: https://europa.eu/european-union/contact_hu).

Uniós jogszabályok és kapcsolódó dokumentumok

Az EUR-Lex portálról bármelyik hivatalos nyelven letölthetők az EU jogi tartalmai és az 1952-től megjelenő jogszabályai: <http://eur-lex.europa.eu>

Az EU által gondozott nyílt hozzáférésű adatok

A nyílt hozzáférésű adatok európai uniós portálja (<http://data.europa.eu/euodp/hu>) uniós adatkészletekhez biztosít hozzáférést. Az adatok kereskedelmi és nem kereskedelmi célból egyaránt díjmentesen letölthetők és felhasználhatók.

Az Európai Unió 2000 óta rendelkezik jogi chartával – ez az Európai Unió Alapjogi Chartája. 2009-ben emelkedett jogilag kötelező erőre, és jogilag egyenértékű az Unió Szerződéseivel. Akik jól ismerik az uniós jog elveit, gyorsan fel tudják mondani, hogy a Charta mindig kötelező az EU-ra nézve, a tagállamokra pedig csak akkor, amikor „az uniós jogot hajtják végre”. A valóságban viszont még szakértői körökben sem értik mindig jól, hogy mi esik a Charta alkalmazási körébe, és mi nem. E kézikönyv célja a Charta jobb megértésének előmozdítása, beleértve azt is, hogy mikor kell alkalmazni a jogalkotásban és a politikai döntéshozatalban.

FRA – AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI ÜGYNÖKSÉGE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Bécs – Ausztria

Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

Az Európai Unió
Kiadóhivatala